

Doelmatigheid en doeltreffendheid in het sociale domein

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

DOELMATIGHEID EN
DOELTREFFENDHEID
IN HET SOCIALE DOMEIN

- eindrapport -

drs. Joost van den Tillaart
drs. Frank Kriek

Amsterdam, december 2009
Regioplan publicatienr. 1851a

Regioplan Beleidsonderzoek
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
Tel.: +31 (0)20 - 5315315
Fax : +31 (0)20 - 6265199

Onderzoek, uitgevoerd door Regioplan
Beleidsonderzoek in opdracht van het
Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer.

VOORWOORD

Voor u ligt een uitgebreide rapportage van een onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het buurthuiswerk en het opbouwwerk van Dynamo, de activiteiten van de migrantenorganisaties en het bibliotheekwerk in het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer.

Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van artikel 213a van de gemeentewet die het college van B en W verplicht periodiek onderzoek te laten uitvoeren naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door haar gevoerde bestuur. Het college in het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer heeft ervoor gekozen dit onderzoek deze keer te richten op een aantal specifieke welzijnsvoorzieningen die het subsidieert.

De doelmatigheid en bovenal de doeltreffendheid van het welzijnswerk is al lang een controversieel onderwerp waarover menig verhitte discussie is gevoerd. Kunnen effecten van het welzijnswerk nu wel of juist niet op een zuivere wijze worden gemeten? Welke indicatoren kunnen hiervoor gebruikt worden op welke wijze, met welke meetinstrumenten, kunnen resultaten in beeld worden gebracht? Hoe kan een bepaald maatschappelijk effect dat het stadsdeel gerealiseerd wil zien uiteindelijk in verband worden gebracht met een specifieke activiteit die in een buurthuis wordt uitgevoerd? Het zijn vragen van onderzoekstechnische, methodologische en uiteindelijk ook van politiek-ideologische aard.

Wij hebben in dit onderzoek de doelmatigheids- en doeltreffendheidsvragen niet met een honderd procent zekerheid en betrouwbaarheid kunnen beantwoorden. Dat past ook niet bij een dergelijk onderzoek. Wel hebben we kunnen vaststellen dat het *aannemelijk* is dat bepaalde activiteiten bijdragen aan specifieke doelstellingen en maatschappelijke effecten die het stadsdeel gerealiseerd wil zien.

Dit onderzoek laat ook zien dat het wel degelijk mogelijk is om de effectiviteit van specifieke activiteiten te meten en vast te stellen of zij bijdragen aan het bereiken van bepaalde maatschappelijke effecten.

Enerzijds kan dit door te meten bij de deelnemers, de cursisten, de doelgroepen van het welzijnswerk. Dat zou vaker deel moeten uitmaken van het reguliere werk van de welzijnsinstellingen.

Anderzijds zou de opdrachtgever van het welzijnswerk veel specifieker kunnen formuleren welke maatschappelijke effecten en welke doelen men gerealiseerd wil zien en welke bijdrage men verwacht van het welzijnswerk. De 'beleidstheorie' die de verbanden moet leggen tussen de doelen (de maatschappelijke effecten) en de middelen (de inzet van het welzijnswerk) moet worden uitgeschreven. Dat is een belangrijke opgave waar het stadsdeel, samen met de welzijnsinstellingen de komende jaren aan moet werken.

Door dit onderzoek te wensen, heeft het stadsdeel zich kwetsbaar durven opstellen. Dat getuigt van lef. Dynamo, de migrantenorganisaties en de bibliotheek hebben voluit meegewerkt aan de uitvoering van dit onderzoek. Ook dat getuigt van lef. Het getuigt echter bovenal van de gezamenlijk gedeelde wens om transparanter en meer resultaatgericht te gaan werken. Wij hopen dat dit rapport hieraan een bijdrage heeft geleverd.

INHOUDSOPGAVE

Leeswijzer	I
1 Inleiding	1
1.1 Aanleiding van het onderzoek	1
1.2 Reikwijdte en onderwerp van het onderzoek	1
1.3 Doelstelling van het onderzoek en dit rapport	2
1.4 De onderzoeksvragen	3
1.5 De gehanteerde werkwijze	4
1.6 Leeswijzer	5
2 Analyse kader	7
2.1 Relatie tussen activiteiten en effecten	7
2.2 De activiteitensoorten	11
2.3 Zeven verschillende effectniveaus	15
2.4 De doelmatigheid van activiteiten	15
3 Subsidieverstrekking	17
3.1 De subsidiesystematiek	17
3.2 Daadwerkelijk verstrekte subsidies in 2007	19
4 Migrantenorganisaties	21
4.1 Tien verschillende migrantenorganisaties	21
4.2 Doelmatige inzet van de subsidies	27
4.3 Doeltreffendheid van de activiteiten	40
4.4 Conclusie per activiteitensoort	54
4.5 Eindconclusie	57
5 Buurthuiswerk en opbouwwerk: Dynamo	59
5.1 Buurthuiswerk en opbouwwerk	59
5.2 Doelmatige inzet van de subsidie	60
5.3 Doeltreffende inzet van de subsidie	67
5.4 Conclusie per activiteitensoort	87
5.5 Eindconclusie	89
6 Bibliotheken	91
6.1 Twee filialen, Oosterpark en Watergraafsmeer	91
6.2 Doelmatige inzet van de budgetsubsidie	92
6.3 Doeltreffende inzet van de budgetsubsidie	97
6.4 Conclusie	102
7 De sturingsrelatie tussen stadsdeel en de (welzijns)instellingen	105

8	Conclusies	109
8.1	Beantwoording onderzoeksvragen over doelmatigheid	109
8.2	Beantwoording onderzoeksvragen over doeltreffendheid .	111
8.3	Beantwoording beleidsvragen	115
9	Aanbevelingen.....	117
Bijlagen		121
Bijlage 1	Geraadpleegde documenten	123
Bijlage 2	Schema met activiteiten in 2007 per migrantenorganisatie	125
Bijlage 3	Lijst 1: Interview organisator	137
Bijlage 4	Lijst 2: Enquête deelnemers	141
Bijlage 5	Vragenlijst bibliotheken	147
Bijlage 6	Subsidiesystematiek: De aanvraag- en beoordelings- cyclus	149
Bijlage 7	Subsidiebeschikking exploitatiesubsidie (>25.000 euro) model 2007	151
Bijlage 8	Doelenbomen migrantenorganisaties	153
Bijlage 9	Effectniveaus migrantenorganisaties	155
Bijlage 10	Effectniveaus Dynamo	163
Bijlage 11	De enquête onder de bezoekers van de bibliotheekfilialen	171

LEESWIJZER

Wij kunnen ons voorstellen dat verschillende geïnteresseerden met een verschillend doel dit rapport zullen lezen. Om u de weg te wijzen, hebben we een leeswijzer opgesteld waarin drie afzonderlijke routes door het rapport worden benoemd. Ten eerste een route voor de *hoofdpijnen van het onderzoek*. Ten tweede voor de beoordeling van de *doelmatigheid en doeltreffendheid van de activiteiten van de afzonderlijke organisaties*. Ten derde voor de beschrijving en beoordeling van de *sturingsrelatie tussen het stadsdeel en de subsidiënten*.

Hoofdpijnen van het onderzoek

Bent u vooral op zoek naar de hoofdpijnen van het onderzoek en de conclusies die we op basis van het onderzoek hebben getrokken? Dan verwijzen we u naar de hoofdstukken 7, 8 en 9. Achtereenvolgens leest u dan de beoordeling van de sturingsrelatie tussen het stadsdeel en de (welzijns)instellingen, de conclusies van het onderzoek, onder andere op het gebied van de doelmatigheid en doeltreffendheid van de verstrekte subsidies, en tot slot de aanbevelingen.

Doelmatigheid en doeltreffendheid bij afzonderlijke organisaties

In dit onderzoek wordt de subsidieverstrekking richting drie afzonderlijke organisaties beoordeeld. De lezer die geïnteresseerd is in de doelmatigheid en doeltreffendheid van de verstrekte subsidies richting een afzonderlijke organisatie verwijzen we als volgt:

Migrantenorganisaties

De doelmatige inzet van de subsidie door de migrantenorganisaties wordt beoordeeld in paragraaf 4.2, de doeltreffendheid van de georganiseerde activiteiten in paragraaf 4.3. In paragraaf 4.5 komen doelmatigheid en doeltreffendheid samen in een eindconclusie.

Dynamo: buurthuiswerk en opbouwwerk

De doelmatige inzet van de subsidie in het kader van buurthuiswerk en opbouwwerk van Dynamo komt aan bod in paragraaf 5.2 en de doeltreffendheid daarvan in paragraaf 5.3. De eindconclusie over de doelmatigheid en doeltreffendheid van het buurthuiswerk en het opbouwwerk is verwoord in paragraaf 5.5.

Bibliotheekfilialen

Voor de afzonderlijke conclusies over de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de twee bibliotheekfilialen in het stadsdeel verwijzen we u naar paragraaf 6.4.

De sturingsrelatie tussen stadsdeel en de subsidiënten

Bent u vooral geïnteresseerd in de sturingsrelatie tussen het stadsdeel en de subsidiënten? Dan verwijzen wij u achtereenvolgens naar de hoofdstukken 3, voor feitelijke achtergrondinformatie over de subsidiesystematiek, hoofdstuk 7, voor de beoordeling van de sturingsrelatie tussen het stadsdeel en de gesubsidieerde organisaties, en hoofdstuk 9 voor de aanbevelingen om de sturingsrelatie beter vorm te kunnen geven.

1 INLEIDING

Voor u ligt de eindrapportage van het onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de subsidieverstrekking in een deel van het sociale domein door het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer. In deze rapportage worden de doelmatigheid en doeltreffendheid van de subsidieverstrekking richting de migrantenorganisaties, het buurthuiswerk en opbouwwerk van Dynamo en de bibliotheekfilialen in het stadsdeel beoordeeld. Bovendien wordt ook de door het stadsdeel gehanteerde subsidiesystematiek beoordeeld.

In dit inleidende hoofdstuk wordt de achtergrond geschetst waartegen het onderzoek tot stand is gekomen. Wat is de aanleiding van het onderzoek geweest, wat is het precieze onderwerp en op welke periode heeft het onderzoek betrekking? Voorts wordt ingegaan op de doelstelling van het onderzoek en de onderzoeksvragen die in deze rapportage worden beantwoord. Tot slot wordt de gehanteerde werkwijze en de opzet van deze rapportage beschreven.

1.1 Aanleiding van het onderzoek

De aanleiding van het onderzoek wordt gevormd door een wettelijke verplichting van het college van burgemeester en wethouders. Artikel 213a van de gemeentewet verplicht het college periodiek onderzoek te (laten) verrichten naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door haar gevoerde bestuur en de gemeenteraad over deze uitkomsten te informeren. Het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer heeft ervoor gekozen om dit onderzoek te richten op het vaststellen van de maatschappelijke effecten van een aantal welzijnsvoorzieningen die door het stadsdeel worden gesubsidieerd. Tegelijkertijd wordt het onderzoek aangegrepen om de sturingsrelaties tussen het stadsdeel en bedoelde voorzieningen kritisch te beschouwen.

1.2 Reikwijdte en onderwerp van het onderzoek

Het stadsdeel heeft in de onderzoeksopdracht een focus aangebracht op de volgende vormen van sociaal cultureel werk, namelijk:

- de activiteiten van de tien migrantenorganisaties;
- het buurthuiswerk van Dynamo;
- het opbouwwerk van Dynamo;
- het bibliotheekwerk in de twee filialen in het stadsdeel.

De in dit onderzoek gebruikte gegevens, over bijvoorbeeld georganiseerde activiteiten en daaraan verbonden kosten, zijn zo recent mogelijk. Voor de migrantenorganisaties is het referentiejaar daarom 2007, omdat de start van

het onderzoek (februari 2009) voorafgaand viel aan de termijn voor het indienen van de jaarverslagen over 2008 (1 juli 2009). Wat betreft het bibliotheekwerk gebruiken we de gegevens over 2008 en voor het opbouwwerk en het buurthuiswerk gebruiken we gegevens over de eerste maanden van 2009. Voor dit laatste is gekozen in verband met de beschikbaarheid van gegevens. Stichting Dynamo, die het opbouwwerk en het buurthuiswerk faciliteert, is pas recent overgegaan op een nieuw digitaal registratiesysteem dat bijvoorbeeld deelnemers aan activiteiten registreert. Dit leidt tot een kwalitatief goede beschikbaarheid van gegevens over de activiteiten binnen deze activiteitensoorten. Het werken met verschillende referentiejaar vereist echter extra bedachtzaamheid, zeker wanneer de verschillende subsidieontvangers onderling worden vergeleken.

1.3 Doelstelling van het onderzoek en dit rapport

Het onderzoek heeft een tweeledige doelstelling:

- Het eerste doel van het onderzoek is het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer in staat te stellen een gefundeerd oordeel te vellen over de doelmatigheid en doeltreffendheid van de subsidieverstreking bij een aantal sociaal-culturele activiteitensoorten: de zes buurthuizen, de twee bibliotheken, de migrantenorganisaties en het opbouwwerk in het stadsdeel.
- Het tweede doel van het onderzoek is het stadsdeel in staat te stellen een gefundeerd oordeel te vellen over de subsidierelatie tussen het stadsdeel en een aantal sociaal-culturele activiteitensoorten: de zes buurthuizen, de twee bibliotheken, de migrantenorganisaties en het opbouwwerk in het stadsdeel.

De eerste doelstelling is gericht op de verstrekte subsidies waarvan de *doelmatigheid* en de *doeltreffendheid* moeten worden vastgesteld.

Met *doelmatigheid* wordt bedoeld: hoeveel producten, activiteiten en/of voorzieningen leveren de gesubsidieerde organisaties tegen welk bedrag en wat is de verhouding tussen de kosten en de geleverde producten? Met *doeltreffendheid* wordt bedoeld: in welke mate worden de maatschappelijke effecten en doelen zoals geformuleerd in de programmabegroting, door de gesubsidieerde organisaties gerealiseerd?

De tweede doelstelling is gericht op de *subsidierelatie* tussen het stadsdeel en de subsidiënten en het beleid van het stadsdeel dienaangaande. Het gaat hier om de wijze waarop beleidsinhoudelijke uitgangspunten zijn doorvertaald naar subsidievoorwaarden, de subsidievoorwaarden zelf en de wijze waarop en de mate waarin het stadsdeel tussentijds heeft aangestuurd, alsmede de mate waarin en de wijze waarop de subsidiënten tijdig hebben gerapporteerd over de voortgang van hun bestedingen. Met andere woorden: er wordt gekeken of het stadsdeel de gesubsidieerde organisaties efficiënt aanstuurt op doelmatigheid en hoe het stadsdeel haar rol vervult in de aansturing op doeltreffendheid.

1.4 De onderzoeksvragen

De doelmatigheidsvragen luiden als volgt:

1. Hebben de gesubsidieerde instellingen daadwerkelijk die producten en diensten geleverd die zijn afgesproken bij het verstrekken van de subsidie en hebben zij deze producten en diensten ook geleverd in de afgesproken aantallen? Zo nee, waarom niet?
2. Hadden de producten en diensten ook tegen lagere kosten bij gelijkblijvende kwaliteit geleverd kunnen worden?
3. Zijn vergelijkbare producten en diensten geleverd tegen uiteenlopende kosten? Waaruit zijn deze verschillen te verklaren?

De doeltreffendheidsvragen luiden als volgt:

4. Hebben de producten en diensten ook daadwerkelijk die doelgroepen bereikt die men beoogde te bereiken in kwantitatief opzicht (zijn de vooraf afgesproken aantallen personen bereikt)?
5. Hebben de producten en diensten ook de juiste doelgroepen bereikt in kwalitatief opzicht (zijn de personen/doelgroepen bereikt die men wilde bereiken)?
6. Is het bereik ook in kwalitatief opzicht gerealiseerd conform de vooraf gestelde doelen (hebben doelgroepen/personen geparticipeerd op een wijze die men voor ogen had, geen/weinig uitval bij activiteiten)?
7. Wat vinden de bereikte personen/doelgroepen zelf van de producten en diensten die zij hebben afgenomen (heeft men naar tevredenheid geparticipeerd, zijn de subjectief gestelde doelen bereikt)?
8. Zijn de vooraf gestelde doelen op outputniveau bereikt, blijkend uit bijvoorbeeld klantenenquêtes en opinies van sociaal-cultureel werkers?
9. Zijn er aanwijzingen dat de gesubsidieerde activiteiten hebben bijgedragen aan de doelrealisatie op outcomeniveau, met andere woorden: kan een aannemelijke relatie worden gelegd tussen (beoogde en gerealiseerde) maatschappelijke effecten en de geleverde producten en diensten?
10. Zijn er verschillen in bijdrage aan de beoogde maatschappelijke effecten waarneembaar tussen naar hun doelstelling vergelijkbare producten en diensten? Zijn er met andere woorden aanwijzingen dat bepaalde producten en diensten(combinaties) effectiever zijn dan andere? Zo ja, welke verklaringen zijn daarvoor?
11. Hoe verhouden kosten en baten (de effecten) zich tot elkaar? Hoe tevreden zijn de betrokken partijen over deze verhouding? Zijn er verbetermomenten te benoemen? Zo ja, welke?

De beleidsvragen luiden:

12. Zijn de relevante beleidsinhoudelijke uitgangspunten en doelstellingen van het stadsdeelbeleid op een logische en consistente wijze doorvertaald

naar de subsidievoorwaarden waaraan de producten en diensten moeten voldoen?

13. Zijn deze subsidievoorwaarden op een eenduidige en transparante wijze vertaald naar SMART-geformuleerde doelstellingen die moeten worden gerealiseerd met de te leveren producten en diensten?
14. Is op een adequate wijze tussentijds gestuurd op het behalen van de gestelde doelen, zowel door het stadsdeel als ook door de subsidiënt?
15. Zijn er verbeteringen denkbaar in de wijze waarop en de mate waarin het stadsdeel de door haar gesubsidieerde producten en diensten inzet, of beter gezegd, laat inzetten, voor het realiseren van de gewenste maatschappelijke effecten? Zo ja, wat kan dit betekenen voor de subsidierelatie tussen het stadsdeel en de subsidiënten?

1.5 De gehanteerde werkwijze

In februari 2009 is het onderzoek naar de doelmatigheid van de (welzijns) instellingen gestart. De werkzaamheden bestonden allereerst uit een documentenanalyse waarbij de voor dit onderzoek relevante documenten, bijvoorbeeld over de subsidiesystematiek, zijn bestudeerd. Een overzicht van de betreffende stukken is te vinden in bijlage 1. Op basis van de documentenanalyse is onder andere een toedeling gemaakt van activiteiten in activiteitensoorten, die in het derde hoofdstuk wordt toegelicht. Daarnaast is voor elke migrantenorganisatie een overzicht gemaakt van de activiteiten die zij in 2007 hebben georganiseerd. Deze overzichten zijn verwerkt in schema's. Vervolgens zijn met bestuursleden of vrijwilligers van de betrokken migrantenorganisaties diepte-interviews gehouden. In deze diepte-interviews is meer informatie over de betreffende migrantenorganisaties verzameld en zijn de vooraf verstuurd schema's verder aangevuld en besproken. Is het schema volledig en welke (feitelijke) informatie kan er nog meer worden gegeven over de activiteiten? Dit kan bijvoorbeeld gaan om informatie ten aanzien van het aantal deelnemers, het aantal keren dat een activiteit is georganiseerd en de kosten die daaraan waren verbonden.

Het verzamelen van de gevraagde informatie bij de migrantenorganisaties bleek een lastige en tijdrovende klus. Allereerst bleek het in sommige gevallen moeilijk om een afspraak voor een interview te plannen. In één geval, namelijk bij de migrantenorganisatie SAN Oost, heeft dat er uiteindelijk toe geleid dat er geen interview heeft plaatsgevonden. Verder bleek dat informatie niet direct beschikbaar was en ook na het veelvuldig zoeken van contact met de organisaties, bleek het niet mogelijk om deze informatie te verkrijgen. In bijlage 2 zijn de schema's van de verschillende migrantenorganisaties, inclusief de verzamelde informatie, opgenomen.

Vervolgens hebben we per migrantenorganisatie, in overleg met de opdrachtgever, twee activiteiten geselecteerd die we wilden bezoeken om de doeltreffendheid te beoordelen. Ook dit bleek niet eenvoudig: in verband met de naderende zomervakantie bleek een aantal activiteiten geen doorgang meer te vinden. Na de zomervakantie was het ramadan, waardoor we pas na

de ramadan konden beginnen met het bezoeken van de activiteiten. Enkele geselecteerde activiteiten waren toen echter nog niet opgestart. We hebben hierbij zo veel mogelijk gezocht naar vervangende activiteiten. Dit is niet in alle gevallen gelukt, bij twee migrantenorganisaties konden we maar één activiteit bezoeken omdat er in de onderzoeksperiode maar één activiteit werd georganiseerd. Uiteindelijk hebben we achttien activiteiten bezocht. Bij elke activiteit hebben we de organisator/begeleider van de activiteit geïnterviewd (in totaal dus achttien interviews). Verdeeld over zeventien activiteiten hebben we 87 deelnemers geïnterviewd. Bij één activiteit konden we de deelnemers niet interviewen, omdat zij met de bus terug naar hun school moesten. We hebben van deze activiteit wel een observatieverslag en een verslag van het gesprek met de organisator.

Voor het verzamelen van de gegevens over Dynamo hebben we per buurtcentrum een aantal activiteiten geselecteerd en deze voorgelegd aan de manager Samenlevingsopbouw van Dynamo. Deze heeft ons de gegevens verstrekt over de kosten van de activiteiten. Bij elk buurtcentrum hebben we de coördinator geïnterviewd om te spreken over de doelstellingen van het buurtcentrum en de georganiseerde activiteiten. Verspreid over de zes buurtcentra hebben we 28 activiteiten bezocht. De dataverzameling bij Dynamo verliep gestroomlijnder dan bij de migrantenorganisaties. Bij elke activiteit hebben we de organisator/begeleider van de activiteit geïnterviewd (in totaal dus 28 interviews). Daarnaast hebben we verdeeld over 27 activiteiten in totaal 147 deelnemers geïnterviewd. Bij één activiteit hebben we geen interviews gehouden, omdat de deelnemers bestonden uit mensen met een verstandelijke beperking.

De informatie over de bibliotheken hebben we gehaald uit de jaarverslagen. Daarnaast hebben we enquêtes gehouden onder bezoekers van de bibliotheek.

De vragenlijsten die we hebben gebruikt in het onderzoek bij het interviewen van deelnemers en organisatoren vindt u in bijlage 3, 4 en 5.

1.6 Leeswijzer

Het tweede hoofdstuk bevat het gebruikte analysekader waarin onder andere de indeling van activiteiten in activiteitensoorten wordt gepresenteerd, evenals de maatschappelijke effecten die er met deze activiteitensoorten kunnen worden bereikt. Het derde hoofdstuk bevat feitelijke achtergrondinformatie over de subsidiesystematiek die het stadsdeel hanteert, waarbij onder andere wordt ingegaan op de kenmerken van de subsidies die daadwerkelijk zijn verstrekt. In het vierde hoofdstuk worden de gesubsidieerde migrantenorganisaties beschreven en de doelmatigheid en doeltreffendheid van hun activiteiten beoordeeld. In het vijfde hoofdstuk doen we hetzelfde voor de activiteiten van Dynamo in het kader van buurthuiswerk en opbouwwerk. In hoofdstuk 6 gaan we vervolgens in op de doeltreffendheid en doelmatigheid

van de twee bibliotheken in het stadsdeel. In het zevende hoofdstuk beschrijven we de sturingsrelatie tussen het stadsdeel en de (welzijns) instellingen. Het achtste en negende hoofdstuk bevatten tot slot respectievelijk de eindconclusies waarmee de onderzoeksvragen worden beantwoord en enkele aanbevelingen.

2 ANALYSEKADER

In dit hoofdstuk presenteren we de manier waarop we de doeltreffendheid en de doelmatigheid van de activiteiten beoordelen. Het stadsdeel formuleert elk jaar in de programmabegroting een aantal doelen en gewenste maatschappelijke effecten. Bovendien worden er resultaten en daaraan gekoppelde activiteiten benoemd, die moeten bijdragen aan deze doelen en de gewenste maatschappelijke effecten. Uiteindelijk moeten Dynamo, de migrantenorganisaties en de bibliotheek deze maatschappelijke effecten doelen zien te realiseren door het uitvoeren van specifieke activiteiten

Voor het beoordelen van de doeltreffendheid van de activiteiten van de onderzochte instellingen hebben we twee instrumenten ontwikkeld en toegepast: de (theoretische) doelenboom en een schema met daarin opgenomen zeven effectniveaus. In paragraaf 2.1. bespreken we de theoretische doelenboom. Om uiteindelijk een relatie te kunnen leggen met de afzonderlijke activiteiten van met name de migrantenorganisaties en Dynamo hebben we deze activiteiten geclusterd in zeven activiteitensoorten. Deze zijn beschreven in paragraaf 2..2. In paragraaf 2.3. bespreken we het schema met de zeven effectniveaus. In paragraaf 2.4. gaan we nader in op de wijze waarop we de doelmatigheid beoordelen van de activiteiten die wij onderzocht hebben.

2.1 Relatie tussen activiteiten en effecten

2.1.1 Doelenboom

Voor de analyse van de doeltreffendheid nemen we de relatie die het stadsdeel in de Programmabegroting 2007 legt tussen de programma's, de beoogde maatschappelijke effecten en de kwalitatieve doelstellingen als uitgangspunt. In het schema op pagina 18 is deze relatie grafisch weergegeven. Eén van de programma's uit de Programmabegroting is Welzijn en Zorg. Als beoogde maatschappelijke effecten noemt het stadsdeel hierbij onder meer een gelijkwaardige maatschappelijke positie van bewoners. Als kwalitatieve doelstellingen bij dit maatschappelijk effect benoemt het stadsdeel het realiseren van een positie waardoor gebruik en deelname aan sociaal maatschappelijke voorzieningen mogelijk wordt. In dit schema wordt ook duidelijk op basis van welke programma's en beoogde maatschappelijke effecten het stadsdeel de subsidies aan de door ons onderzochte welzijnsinstellingen verstrekt: dit zijn in het schema de niet gearceerde programma's en beoogde maatschappelijke effecten.¹

¹ In bijlage 8 staan de programma's en beoogde maatschappelijke effecten op basis waarvan Dynamo en de migrantenorganisaties subsidie krijgen apart vermeld.

2.1.2 Activiteitensoorten

Eén van de doelstellingen van dit onderzoek is te onderzoeken in hoeverre de activiteiten van de door ons onderzochte welzijnsinstellingen bijdragen aan het behalen van de beoogde maatschappelijke effecten uit de Programmabegroting 2007. Omdat de instellingen zeer veel verschillende activiteiten organiseren, hebben we voor deze analyse de verschillende activiteiten onderverdeeld in zeven activiteitensoorten.

Deze onderverdeling hebben we gemaakt op basis van het doel van de verschillende activiteiten. In de doelenboom op pagina 18 is te zien dat deze activiteitensoorten allemaal bijdragen aan één of meerdere kwalitatieve doelstellingen.

2.1.3 Theoretisch model

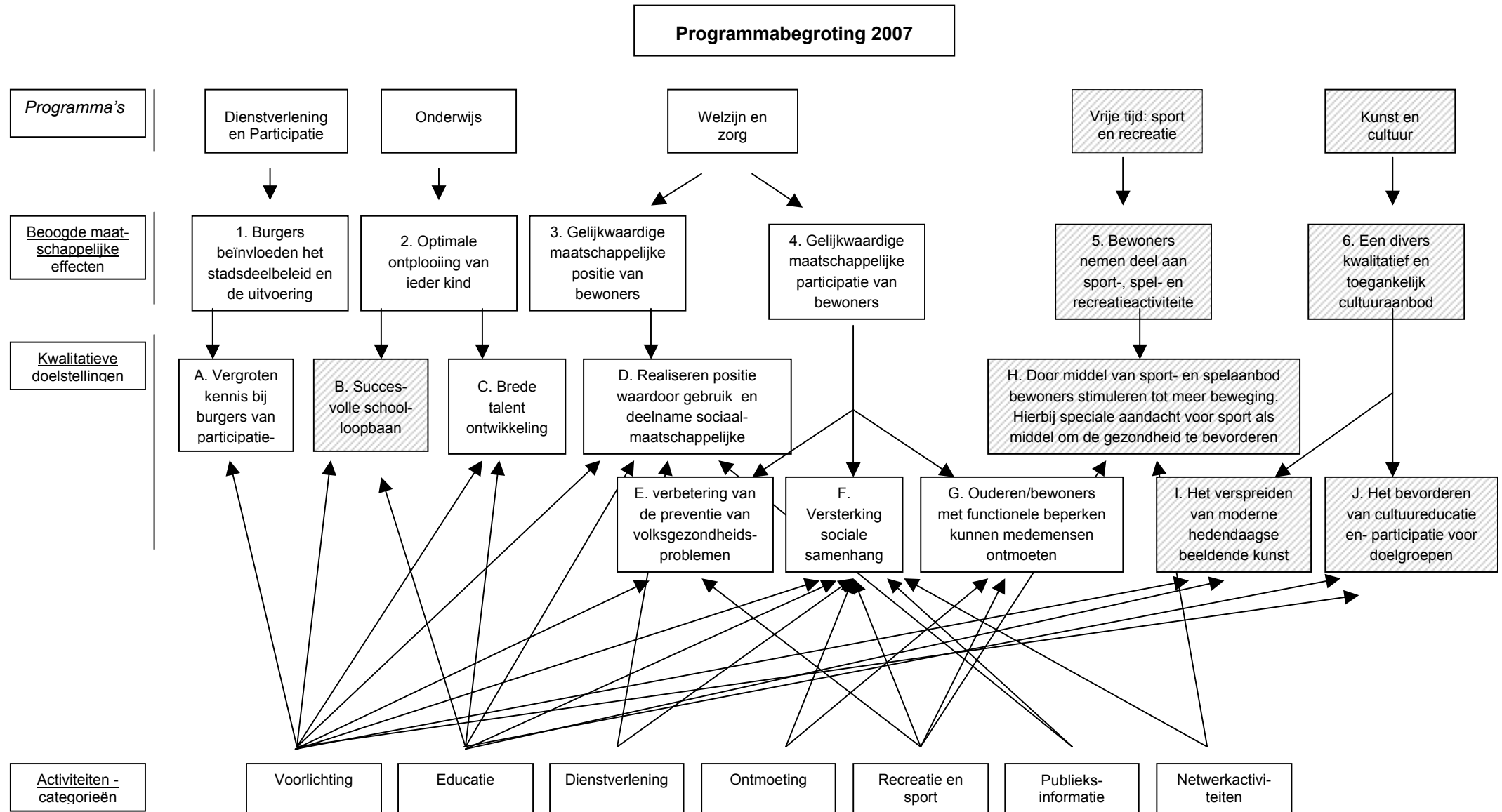
In het schema is aangegeven welke kwalitatieve doelen en maatschappelijke effecten² het stadsdeel koppelt aan de activiteiten. Het stadsdeel koppelt activiteiten en effecten door elke subsidie in de programmabegroting te plaatsen in één specifiek programma: het programma Welzijn en Zorg voor buurthuiswerk, migrantenorganisaties en bibliotheken en het programma Dienstverlening en Participatie voor opbouwwerk. Daarmee geeft het stadsdeel impliciet aan dat deze subsidies alleen bijdragen aan de effecten en doelen die in het betreffende programma zijn opgenomen. Het is echter aannemelijk dat de subsidies ook bijdragen aan maatschappelijke effecten en doelen die in andere programma's worden vermeld. Dat geldt ook voor de activiteiten van buurthuizen, de migrantenorganisaties en de bibliotheek, die eveneens bijdragen aan (een deel van de) effecten en doelen in het Programma Jeugd en Onderwijs, het programma Vrije Tijd, het programma Kunst en Cultuur en het programma Dienstverlening en Participatie.³ Ook is in het schema aangegeven aan welke andere maatschappelijke effecten de activiteitensoorten kunnen bijdragen. De doelstellingen en maatschappelijke effecten waarvan wij denken dat de activiteiten van het opbouwwerk, de migrantenorganisaties en de buurtcentra ook een bijdrage kunnen leveren, zijn gearceerd. Zo is in één oogopslag zichtbaar welke doelen en maatschappelijke effecten het stadsdeel zelf koppelt aan de activiteiten van de instellingen, en welke doelstellingen en maatschappelijke effecten volgens ons ook mogelijk haalbaar zijn.

² Kwalitatieve doelen worden doorgaans omschreven in termen van directe resultaten die als gevolg van een specifieke activiteitensoort of activiteit zouden moeten optreden, bijvoorbeeld een verhoogde arbeidsparticipatie van alleenstaande vrouwen in de leeftijd van 30 tot 50 jaar. Dit is een zogenaamd output effect. Maatschappelijke effecten worden doorgaans omschreven in outcome termen. In ons voorbeeld: de verhoogde arbeidsparticipatie (outputeffect) voorkomt dat deze groep vrouwen in een sociaal isolement geraken (outcome effect). In de theoretische doelenboom zoals wij die hebben gepresenteerd is dit onderscheid niet goed te maken.

³ In bijlage 8 staan de programma's en beoogde maatschappelijke effecten op basis waarvan Dynamo en de migrantenorganisaties subsidie krijgen apart vermeld.

Samenvattend bestaat ons analysekader dus uit een combinatie van beoogde maatschappelijke effecten en kwalitatieve doelstellingen die het stadsdeel hieraan koppelt. Op basis daarvan krijgen de door ons onderzochte welzijnsinstellingen subsidie. RegioPlan het volgende aan het analysekader toegevoegd:

- Activiteitensoorten die bestaan uit gecategoriseerde activiteiten die we onderzoeken.
 - Kwalitatieve doelstellingen en beoogde maatschappelijke effecten die op basis van de activiteitensoorten in theorie behaald kunnen worden.
- Nogmaals verwijzen we naar bijlage 8 voor een schematisch overzicht van de kwalitatieve doelstellingen en beoogde maatschappelijke effecten op basis waarvan de migrantenorganisaties en Dynamo subsidie ontvangen van het stadsdeel. Opgemerkt dient te worden dat deze 'doelenbomen' minder volledig zijn dan het analysekader dat hierna wordt gepresenteerd.

2.2 De activiteitensoorten

De activiteiten die de migrantenorganisaties en Dynamo ontplooiën, kunnen op basis van het doel waarvoor zij worden ontplooid, worden ingedeeld in zeven verschillende activiteitensoorten, namelijk voorlichting, educatie, dienstverlening, ontmoeting, recreatie en sport, publieksinformatie en netwerkactiviteiten. Hieronder leggen we per activiteitensoort uit welke kwalitatieve doelstellingen en beoogde maatschappelijke effecten kunnen worden bereikt. Dit is een *theoretische* exercitie, waarbij we ervan uitgaan dat de activiteiten goed georganiseerd worden en de doelgroep uit de juiste personen bestaat.

Aan het eind van elke activiteitensoort vatten we de relatie tussen de activiteitensoorten en de effecten samen: de letters verwijzen naar de kwalitatieve doelstellingen in het hierboven weergegeven schema en de cijfers naar de bijbehorende maatschappelijke effecten in het hierboven weergegeven schema.

Dit is het uitgangspunt van onze analyse. In de volgende hoofdstukken zullen we de door ons onderzochte activiteiten allemaal categoriseren onder één van deze activiteitensoorten. Daarna zullen we in de volgende hoofdstukken beoordelen aan welke effecten de daadwerkelijk georganiseerde en onderzochte activiteiten en activiteitensoorten daadwerkelijk in de praktijk hebben bijgedragen.

2.2.1 Voorlichting

Voorlichting kan worden gegeven op het gebied van gezondheid, problematiek als huiselijk geweld en onderwijs. Het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten voor een groep burgers kan de sociale samenhang in de buurt versterken; mensen komen immers op een gezamenlijke voorlichtingsbijeenkomst waar ze elkaar ontmoeten en met elkaar in gesprek gaan.

Het geven van voorlichting over onderwijs kan bijdragen aan het beoogde effect, 'een optimale ontplooiing van ieder kind'. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als tijdens een voorlichting aan migranten uitleg zou worden gegeven over het Nederlandse schoolsysteem. Als ouders weten hoe dit systeem werkt, kunnen ze hun kinderen beter ondersteunen bij hun schoolloopbaan, wat mogelijk het succes van deze schoolloopbaan ten goede komt.

Het geven van voorlichting over gezondheid kan bijdragen aan de preventie van volksgezondheidsproblemen: bijvoorbeeld wanneer voorlichting wordt gegeven over suikerziekte en hoe door voeding en beweging deze ziekte kan worden voorkomen.

Als voorlichting wordt gegeven over de werkwijze van het Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer, verkiezingen of inspraakprocedures, is het in theorie mogelijk om het effect te bereiken dat migranten het stadsdeelbeleid en de uitvoering daarvan beïnvloeden en initiatieven nemen. Voorlichting kan de kennis van burgers over participatiemogelijkheden vergroten. Dit draagt in

potentie bij aan een gelijkwaardige maatschappelijke positie van bewoners en gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners.

Ook kan voorlichting worden gegeven over sociaal-maatschappelijke voorzieningen in de buurt, zoals cursussen. Dit draagt in potentie bij aan het realiseren van een sociaal-maatschappelijke positie waardoor het gebruik van en deelname aan sociaal-maatschappelijke voorzieningen mogelijk wordt.

Tevens kan voorlichting worden gegeven over kunst en cultuur, bijvoorbeeld door jongeren te vertellen over het cultuuraanbod voor jongeren. Op deze manier kan worden bijgedragen aan het bevorderen van cultuureducatie en – participatie voor doelgroepen (jongeren, migranten).

Samenvattend:

Kwalitatieve doelstellingen A,B,C, D, E, F, I,J.(zie schema p. 10)

Maatschappelijke effecten 1,2,3,4,6 .(zie schema p. 10)

2.2.2 Educatie

Onder deze activiteiten categorie vallen bijvoorbeeld activiteiten als huiswerkbegeleiding, lessen Nederlandse taal en cultuur en computerlessen vallen. Voor jongeren kunnen deze activiteiten een positief effect hebben op een optimale ontplooiing en een succesvolle schoolloopbaan.

Alle educatieve activiteiten dragen er in potentie toe bij dat de deelnemers maatschappelijk participeren (immers, deelnemers komen samen om een cursus te volgen) en het met een groep mensen bijeenkomen om een cursus te volgen kan de sociale samenhang in de buurt versterken.

Het geleerde kan er tevens na het volgen van een cursus toe bijdragen dat de deelnemers ook op andere wijze zullen participeren. Als cursisten bijvoorbeeld dankzij het volgen van een cursus beter Nederlands spreken, kan dit de drempel verlagen om deel te nemen aan een cursus van Dynamo die niet specifiek gericht is op migranten. Hiermee draagt het geleerde op een cursus in potentie bij aan een gelijkwaardige maatschappelijke positie van bewoners en het realiseren van een sociaal-maatschappelijke positie, waardoor het gebruik van en deelname aan sociaal-maatschappelijke voorzieningen en activiteiten mogelijk wordt.

Educatie kan ook worden gegeven op het gebied van hedendaagse beeldende kunst, bijvoorbeeld door jongeren mee te nemen naar een museumles of rondleiding door de buurt. Op deze manier kan hedendaagse beeldende kunst worden verspreid onder een zo breed mogelijk publiek en wordt de cultuureducatie en – participatie bevorderd.

Samenvattend:

Kwalitatieve doelstellingen B,C, D, F, I, J .(zie schema p. 10)

Maatschappelijke effecten 2,3,4, 6 .(zie schema p. 10)

2.2.3 Dienstverlening

Onder deze activiteitscategorie vallen spreekuren en doorverwijzingen naar spreekuren van andere organisaties. Deze spreekuren, waarbij bijvoorbeeld informatie kan worden gegeven over huurtoeslag of kortingen voor sportverenigingen voor minima, kunnen ertoe bijdragen dat een deel van de bewoners die dat nog niet doen, op een gelijkwaardige manier kunnen participeren in de buurt. Een spreekuur kan op deze wijze bijdragen aan het realiseren van een sociaal-maatschappelijke positie, waardoor het gebruik van en deelname aan sociaal-maatschappelijke voorzieningen mogelijk wordt. Dit kan in potentie leiden tot een versterkte sociale samenhang in de buurt, bijvoorbeeld als de bezoekers van de spreekuren op basis van de informatie die ze hebben gekregen, daadwerkelijk lid worden van een sportvereniging waar ze buurtgenoten ontmoeten.

Samenvattend:

Kwalitatieve doelstellingen D, F .(zie schema p. 10)

Maatschappelijke effecten 4 .(zie schema p. 10)

2.2.4 Ontmoeting

Onder deze activiteitscategorie vallen activiteiten zoals het bezoeken van zieke ouderen en sociale bijeenkomsten in ontmoetingsruimten voor ouderen, mannen, vrouwen of jongeren. Deze activiteitscategorie draagt in potentie bij aan het versterken van de samenhang in de buurt.

Ontmoetingsactiviteiten kunnen ook gericht zijn op ontmoetingen tussen ouderen/bewoners met functionele beperkingen en medemensen.

Samenvattend:

Kwalitatieve doelstelling F, G .(zie schema p. 10)

Maatschappelijke effect 4 .(zie schema p. 10)

2.2.5 Recreatie en sport:

Onder deze activiteitscategorie vallen het vieren van verschillende feestdagen en diverse sportactiviteiten. Het organiseren van sportactiviteiten heeft als effect dat bewoners deelnemen aan sport-, spel-, en recreatieactiviteiten. Daardoor worden bewoners meer gestimuleerd tot beweging. Dit kan bijdragen aan verbetering van preventie van volksgezondheidsproblemen: door sporten wordt bijvoorbeeld de kans op suikerziekte kleiner.

Door het volgen van sportlessen zou de drempel om lid te worden van een reguliere sportclub verkleind kunnen worden. Deelnemers kunnen bijvoorbeeld enthousiast raken van het beoefenen van de sport of ontdekken dat ze talentvol zijn in het beoefenen ervan. In potentie kunnen sportactiviteiten daarmee leiden tot een gelijkwaardige maatschappelijke positie van bewoners en gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners. Dit versterkt in potentie de sociale samenhang in de buurt. Het organiseren van feesten kan bijdragen aan een versterkte samenhang in de buurt.

Het vieren van feestdagen kunnen momenten zijn waarop ouderen/bewoners met een beperking medemensen kunnen ontmoeten.

Samenvattend:

Kwalitatieve doelstelling E, F, G, H, .(zie schema p. 10)

Maatschappelijke effect 3,4,5 .(zie schema p. 10)

2.2.6 Publieksinformatie

Onder de noemer van deze activiteiten categorie worden er bijvoorbeeld open dagen georganiseerd, waarbij bewoners een rondleiding kunnen krijgen in een moskee. Dit versterkt in potentie de sociale samenhang in de buurt: mensen kunnen dan kennismaken met elkaar of elkaars cultuur.

Open dagen kunnen ook gericht zijn op het kennismaken met de activiteiten die de organisatie organiseert. Dit kan zorgen voor een positie waardoor gelijk gebruik en deelname sociaal-maatschappelijke voorzieningen en activiteiten mogelijk wordt. Bewoners die nog geen gebruikmaken van het activiteiten aanbod van de organisatie kunnen daardoor wellicht gestimuleerd worden dit wel te doen.

Samenvattend:

Kwalitatieve doelstelling D, F, .(zie schema p. 10)

Maatschappelijke effect 3,4 .(zie schema p. 10)

2.2.7 Netwerkactiviteiten

Onder deze categorie vallen activiteiten in de sfeer van netwerken, het deelnemen aan diverse werkgroepen en overleggen en het opbouwwerk dat buurtoverleggen ondersteunt. Deze netwerken en overleggen kunnen zorgen voor communicatie en afstemming met het stadsdeel en woningbouwcorporaties en kunnen de politiek-bestuurlijke participatie zowel in algemene zin als ten aanzien van specifieke ontwikkelingen en projecten verbeteren. Deze overleggen kunnen ook de sociale samenhang in de buurt versterken als bestuursleden van organisaties elkaar via een overleg leren kennen. Het deelnemen in het BOMO (Bestuurlijk Overleg Migrantenorganisaties, waar ook de welzijnsinstelling Dynamo aan deelneemt) is hier een ander voorbeeld van. Ook kunnen opbouwwerkers bewoners stimuleren tot diverse vormen van participatie of meer beweging, bijvoorbeeld door bewoners te ondersteunen bij het opzetten van sportactiviteiten. Het opbouwwerk van Dynamo ondersteunt ook de buurtbeheergroepen.⁴

Samenvattend:

Kwalitatieve doelstelling E, F, G, H .(zie schema p. 10)

Maatschappelijke effect 4 .(zie schema p. 10)

⁴ We hanteren in dit rapport dus een bredere definitie van opbouwwerk dan de gangbare. Ook de activiteiten van de migrantenorganisaties kunnen onder onze activiteitensoort netwerkactiviteiten worden geschaard.

2.3 Zeven verschillende effectniveaus

Er kan een onderscheid worden gemaakt in doeltreffendheid op verschillende niveaus. In figuur 2.1 worden deze verschillende niveaus toegelicht.

Figuur 2.1 Doeltreffendheid op verschillende niveaus

Niveau 1: activiteit	De activiteiten zijn daadwerkelijk opgezet en uitgevoerd conform de ingediende plannen.
Niveau 2: bereik	Het aantal personen uit de doelgroep dat men beoogde te bereiken is ook daadwerkelijk bereikt.
Niveau 3: participatie	Deze personen hebben het gehele traject doorlopen en hebben actief meegedaan (geen/weinig uitval).
Niveau 4: zelf gerapporteerde meerwaarde	De participanten hebben aangegeven dat zij meerwaarde hebben ondervonden van hun participatie.
Niveau 5: kennis	De activiteiten hebben daadwerkelijk specifieke kennis overgedragen aan de participanten.
Niveau 6: attitude	De activiteiten hebben invloed gehad op de attitude van de participanten.
Niveau 7: gedrag	De activiteiten hebben daadwerkelijk geleid tot gedragsveranderingen van de participanten.

Voor elke activiteit en vervolgens activiteitensoort zijn we voorzover mogelijk nagegaan welke doeltreffendheidsniveaus zijn gerealiseerd.

2.4 De doelmatigheid van activiteiten

Om de doelmatigheid van de onderzochte activiteiten in kaart te brengen, zou idealiter op een drietal niveaus informatie over deze activiteiten in kaart moeten worden gebracht:

1. Eerste niveau: omvang van de activiteiten in relatie tot de verstrekke subsidiebedragen: zijn de activiteiten 'geleverd' in die omvang die is afgesproken met het stadsdeel?
2. Tweede niveau: voldoen de activiteiten aan de intrinsieke kwaliteitseisen die vooraf met het stadsdeel zijn overeengekomen? Intrinsieke kwaliteitseisen kunnen bijvoorbeeld zijn dat gebruik wordt gemaakt van specifieke werkmethoden of eisen aan de inzet en kwalificaties van personeel. Niet altijd worden intrinsieke kwaliteitseisen gesteld aan activiteiten.
3. Derde niveau: voldoen de activiteiten aan de extrinsieke kwaliteitseisen? Extrinsieke kwaliteitseisen zijn de eisen die worden gesteld met betrekking tot de beoogde effecten van de activiteiten. Activiteiten moeten idealiter op

een bepaalde wijze en in een bepaalde mate bijdragen aan het realiseren van een kwalitatief doel en een maatschappelijk effect.

Om activiteiten op doelmatigheid te kunnen vergelijken, moet het wel om vergelijkbare activiteiten gaan, vergelijkbaar in de zin dat zij met een vergelijkbare kwaliteit zijn uitgevoerd, maar ook vergelijkbaar in de zin van een vergelijkbaar maatschappelijk effect om te kunnen vaststellen of eenzelfde effect met minder kosten zou kunnen worden gerealiseerd. We wijzen erop dat de verhouding tussen de kosten en het bereikte maatschappelijke effect pas kan worden beoordeeld nadat de doeltreffendheid (het bereikte maatschappelijk effect) in kaart is gebracht.

De gegevens waarover wij hebben kunnen beschikken in dit onderzoek hebben het mogelijk gemaakt alleen op het eerste niveau uitspraken te doen over de doelmatigheid van activiteiten.

Het is tevens niet mogelijk gebleken met de ons beschikbare informatie om op een methodologisch zuivere wijze de activiteiten van Dynamo, de migrantenorganisaties en de bibliotheek te benchmarken⁵.

Vergelijkbare gegevens bleken niet beschikbaar te zijn binnen de termijn waarin het onderzoek is uitgevoerd..

⁵ ⁵Nagegaan is bijvoorbeeld of de bibliotheek zou kunnen worden vergeleken met een filiaal van een bibliotheek in een andere grote stad. Om een goede benchmark te kunnen maken moesten brongegevens worden bewerkt. Daarvoor ontbrak ons de tijd en ook de mogelijkheden om dat te doen (niet kunnen beschikken over de data)

3 SUBSIDIEVERSTREKKING

In dit hoofdstuk wordt feitelijke achtergrondinformatie gepresenteerd. Er wordt onder andere ingegaan op de relatie tussen het stadsdeel en de gesubsidieerde instellingen, de subsidiesystematiek en de kenmerken van de subsidies die daadwerkelijk zijn verstrekt.

3.1 De subsidiesystematiek

3.1.1 Subsidieverordeningen

De subsidies die worden verstrekt aan de onderzochte instellingen vallen per 1 januari 2009 onder de *'Algemene Subsidieverordening Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer 2009'*. Voor 1 januari waren er op de betreffende subsidies twee verordeningen van toepassing, namelijk de *'Algemene Subsidieverordening Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer'* (1999) en de *'Bijzondere Subsidieverordening Welzijn, Kunst & Cultuur, Sport en Recreatie'* (2003). De meest recente subsidieverordening vervangt beide eerdere verordeningen. In de subsidieverordeningen is opgenomen aan welke verplichtingen de gesubsidieerde instellingen moeten voldoen. Het gaat dan bijvoorbeeld om de manier waarop een subsidie dient te worden aangevraagd en de wijze waarop er verantwoording dient te worden afgelegd over de besteding van de subsidiegelden. Wat niet in de verordening is opgenomen, zijn richtlijnen wat betreft de inhoud en de vorm van de activiteiten. Dergelijke richtlijnen zijn wel gespecificeerd in de subsidiebeschikkingen die de organisaties individueel ontvangen.

3.1.2 Verschillende soorten verstrekte subsidies

Het stadsdeel kan meerdere soorten subsidies verstrekken en de rechten en plichten van de subsidieontvangers verschillen per soort subsidie. In de onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de verschillende soorten subsidie, die verstrekt zijn aan de instellingen die zijn betrokken in het onderzoek.

Tabel 3.1 Subsidievorm per (welzijns)instelling

Instelling	Subsidievorm
Migrantenorganisaties	Exploitatiesubsidie
Dynamo	Budgetsubsidie
Bibliotheekfilialen	Exploitatiesubsidie

Volgens de meest recente subsidieverordening is een exploitatiesubsidie *'een eenmalige of meerjarige subsidie ten behoeve van voortdurende activiteiten,*

die wordt verstrekt als een bijdrage in de exploitatiekosten van de subsidieontvanger' en een budgetsubsidie is een *'eenmalige of meerjarige subsidie (...) in de vorm van een budget voor een periode van minimaal één en maximaal vier jaren, waarbij het subsidieniveau is gerelateerd aan een bepaald niveau van prestaties'*. Daarnaast is er een verschil in de mate waarin de ontvangers van verschillende soorten subsidies verantwoording zijn verplicht en de mate waarin er verplichtingen worden opgelegd wat betreft de besteding van de subsidies.

De aanvraag- en beoordelingscyclus bij het verstrekken van subsidies door het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer bestaat uit vijf verschillende fases. In bijlage 6 is deze cyclus gevisualiseerd.

In de derde fase van de aanvraag- en beoordelingscyclus wordt er een subsidiebeschikking verstuurd naar de organisaties die de subsidie hebben aangevraagd. In deze beschikking wordt de hoogte van de toegekende subsidie bekendgemaakt en worden daarnaast enkele subsidievoorwaarden gesteld. Deze subsidievoorwaarden beslaan onder meer verplichtingen ten aanzien van rapportage en zijn daarmee deels overlappend met de voorwaarden in de subsidieverordening. Daarnaast worden er voorwaarden gesteld aan de besteding van de subsidiegelden, bijvoorbeeld in de vorm van activiteiten die moeten worden uitgevoerd. In bijlage 7 is een model van een subsidiebeschikking integraal opgenomen.

3.1.3 Verantwoordingsverplichtingen

De gesubsidieerde instellingen zijn verplicht zich te verantwoorden ten aanzien van de inzet van de gegunde subsidie. De frequentie en mate waarin er verantwoording dient te worden afgelegd, is echter afhankelijk van de subsidievorm. Ontvangers van een exploitatiesubsidie dienen na afloop van het subsidiejaar een activiteitenverslag en een financieel jaarverslag in te dienen. Ontvangers van een budgetsubsidie dienen daarnaast een tussentijds activiteitenverslag in te dienen.

Accountantsverklaring

Daarnaast is er nog een specifieke verplichting voor de organisaties die in één kalenderjaar meer dan 25.000 euro aan subsidiegelden van het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer ontvangen. Het ingediende financieel jaarverslag dient gepaard te gaan met een accountantsverklaring omtrent de getrouwheid van dit jaarverslag. Ontvangers van budgetsubsidies hoger dan 25.000 euro hebben daarnaast de verplichting om een oordeel van een accountant omtrent de rechtmatigheid (oftewel conform wet- en regelgeving) van de besteding van de subsidie bij hun financieel jaarverslag te voegen.¹

¹ Bron: Algemene Subsidieverordening Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer (2009)

3.2 Daadwerkelijk verstrekte subsidies in 2007

In tabel 3.2 is een overzicht gegeven van de subsidiebedragen die in 2007 daadwerkelijk aan de onderzochte instellingen zijn verstrekt. We merken op dat alle weergegeven subsidiebedragen zijn verstrekt voor het kalenderjaar 2007. Op die manier kunnen de verhoudingen tussen de grootte van de subsidies per organisatie worden vergeleken. Opgemerkt dient te worden dat in het vervolg van het onderzoek voor enkele instellingen een ander subsidiejaar is onderzocht.

Tabel 3.2 Subsidiebedragen (in euro's) per organisatie in 2007

Organisatie	Subsidiebedrag 2007
<u>Migrantenorganisaties</u>	
• Al Maarif	55.690
• El Fanaar	9.421
• El Itihaad Chora	25.822
• Enderun	16.962
• Fetih	19.352
• Ibno Khaldoun	30.047
• SAN	16.354
• SSCCM	28.058
• TISCC	30.461
• Ufuk	32.044
Totaal	264.211
<u>Bibliotheken</u>	
• Filiaal Oosterpark	372.980
• Filiaal Betondorp ²	194.058
Totaal	567.038
<u>Dynamo</u>	
• T.b.v. opbouwwerk	583.820
• T.b.v. buurthuiswerk	1.591.448
Totaal	2.175.268

In de tabel zien we allereerst dat er grote verschillen bestaan in de bedragen die de migrantenorganisaties hebben ontvangen. El Fanaar heeft het minste ontvangen, bijna 10.000 euro, terwijl Al Maarif verreweg het grootste bedrag heeft ontvangen, bijna zes maal zo veel als El Fanaar. Voorts zien we, dat wat betreft de bibliotheekfilialen er bijna 180.000 euro meer naar het filiaal Oosterpark, dan naar het filiaal Betondorp is gegaan. Dynamo ontvangt van alle onderzochte organisaties het grootste subsidiebedrag van Oost-Watergraafsmeer. In dit onderzoek wordt alleen het buurthuis- en het opbouwwerk van deze organisatie onderzocht. In totaal heeft Dynamo daarvoor in 2007 meer dan twee miljoen euro ontvangen.

² Merk op dat het hier (nog) gaat om filiaal Betondorp. Met het openen van filiaal Watergraafsmeer in 2008 is gelijktijdig het filiaal Betondorp gesloten.

4 MIGRANTENORGANISATIES

In dit hoofdstuk worden allereerst de tien migrantenorganisaties beschreven die door het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer worden gesubsidieerd. Vervolgens wordt in paragraaf 4.2 de doelmatigheid en in paragraaf 4.3 de doeltreffend van deze organisaties beschreven. In paragraaf 4.4 worden de onderzoeksvragen voor de migrantenorganisaties beantwoord.

4.1 Tien verschillende migrantenorganisaties

Er worden door het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer tien migrantenorganisaties gesubsidieerd. Eén van de voornaamste verschillen tussen deze migrantenorganisaties is dat ze zich richten op verschillende doelgroepen, al zijn er migrantenorganisaties die wat dat betreft 'in dezelfde vijver vissen'. In tabel 4.1 is een overzicht gegeven van de voornaamste doelgroep per migrantenorganisatie.

Tabel 4.1 Voornaamste doelgroep per migrantenorganisatie

Migrantenorganisatie	Voornaamste doelgroep
Al Maarif	Marokkanen
El Fanaar	Egyptenaren
El Itihaad Chora	Marokkanen
Enderun	Turken
Fetih	Turkse vrouwen en meisjes
Ibno Khaldoun	Marokkanen
SAN Oost	Surinamers en Antillianen
SSCM	Marokkanen
Tiscc	Turken
Ufuk	Turken

In tabel 4.1 zien we dat er vier migrantenorganisaties worden gesubsidieerd die zich richten op Marokkanen, vier organisaties die zich richten op Turken, waarvan er één zich specifiek richt op Turkse vrouwen en meisjes, één organisatie die zich richt op Egyptenaren en tot slot één organisatie die zich richt op Surinamers en Antillianen.

Maar er zijn meer verschillen tussen de migrantenorganisaties, bijvoorbeeld ten aanzien van de specifieke doelstellingen die zij nastreven. Daarom wordt in het vervolg van deze paragraaf elke migrantenorganisatie kort beschreven. Deze beschrijvingen zijn tot stand gekomen op basis van de informatie uit de activiteitenverslagen van de verschillende organisaties en daarnaast de informatie uit de interviews met de bestuurders danwel vrijwilligers van de betreffende organisaties. Opgemerkt dient te worden dat met de Surinaamse migrantenorganisatie SAN geen interview heeft plaatsgevonden. De

betreffende beschrijving is dan ook volledig ontleend aan het jaarverslag 2007 van deze organisatie. Voor elke organisatie is in een tabel aangegeven welke activiteitensoorten zij in 2007 hebben ingezet.

4.1.1 AI Maarif

AI Maarif, opgericht in 1990, richt zich op Marokkaanse gezinnen in het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer. Er worden activiteiten georganiseerd voor kinderen, maar ook voor volwassen mannen en vrouwen. Allereerst was het doel van de stichting mensen uit een sociaal isolement te helpen, maar naarmate de stichting is gegroeid, zijn volgens de medewerkers van de stichting ook de doelen meegegroeid. Het doel van de stichting is nu, naast het voorkomen van een sociaal isolement van de doelgroep, de maatschappelijke participatie en emancipatie bevorderen. Daartoe worden er bijvoorbeeld educatieve activiteiten georganiseerd.

Tabel 4.2 Activiteitensoorten en bijbehorende activiteiten AI Maarif 2007

Activiteitensoort	Activiteiten
Voorlichting	Voorlichtingsactiviteiten voor vrouwen
Educatie	Taallessen, huiswerkbegeleiding, computercursussen
Dienstverlening	Sociaal spreekuur, kinderopas
Ontmoeting	O.a. kookmiddagen, diner voor ouderen, sociale avond
Recreatie en sport	Gymnastiek, feesten, excursie, uitstapjes
Netwerkactiviteiten	BOMO overleg

4.1.2 EI Fanaar

EI Fanaar is volgens eigen zeggen één van de weinige migrantenorganisaties in Nederland die zich richt op de Egyptenaren in Nederland. De stichting zet zich in voor het bevorderen van de sociaal-culturele en economische ontwikkeling van de achterban en het begeleiden van Egyptische migranten bij hun integratie in de Nederlandse samenleving. De voornaamste activiteit van EI Fanaar is het aanbieden van huiswerkbegeleiding. Voor, tijdens en na deze activiteit komt de stichting tevens in contact met de ouders van kinderen. De deelnemers aan de activiteiten van EI Fanaar komen grotendeels uit het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer. Ondanks dat de stichting zich richt op Egyptische migranten is bij een deel van de activiteiten iedereen welkom, dus ook migranten met een andere achtergrond en autochtone Nederlanders. Een specifieke activiteit van de stichting is het bemiddelen bij uitvaarten. De doelgroep van deze activiteit wordt in principe gevormd door alle Egyptenaren in Nederland. EI Fanaar is de enige stichting in Nederland die deze vorm van hulpverlening aanbiedt.

Tabel 4.3 Activiteitensorten en bijbehorende activiteiten El Fanaar 2007

Activiteitensort	Activiteiten
Voorlichting	Voorlichtingsbijeenkomsten
Educatie	Huiswerkbegeleiding, taallessen
Dienstverlening	Uitvaartbemiddeling voor Egyptenaren
Ontmoeting	Vrouwenbijeenkomsten
Recreatie en sport	Excursie, viering feestdagen
Netwerkactiviteiten	BOMO overleg

4.1.3 El Itihaad Chora

El Itihaad Chora is in 1992 opgericht en begonnen met het faciliteren van een ontmoetingsruimte. Volgens de medewerkers van de stichting werd er al snel gevraagd om sociaal-culturele activiteiten en is in deze behoefte ook voldaan. De doelgroep van de stichting is de groep Arabische mensen in Nederland. Er komen volgens de medewerkers van de stichting voornamelijk Marokkanen op de activiteiten af, maar ook wel eens Egyptenaren en Tunesiërs. Bovendien organiseert de stichting activiteiten waarbij mensen die niet in de doelgroep vallen, worden uitgenodigd en ook daadwerkelijk meedoen. Een voorbeeld is de Iftarmaaltijd in het Buurthuis. Volgens het jaarverslag is de doelstelling van de stichting El Itihaad Chora het verbeteren van de maatschappelijke positie van Marokkanen in Amsterdam en in het bijzonder in het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer. Een afgeleide doelstelling van de stichting is het verbeteren van het leefklimaat in de Transvaalbuurt.

Tabel 4.4 Activiteitensorten en bijbehorende activiteiten El Itihaad Chora 2007

Activiteitensort	Activiteiten
Voorlichting	Voorlichtingsbijeenkomsten
Educatie	Studiereis, computercursussen, stageplek
Dienstverlening	Spreekuren
Ontmoeting	Sociale avond, sociale ruimte
Recreatie en sport	Sportactiviteiten, feesten
Netwerkactiviteiten	Overleg politie, werkgroep Krügerplein, contactvaders, BOMO overleg

4.1.4 Enderun

Enderun is in 1994 opgericht en heeft zowel een volwassenenbestuur als een jongerenbestuur. Enderun stelt dat het Turkse mensen uit de buurt probeert te helpen en te ondersteunen. Het gaat dan alleen om Turkse mensen uit het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer omdat Enderun ruimtegebrek heeft. De doelstelling van stichting Enderun kan in grote lijnen worden omschreven als het streven naar verbetering van de sociaal-maatschappelijke positie van de Turkse gemeenschap in Amsterdam Oost-Watergraafsmeer. Een afgeleide doelstelling van de stichting is het bij elkaar brengen van buurtbewoners, zowel de Turkse als de niet-Turkse bewoners, om zo een beter leefklimaat in

de buurt te realiseren en een bijdrage te leveren aan de sociale cohesie tussen bevolkingsgroepen.

Tabel 4.5 Activiteitensorten en bijbehorende activiteiten Enderun 2007

Activiteitensort	Activiteiten
Voorlichting	Voorlichtingsbijeenkomsten
Educatie	O.a. computerlessen, huiswerkbegeleiding, cultuurlessen
Dienstverlening	Ouderenactiviteiten cq. spreekuren
Ontmoeting	Vrouwen-, jongeren- en ouderenbijeenkomsten
Recreatie en sport	Sportactiviteiten

4.1.5 Fetih

Fetih is een organisatie voor Turkse vrouwen en meisjes, maar er doen ook wel eens Marokkaanse, Pakistaanse of Nederlandse vrouwen mee aan de activiteiten. Fetih heeft 105 actieve deelnemers (waarvan 80 vrouwen en 20 tot 25 jongeren van 14 tot 25 jaar). De deelnemers aan de activiteiten komen vooral uit de buurt. Er wordt zo nu en dan samengewerkt met andere stichtingen, bijvoorbeeld Enderun. Stichting Fetih stelt dat de doelstelling onder te verdelen is in drie onderdelen, namelijk het bevorderen van de emancipatie en integratie van islamitische meisjes en vrouwen in de Nederlandse samenleving; het streven naar een volwaardige en gelijkwaardige positie van islamitische meisjes en vrouwen in de Nederlandse samenleving en het behartigen van de sociale, culturele en maatschappelijke belangen van islamitische meisjes en vrouwen in de Nederlandse samenleving.

Tabel 4.6 Activiteitensorten en bijbehorende activiteiten Fetih 2007

Activiteitensort	Activiteiten
Voorlichting	Voorlichtingsbijeenkomsten
Educatie	Diverse cursussen, huiswerkklass, taallessen
Dienstverlening	Doorverwijzen naar spreekuur Dynamo
Ontmoeting	Naailessen etc., bezoeken van zieke ouderen
Recreatie en sport	Viering diverse feesten, sportactiviteiten, picknick
Publieksinformatie	Rozen uitdeel actie

4.1.6 Ibno Khaldoun

Stichting Ibno Khaldoun is in 1992 opgericht. Het hoofddoel is het organiseren van maatschappelijke en op onderwijs gerichte activiteiten, maar vooral ook het stimuleren van de doelgroep tot participatie in de Nederlandse samenleving. Deze doelgroep wordt gevormd door alle migranten, maar door Marokkanen in het bijzonder. Deelname aan de activiteiten staat echter open voor iedereen, dus ook voor niet-migrant. Het is bovendien onbelangrijk uit welk stadsdeel de migranten komen. De stichting slaagt er naar eigen zeggen in het bijzonder in om de eigen doelgroep te bereiken. De stichting richt haar activiteiten zowel op jongeren als op volwassenen.

Tabel 4.7 Activiteitensorten en bijbehorende activiteiten Ibno Khaldoun 2007

Activiteitensort	Activiteiten
Voorlichting	Voorlichtingsbijeenkomsten, themamiddagen, lezingen
Educatie	Computercursussen, taallessen, huiswerkbegeleiding
Dienstverlening	Spreekuren
Ontmoeting	Koffiemiddagen, cursussen
Recreatie en sport	Viering feestdagen, excursies
Netwerkactiviteiten	Joods-Marokkaans contact, jongerenproblematiek
Publieksinformatie	Open dagen, rondleidingen moskee

4.1.7 SAN Oost

De stichting SAN Oost (Surinamers Antillianen en Nederlanders Oost) is ruim 25 jaar actief in het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer. Deze stichting heeft als doelstelling om de emancipatie en participatie van Surinamers en Antillianen, binnen de Nederlandse samenleving in het algemeen en binnen de leefomgeving van stadsdeel Oost-Watergraafsmeer in het bijzonder, te bevorderen. Volgens eigen zeggen sluit het activiteitsaanbod van de stichting aan op de behoefte van de doelgroep in het stadsdeel en de kracht daarbij is, wederom volgens eigen zeggen, de laagdrempeligheid van het aanbod dat zowel jong als oud aanspreekt.

Tabel 4.8 Activiteitensorten en bijbehorende activiteiten SAN Oost 2007

Activiteitensort	Activiteiten
Voorlichting	Voorlichtingsbijeenkomsten
Educatie	Naai- en kookgroepen (ook ontmoeting)
Ontmoeting	Naai- en kookgroepen (ook educatie)
Recreatie en sport	Viering feestdagen, kinderfeest
Publieksinformatie	Cursus, campagne, vieren feestdag

4.1.8 SCCM

De doelgroep van stichting SCCM is de hele groep 'medelanders', met de nadruk op Marokkanen. Het doel van de stichting is een bijdrage leveren aan de samenleving. Ook stelt men zichzelf ten doel om de integratie tussen de Marokkaanse gemeenschap en de andere bewoners van stadsdeel Oost-Watergraafsmeer te bevorderen en het bereiken en betrekken bij de samenleving van Marokkaanse mannen en vrouwen die zich in een betrekkelijk isolement bevinden. Er zijn ongeveer 25 tot dertig vrijwilligers actief binnen SCCM waarvan vijftien vrijwilligers deelnemen aan het project 'buurtvaders'. Deze vrijwilligers komen niet alleen uit de specifieke doelgroep; er zijn ook autochtonen actief binnen de stichting.

Tabel 4.9 Activiteitensorten en bijbehorende activiteiten SCCM 2007

Activiteitensort	Activiteiten
Voorlichting	Voorlichtingsbijeenkomsten
Educatie	Taallessen en computercursussen
Dienstverlening	Spreekuur
Recreatie en sport	Feesten
Netwerkactiviteiten	Contactvaders, BOMO overleg
Publieksinformatie	Bezoek minister, ontmoetingsweekend

4.1.9 Tiscc

Tiscc is in 1986 opgericht omdat er behoefte was aan een gebedsruimte. Al snel bleek echter dat er ook behoefte was aan andere dan religieuze activiteiten. Tiscc organiseert sindsdien sociaal culturele activiteiten die naar eigen zeggen steeds zijn aangepast aan de behoeftes van de achterban. De doelgroep van Tiscc zijn Turkse bewoners van alle leeftijden. De meerderheid van de bezoekers komt uit het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer. Slechts een enkeling komt elders vandaan. Tiscc heeft ongeveer tweehonderd leden en er zijn ongeveer twintig vrijwilligers actief binnen de organisatie. Er zijn activiteiten voor jongeren en ouderen, vrouwen en mannen.

Het doel van Tiscc is onder andere het bevorderen en verbeteren van de maatschappelijke sociale en culturele positie van moslims in Amsterdam Oost.

Tabel 4.10 Activiteitensorten en bijbehorende activiteiten TISCC 2007

Activiteitensort	Activiteiten
Voorlichting	Voorlichtingsbijeenkomsten
Educatie	Huiswerkbegeleiding, taal- en cultuurlessen, project
Dienstverlening	Voorlichting aan ouderen (spreekuur)
Ontmoeting	Handvaardigheid, bijeenkomsten (icm. voorlichting)
Recreatie en sport	Zwemlessen, sportactiviteiten, uitstapjes, feestdagen

4.1.10 Ufuk

Stichting Ufuk ontvangt, begeleidt, helpt en verwijst (Turkse) bewoners in Amsterdam in het algemeen en in Amsterdam Oost-Watergraafsmeer in het bijzonder. Het doel is volgens eigen zeggen de doelgroep (meer) te laten participeren en integreren in de Amsterdamse samenleving. Daarnaast wil Ufuk een rol spelen in het doorgeven van signalen aan de lokale beleidsontwikkelaars en bestuurders over zaken die in de gemeenschap spelen. Bij bepaalde activiteiten, bijvoorbeeld open dagen, zijn alle buurtbewoners welkom. De deelnemers aan de activiteiten komen vooral uit de buurt waarin Ufuk is gevestigd, maar er zijn ook mensen die na een verhuizing nog steeds bij Ufuk deelnemen aan de activiteiten. Er is sprake van een vaste groep deelnemers, maar er komen uiteraard wel nieuwe mensen bij en er vallen ook mensen af. Ufuk beschikt over een educatiecentrum waar jongeren (omvang verschilt van vijftien tot veertig jongeren) voorlichting krijgen en educatieve cursussen worden gehouden. Ook is het mogelijk om

gezamenlijk te eten en zijn er overnachtingsmogelijkheden. De activiteiten in het educatiecentrum vallen buiten de subsidie van stadsdeel Oost-Watergraafsmeer.

Tabel 4.11 Activiteitensorten en bijbehorende activiteiten Ufuk 2007

Activiteitensort	Activiteiten
Voorlichting	Diverse voorlichtingsbijeenkomsten
Educatie	Taallessen, computerlessen, huiswerkbegeleiding
Dienstverlening	Spreekuren
Ontmoeting	Ontmoetingsruimte, diverse projecten, naaien & borduren
Recreatie en sport	Viering feestdagen, (sport)cursussen, uitstapjes
Publieksinformatie	Informatieverstrekking Ramadan

4.2 Doelmatige inzet van de subsidies

Na deze uiteenzetting met achtergrondinformatie over elk van de migrantenorganisaties volgt de beoordeling van de doelmatige inzet van de exploitatiesubsidies die de organisaties hebben ontvangen. Er worden daarbij vier redeneringen gemaakt:

1. Zijn de afgesproken diensten en producten daadwerkelijk geleverd (paragraaf 4.2.1)?
2. Zijn de uitgaven van de organisatie in overeenstemming met de inkomsten uit de subsidie (paragraaf 4.2.2)?
3. Hoe is de toedeling van inkomsten en uitgaven naar verschillende posten (paragraaf 4.2.4)?
4. Hoe verhouden de kosten zich van de ene migrantenorganisatie per deelnemer per activiteit tot de kosten van de andere migrantenorganisatie per deelnemer per vergelijkbare activiteit (paragraaf 4.2.5)?

4.2.1 Zijn de afgesproken diensten en producten daadwerkelijk geleverd?

In de subsidiebeschikkingen die de migrantenorganisaties hebben ontvangen, wordt als subsidievoorwaarde gesteld dat de subsidie wordt verleend voor het organiseren van een aantal sociaal-culturele activiteiten die zijn genoemd in de activiteitenplannen van de migrantenorganisaties. Deze sociaal-culturele activiteiten vormen dan ook de afgesproken diensten en producten. In tabel 4.12 zijn per migrantenorganisatie de afgesproken diensten en producten opgesomd en is weergegeven of deze producten en diensten ook daadwerkelijk geleverd zijn. Door middel van een voorbeeld geven we aan op welke manier deze beoordeling tot stand is gekomen.

Een voorbeeld:

Stichting El Fanaar stelt in zijn jaarverslag dat het participatiebevorderende activiteiten voor vrouwen en kinderen organiseert. Voor vrouwen zijn dat volgens de stichting ontmoetingsbijeenkomsten waar, volgens de gegevens in het jaarverslag, onder andere wordt gepraat over het opvoeden van kinderen,

het huwelijk en het oplossen van problemen in het gezin. Voor kinderen is naar eigen zeggen huiswerkbegeleiding een dergelijke activiteit. In dit stadium van het onderzoek kunnen echter we nog geen uitspraken doen over de mate waarin dit soort activiteiten daadwerkelijk participatiebevorderend zijn. We kunnen alleen nagaan of de migrantenorganisatie al dan niet bepaalde activiteiten ontplooit die volgens henzelf dan wel volgens het stadsdeel participatiebevorderend zijn. Dat is dan ook wat we doen. De resultaten van deze analyse staan weergegeven in tabel 4.12.

Tabel 4.12 Afgesproken diensten en producten per migrantenorganisatie

Migranten-organisatie	Afgesproken diensten en producten*	Geleverd
El Fanaar	- Voorlichtingsbijeenkomsten en spreekuur - Participatiebevorderende activiteiten voor vrouwen en kinderen - Op ontmoeting en kennismaking met andere bewoners gerichte activiteiten	- Ja - Ja - Ja
Al Maarif	- Themabijeenkomsten en sociaal spreekuur - Participatiebevorderende activiteiten voor vrouwen - Huiswerkbegeleiding voor jongeren - Op ontmoeting en kennismaking met andere bewoners gerichte activiteiten	- Ja - Ja - Ja - Ja
El Itihaad Chora	- Voorlichtingsbijeenkomsten en spreekuur - Participatiebevorderende activiteiten voor vrouwen en voor mannen - Huiswerkbegeleiding en sportactiviteiten voor kinderen en jongeren	- Ja - Ja - Nee/Ja
Enderun	- Voorlichtingsbijeenkomsten en ouderensprekuren - Participatiebevorderende activiteiten voor vrouwen - Huiswerkbegeleiding, informatiebijeenkomsten en sportactiviteiten voor jongeren	- Ja - Ja - Ja
Fetih	- Op ontmoeting met andere bewoners gerichte activiteiten - Voorlichtingsbijeenkomsten en spreekuur - Participatiebevorderende activiteiten voor meisjes en vrouwen - Huiswerkbegeleiding voor kinderen en jongeren - Op ontmoeting en kennismaking met andere bewoners gerichte activiteiten	- Nee - Ja/Nee - Ja - Ja - Ja
Ibno Khaldoun	- Voorlichtingsbijeenkomsten en sociaal spreekuur - Participatiebevorderende activiteiten voor vrouwen, mannen en ouderen - Huiswerkbegeleiding en sportactiviteiten voor jongeren - Op ontmoeting en kennismaking met andere bewoners gerichte activiteiten	- Ja - Ja - Ja/Nee - Ja
SAN	- Voorlichtingsbijeenkomsten - Activiteiten voor ouderen - Themabijeenkomsten voor jongeren - Op ontmoeting met ander bewoners gerichte activiteiten	- Ja - Ja - Nee - Ja
SSCCM	- Voorlichtingsbijeenkomsten en sociaal spreekuur - Participatiebevorderende activiteiten voor vrouwen en mannen - Huiswerkbegeleiding en sportactiviteiten voor jongeren - Op ontmoeting en kennismaking met andere bewoners gerichte activiteiten	- Ja - Ja - Nee - Ja
TISCC	- Voorlichtingsbijeenkomsten en sociaal spreekuur - Participatiebevorderende activiteiten voor vrouwen - Huiswerkbegeleiding en sportactiviteiten voor jongeren - Op ontmoeting en kennismaking met andere bewoners gerichte activiteiten	- Ja - Ja - Ja - Ja
Ufuk	- Voorlichtingsbijeenkomsten en sociaal spreekuur - Participatiebevorderende activiteiten voor vrouwen en ouderen - Huiswerkbegeleiding en sportactiviteiten voor jongeren - Op ontmoeting en kennismaking met andere bewoners gerichte activiteiten	- Ja - Ja - Ja - Ja

* Bron: subsidiebeschikkingen migrantenorganisaties

Het algemene beeld dat ontstaat op basis van tabel 4.12 is dat de migrantenorganisaties over het algemeen voorzien in de bij de subsidiebeschikking afgesproken producten en diensten. Toch blijkt dat een aantal migrantenorganisaties niet (al) de afgesproken producten en diensten heeft geleverd. Het gaat om zes gevallen. Daarbij is het twijfelachtig of er moet worden geconcludeerd dat Fetih in een spreekuur heeft voorzien. Het blijkt namelijk dat deze migrantenorganisatie zelf geen spreekuur verzorgd, maar een samenwerking is aangegaan met de welzijnsinstelling Dynamo. Een keer per week kon de achterban van Fetih terecht bij Dynamo met vragen op persoonlijk, sociaal-juridisch en financieel gebied. Naar eigen zeggen heeft de stichting ongeveer twee mensen per maand naar dit sociaal spreekuur verwezen.

4.2.2 Uitgaven in overeenstemming met de subsidie-inkomsten

We gaan na of de uitgaven die de migrantenorganisaties hebben gedaan in 2007, in overeenstemming zijn met de inkomsten die zij hebben ontvangen uit bijvoorbeeld de subsidie die het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer heeft verstrekt. In tabel 4.13 is een overzicht van de inkomsten, uitgaven en het verschil per migrantenorganisatie weergegeven. Tevens is, wanneer een organisatie minder uitgaven heeft gedaan dan zij aan inkomsten hebben ontvangen, een berekening van het percentage subsidie dat niet is uitgegeven, gemaakt. Deze berekening is conform onderstaand voorbeeld tot stand gekomen:

Voorbeeld Enderun:

De inkomsten van Enderun bestonden voor 67 procent uit de subsidie van het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer (16.962 euro) en voor 33 procent uit 'andere inkomsten' (8.358 euro). Bij een gelijke verdeling van deze inkomsten over de uitgaven is een evenredig deel van het verschil tussen inkomsten en uitgaven toe te schrijven aan de twee soorten inkomstenbronnen. Op die manier is 67 procent van de overgebleven 1.327 euro = 889 euro afkomstig uit de subsidie-inkomsten. Deze 889 euro is 5 procent van de 16.962 euro subsidiegelden afkomstig van het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer.

Er wordt één uitzondering op deze berekeningsmethode gemaakt. Al Maarif heeft in 2007 een incidentele huurcompensatie van het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer ad. 12.820 euro ontvangen. Deze compensatie is uiteindelijk niet gebruikt en in 2008 teruggevorderd door het stadsdeel. Daarom wordt dit bedrag van de post 'andere inkomsten' afgetrokken en daarmee ook van het verschil tussen inkomsten en uitgaven, alvorens het percentage niet gebruikte subsidie wordt berekend.

Tabel 4.13 Inkomsten, uitgaven en het verschil in euro per migrantenorganisatie

Organisatie	Subsidie	Andere inkomsten*	Totaal inkomsten	Totaal uitgaven	Verschil	Procent. v. subs.
Al Maarif	55.690	32.065	87.755	72.447	15.308	3%
El Fanaar	9.421	624	10.045	11.163	- 1.118	--
El Itih. Chora	25.822	15.201	41.023	35.153	5.870	14%
Enderun	16.962	8.358	25.320	23.992	1.327	5%
Feith	19.352	2.306	21.658	23.187	-1.529	--
Ibno	30.047	39.008	69.055	66.679	2.376	3%
Khaldoun						
SAN	16.354	29.270	45.624	37.066	8.558	19%
SCCM	31.629	50.759	82.388	77.378	5.010	6 %
TISCC	43.461	14.806	58.267	50.670	7.597	13%
Ufuk	32.044	280.646	312.690	304.937	7.753	3 %

* De categorie 'andere inkomsten' bestaat uit inkomsten uit andere subsidies, eigen bijdragen, giften et cetera.

Bron: financieel jaarverslagen 2007 migrantenorganisaties

In tabel 4.13 zien we dat acht van de tien migrantenorganisaties het jaar 2007 afsloten met een positief verschil, in die zin dat zij meer inkomsten dan uitgaven hebben gehad. Stichting SAN heeft volgens de gebruikte berekeningsmethode relatief het grootste bedrag van het subsidiegeld van het stadsdeel Oost-Watergraafsmere overgehouden, 19 procent, terwijl Ufuk het minste heeft overgehouden, 2,5 procent. Wanneer de migrantenorganisaties in een jaar minder uitgaven hebben dan dat zij inkomsten hebben, en dus 'geld overhouden', blijft dit geld binnen de organisatie. Er vindt daarmee dus geen terugvordering van (een gedeelte van de) subsidie door het stadsdeel Oost-Watergraafsmere plaats terwijl de subsidieverordening dat wel toelaat. Ook zijn er geen gevallen waarbij de toegekende subsidie in een volgend jaar lager is omdat de organisaties eerder verstrekt subsidiegeld niet hebben besteed.

4.2.3 Accountantsverklaringen

In paragraaf 3.1.3 werd gesteld dat de organisaties die meer dan 25.000 euro subsidie van het stadsdeel Oost-Watergraafsmere per jaar ontvangen, bij het indienen van hun financiële verantwoording een zogenaamde accountantsverklaring dienen te overleggen. Uit deze accountantsverklaring moet blijken dat de verleende middelen besteed zijn aan het doel waarvoor zij zijn verstrekt. Er zijn zes migrantenorganisaties die in 2007 meer dan 25.000 euro subsidie hebben ontvangen en dientengevolge een accountantsverklaring dienden te overleggen. Wat stond er in deze accountantsverklaringen?

Al Maarif

"Wij zijn van oordeel dat de resultatenrekening een getrouw beeld geeft. Tevens verklaren wij dat de subsidie is besteed aan het doel en de activiteiten waarvoor de subsidie is verleend. De activiteiten zijn in kwantitatieve zin correct weergegeven."

Ibno Khadoun

“[Wij hebben] vastgesteld dat de financiële verantwoording over het jaar 2007 in overeenstemming is met de gevoerde administratie van de stichting en de stichtingsdoeleinden en derhalve geen onjuistheden van materieel belang bevat.”

Ufuk

“Wij hebben onze beoordeling verricht in overeenstemming met het Nederlands recht, waaronder standaard 2400 “Opdrachten tot het beoordelen van financieel overzichten”. Door de aard en omvang van onze werkzaamheden kunnen deze slechts resulteren in een beperkte mate van zekerheid omtrent de getrouwheid van de jaarrekening. Deze mate van zekerheid is lager dan die welke aan een accountantsverklaring kan worden ontleend. Op grond van onze beoordeling is ons niets gebleken waarvan wij zouden moeten concluderen dat de jaarrekening geen getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen [...] en van het resultaat over 2007 [...]. Tevens zijn wij nagegaan dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.”

Tiscc

“Gegeven de aard van de activiteiten en de omvang van de stichting kan de interne organisatie niet op economisch verantwoorde wijze zodanig worden ingericht dat door accountantscontrole op rationele wijze de vereiste zekerheid kan worden verkregen over de volledigheid van de in de jaarrekening opgenomen giften en bijdragen aan activiteiten. Uitsluitend om [deze] reden [...] kunnen wij geen oordeel geven omtrent de getrouwheid als jaarrekening als geheel. Ons onderzoek heeft echter geen tekortkomingen aan het licht gebracht. Van het in de jaarrekening verantwoorde deel der subsidiegelden kan worden gesteld dat zij zijn besteed aan hetgeen waarvoor zij beschikbaar zijn gesteld.”

SCCM

“Gegeven de aard van de activiteiten en de omvang van de stichting kan de interne organisatie niet op economisch verantwoorde wijze zodanig worden ingericht dat door accountantscontrole op rationele wijze de vereiste zekerheid kan worden verkregen over de volledigheid van de in de jaarrekening opgenomen omzet en de daarmee rechtstreeks samenhangende posten. Gezien het belang van hetgeen is vermeld [...] hebben wij geen controle-informatie kunnen verkrijgen die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Dientengevolge geven wij geen oordeel omtrent de getrouwheid van de jaarrekening.”

El Itihaad Chora

Niet voorzien in een accountantsverklaring.¹

Resumerend kan worden gesteld dat bij twee van de zes migrantenorganisaties de accountant heeft geconcludeerd dat de ingediende financiële verantwoording een getrouw beeld van de werkelijkheid geeft. Daarnaast is er in één geval geen accountantscontrole geweest maar een ‘beoordeling van het financieel overzicht’, waaruit overigens blijkt dat de grootte en

¹ El Itihaad Chora heeft geen accountantsverklaring bij het financieel verslag van 2007 ingediend. Het stadsdeel is hiervan op de hoogte, maar heeft hier geen consequenties aan verbonden. Er is richting de migrantenorganisatie door het stadsdeel benadrukt dat het financieel verslag van 2008 vergezeld zal moeten gaan van een accountantsverklaring.

samenstelling van het vermogen en resultaat over 2007 getrouw is weergegeven. In twee gevallen onthoudt de accountant zich van een oordeel: eenmaal omdat er onzekerheid bestaat omtrent de volledigheid van de in de jaarrekening opgenomen giften en bijdragen aan activiteiten, waarbij wel wordt opgemerkt dat de subsidiegelden zijn besteed aan hetgeen waarvoor zij beschikbaar zijn gesteld, en eenmaal omdat er onzekerheid bestaat over de in de jaarrekening opgenomen omzet en posten die daarmee samenhangen. Tot slot blijkt dat één van de migrantenorganisaties geen accountantsverklaring heeft ingediend terwijl men hier volgens de subsidieverordening en de subsidiebeschikking wel verplicht toe was.

Navraag bij enkele accountants door het stadsdeel heeft geleerd dat de migrantenorganisaties vanwege de inrichting van hun organisatie überhaupt geen positief oordeel kunnen krijgen.² Voor het stadsdeel is het echter van belang dat de migrantenorganisaties in ieder geval geen negatieve verklaring ten aanzien van de besteding van hun subsidie inkomsten krijgen.

Eind 2007 heeft het stadsdeel opdracht gegeven aan het Bureau voor Maatschappelijke Ontwikkeling (BMO) om ondersteuning te bieden aan de migrantenorganisaties met wie het stadsdeel een subsidierelatie heeft. Het doel van de ondersteuning was allereerst het verbeteren van de kwaliteit van de subsidieaanvragen en -verantwoordingen, en zorgen dat de migrantenorganisaties voortaan voldoen aan de vereisten uit de subsidieverordening. Daarnaast konden de organisaties hulp krijgen bij zaken als fondsenwerving, het werven van nieuwe vrijwilligers, het ontwikkelen van het activiteitenprogramma enzovoorts. De ondersteuning is in 2008 geëvalueerd en succesvol gebleken. De ondersteuning van de migrantenorganisaties door BMO is in 2009 gecontinueerd.

4.2.4 Inkomsten en uitgaven van de subsidie per post

In de subsidiebeschikkingen die de migrantenorganisaties hebben ontvangen, is gesteld dat de subsidies door het stadsdeel worden verstrekt voor *"het organiseren van activiteiten en als gedeeltelijke vergoeding van de huisvesting en organisatiekosten"*.³ In paragraaf 4.2.2 is vervolgens nagegaan in hoeverre de subsidie van het stadsdeel Oost-Watergraafsmere is 'verbruikt'. In deze paragraaf wordt nog eens naar de inkomsten en uitgaven van de migrantenorganisaties gekeken. Dit keer is berekend hoeveel procent van de inkomsten aan welke uitgavenpost is besteed.

In tabel 4.14 en tabel 4.15 is een overzicht gegeven van respectievelijk de inkomsten en de uitgaven per migrantenorganisatie, opgesplitst naar verschillende soorten posten. De gegevens uit de betreffende tabellen zijn in de figuren 4.1 en 4.2 visueel weergegeven zodat de verschillende organisaties ook op dit punt makkelijker te vergelijken zijn.

² Namelijk, de migrantenorganisaties hebben allemaal een penningmeester die zowel de inkomsten als de uitgaven beheert.

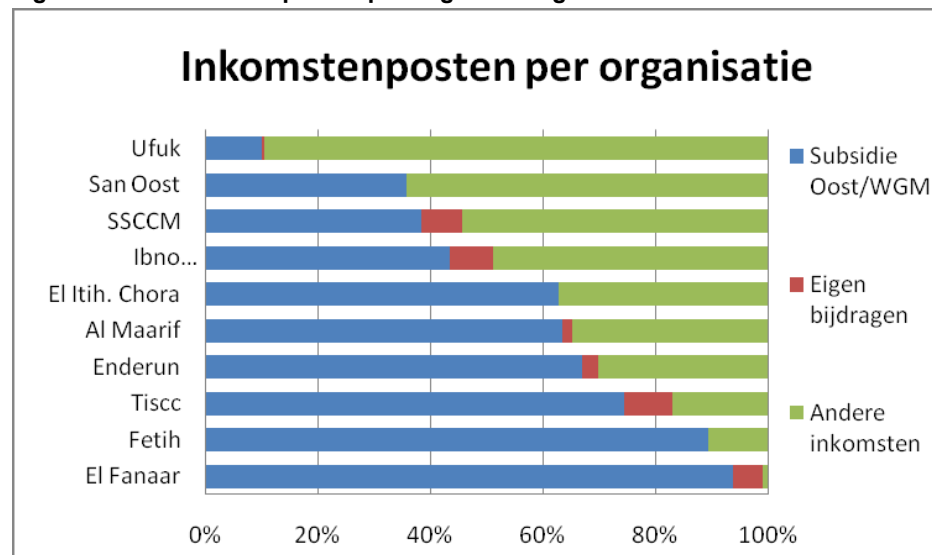
³ Bron: subsidiebeschikkingen migrantenorganisaties.

Tabel 4.14 Inkomstenposten per migrantenorganisatie

Organisatie	Subsidie Oost/WGM		Eigen bijdragen		Andere inkomsten*		Totaal inkomsten
Al Maarif	55.690	(64%)	1.502	(2%)	30.563	(35%)	87.755
El Fanaar	9.421	(94%)	540	(5%)	84	(1%)	10.045
El Itih. Chora	25.822	(63%)	-	-	15.201	(37%)	41.023
Enderun	16.962	(67%)	760	(3%)	7.598	(30%)	25.320
Fetih	19.352	(89%)	-	-	2.305	(11%)	21.657
Ibno	30.047	(44%)	5.350	(8%)	33.658	(49%)	69.055
Khaldoun							
SAN Oost	16.354	(36%)	-	-	29.270	(64%)	45.624
SCCM	31.629	(38%)	6.009	(7%)	44.750	(54%)	82.388
Tiscc	43.461	(75%)	4.886	(8%)	9.919	(17%)	58.266
Ufuk	32.045	(10%)	1.302	(0%)	279.343	(89%)	312.690

* De categorie 'andere inkomsten' bestaat uit inkomsten uit andere subsidies, giften et cetera.

Bron: financieel jaarverslagen 2007 migrantenorganisaties

Figuur 4.1 Inkomstenposten per migrantenorganisatie

Bron: financieel jaarverslagen 2007 migrantenorganisaties

Wat opvalt in tabel 4.14 en figuur 4.1 is dat er grote verschillen bestaan tussen de migrantenorganisaties wat betreft de mate van afhankelijkheid van de subsidie van stadsdeel Oost-Watergraafsmeer als inkomstenbron. De inkomsten van El Fanaar bestaan bijvoorbeeld voor meer dan negentig procent uit de subsidie van het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer terwijl bij Ufuk de inkomsten uit subsidie van het stadsdeel een veel kleiner gedeelte, tien procent, van de inkomsten beslaan. Een vergelijkbare exercitie is de vergelijking van de mate waarin de organisaties inkomsten uit eigen bijdragen hebben. Sommige organisaties hebben in 2007 geen inkomsten op deze manier gegenereerd, terwijl er ook organisaties bij zijn die ongeveer zeven tot acht procent van hun inkomsten op deze manier hebben verkregen. Overigens is een deel van de 'andere inkomsten' van de migrantenorganisaties indirect te

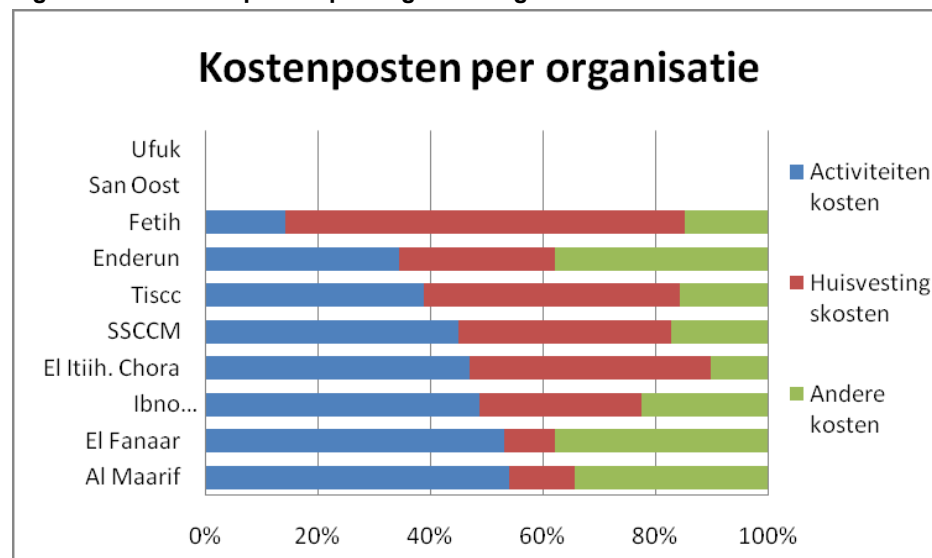
danken aan het stadsdeel omdat deze een ondersteunend bureau financiert die de migrantenorganisaties helpt bij fondsenwerving.

Tabel 4.15 Kostenposten per migrantenorganisatie

Organisatie	Activiteiten-kosten		Huisvestings-kosten		Andere kosten		Totaal kosten
Al Maarif	39.167	(54%)	8.380	(12%)	24.899	(34%)	72.446
El Fanaar	5.948	(53%)	1.000	(9%)	4.215	(38%)	11.163
El Itih. Chora	16.540	(47%)	15.094	(43%)	3.519	(10%)	35.153
Enderun	8.270	(35%)	6.674	(28%)	9.048	(38%)	23.992
Fetih	3.325	(17%)	16.420	(83%)	3.442	(17%)	19.745
Ibno Khaldoun	32.589	(49%)	19.104	(29%)	14.986	(23%)	66.679
SAN Oost							
SCCM	34.422	(45%)	28.874	(38%)	13.081	(17%)	76.377
Tiscc	19.716	(39%)	23.005	(45%)	7.948	(16%)	50.669
Ufuk							

Bron: financieel jaarverslagen 2007 migrantenorganisaties

Figuur 4.2 Kostenposten per migrantenorganisatie

Bron: financieel jaarverslagen 2007 migrantenorganisaties

De uitgaven van de migrantenorganisaties, opgesplitst naar activiteitenkosten, huisvestingskosten en andere kosten, zijn weer gegeven in tabel 4.15 en figuur 4.2. Opgemerkt dient te worden dat de weergegeven bedragen per categorie rechtstreeks afkomstig zijn uit de financiële jaarverslagen van de migrantenorganisaties. De toedeling van kosten in categorieën is daarmee door de organisaties zelf gemaakt.

De uitgaven van de meeste migrantenorganisaties aan activiteiten beslaan grofweg tussen de 35 en 55 procent van de totale uitgaven. Uitzondering is de Turkse vrouwenorganisatie Fetih, die iets meer dan vijftien procent van de

uitgaven aan activiteiten besteedt. Deze organisatie heeft in verhouding met de andere migrantenorganisaties weinig subsidie-inkomsten, maar wel hoge huisvestingskosten. In de financieel jaarverslagen van de organisaties Ufuk en SAN Oost is overigens geen onderscheid gemaakt in activiteitenkosten, huisvestingskosten en andere kosten en zijn daarom niet meegenomen in de bovenstaande analyse.

4.2.5 Vergelijking van de migrantenorganisaties

In deze paragraaf worden de activiteiten van de migrantenorganisaties Fetih, El Itihaad Chora, Enderun en Ufuk onder andere op het bereik en de bijbehorende kosten vergeleken. In paragraaf 1.6 stelden we reeds dat deze informatie niet voor alle migrantenorganisaties beschikbaar is. We verwijzen wederom naar bijlage 2 voor de verzamelde informatie per migrantenorganisatie.

De totale kosten van een activiteit zijn door de medewerkers van de migrantenorganisaties zelf verstrekt. Er is gevraagd naar een inschatting van de totale kosten die direct met een bepaalde activiteit te maken hebben. Het gaat dan bijvoorbeeld om een vrijwilligersvergoeding, kopieerkosten, huur van een (sport)zaal, enzovoort. Er werd uitdrukkelijk gevraagd geen verrekening te maken met andere algemenere kosten, zoals huisvestingskosten of organisatiekosten.

Activiteitensort Voorlichting

Tabel 4.16 **Vergelijking van het aanbod van voorlichtingsbijeenkomsten per migrantenorganisatie**

Organisatie	Activiteit	Aantal bijeenkomsten	Gemiddeld aantal deelnemers per bijeenkomst	Totale kosten van de activiteit	Kosten per bijeenkomst per deelnemer
Fetih	Gezondheidsvoorlichting	1 maal	25 deelnemers	0 euro	0,00 euro
Fetih	Diverse voorlichtingsbijeenkomsten	8 maal	18 deelnemers	150 euro	1,04 euro
Enderun	Voorlichtingsbijeenkomsten	3 maal	9 deelnemers	250 euro	9,26 euro
Ufuk	Gezondheidsvoorlichting	3 maal	46 deelnemers	1500 euro	10,87 euro
Ufuk	Voorlichting over ouderenvoorzieningen	12 maal	25 deelnemers	1500 euro	8,34 euro
Ufuk	Bijeenkomsten voor ouders	4 maal	40 deelnemers	1000 euro	6,25 euro
Ufuk	Diverse voorlichtingsbijeenkomsten ouderen	15 maal	35 deelnemers	2500 euro	4,76 euro
Ufuk	Bijeenkomsten voor moeders	4 maal	25 deelnemers	1000 euro	10,00 euro
Ufuk	Diverse voorlichtingsbijeenkomsten vrouwen	10 maal	20 deelnemers	300 euro	1,50 euro
Ufuk	Voorlichtingsbijeenkomsten jongeren	10 maal	20 deelnemers	250 euro	1,25 euro
El Itihaad Chora	Voorlichtingsbijeenkomsten	6 maal	30 deelnemers	450 euro	2,50 euro

Activiteitensort Educatie

Tabel 4.17 **Vergelijking van het aanbod van huiswerkbegeleiding per migrantenorganisatie**

Organisatie	Aantal keer georganiseerd	Duur van een bijeenkomst	Aantal maanden	Gemiddeld aantal deelnemers per keer	Totale kosten van de activiteit	Kosten per bijeenkomst per deelnemer
Ufuk	216 maal	2 uur		110 deelnemers	6000 euro	0,25 euro
Enderun	2x per week	1,5 uur	6 maanden	9 deelnemers	1600 euro	3,42 euro
Fetih	2x per week	2 uur	8 maanden	10 deelnemers	520 euro	0,75 euro

Tabel 4.18 **Vergelijking van het aanbod van lessen Nederlandse taal (en cultuur) per migrantenorganisatie**

Organisatie	Aantal keer georganiseerd	Duur van een bijeenkomst	Aantal maanden	Gemiddeld aantal deelnemers per keer	Totale kosten van de activiteit	Kosten per bijeenkomst per deelnemer
Fetih	3x per week	3 uur	6 maanden	12 deelnemers	200 euro	0,21 euro
Ufuk	3x per week	3 uur	9 maanden	20 deelnemers	5000 euro	2,14 euro

Tabel 4.19 **Vergelijking van het aanbod van lessen Arabische taal / Turkse taal en/of cultuur per migrantenorganisatie**

Organisatie	Aantal keer georganiseerd	Duur van een bijeenkomst	Aantal maanden	Gemiddeld aantal deelnemers per keer	Totale kosten van de activiteit	Kosten per bijeenkomst per deelnemer
Enderun	2x per week	3 uur	10 maanden	28 deelnemers	2160 euro	0,89 euro
Fetih	1x per week	1,5 uur	3 maanden	15 deelnemers	195 euro	1,00 euro
Ufuk	216 maal	1 uur	9 maanden	200 deelnemers	1500 euro	0,03 euro

Tabel 4.20 **Vergelijking van het aanbod van computerlessen per migrantenorganisatie**

Organisatie	Aantal keer georganiseerd	Duur van een bijeenkomst	Aantal maanden	Gemiddeld aantal deelnemers per keer	Totale kosten van de activiteit	Kosten per bijeenkomst per deelnemer
Enderun	1x per week	2 uur	6 maanden	8 deelnemers	1050 euro	5,05 euro
Fetih	1x per week	2 uur	9 maanden	6 deelnemers	0 euro	0,00 euro

Tabel 4.21 **Vergelijking van het aanbod van sportcursussen per migrantenorganisatie**

Organisatie	Activiteit	Aantal keer georganiseerd	Duur van een bijeenkomst	Aantal maanden	Gemiddeld aantal deelnemers per keer	Totale kosten van de activiteit	Kosten per bijeenkomst per deelnemer
Ufuk	Zwemcursus oud.	1x per week	1,5 uur	6 maanden	40 deelnemers	5000 euro	4,81 euro
Ufuk	Zwemcursus vr.	1x per week	1,5 uur	6 maanden	80 deelnemers	10000 euro	4,81 euro
Ufuk	Diverse cursus.	30 maal	2 uur	n.v.t.	20 deelnemers	1500 euro	2,50 euro
Fetih	Sport	3x per week	2 uur	9 maanden	15 deelnemers	180 euro	0,10 euro

Tabel 4.22 **Vergelijking van het aanbod van andere educatieve activiteiten per migrantenorganisatie**

Organisatie	Activiteit	Aantal keer georganiseerd	Duur van een bijeenkomst	Aantal maanden	Gemiddeld aantal deelnemers per keer	Totale kosten van de activiteit	Kosten per bijeenkomst per deelnemer
Enderun	Kinderbibliotheek	1x per week	1 uur per week	10 maanden	9 deelnemers	1040 euro	2,67 euro
Ufuk	Naai en borduur	1x per week	2 uur	6 maanden	23 deelnemers	500 euro	0,84 euro
Fetih	Naai en handv.	1x per week	1,5 uur	6 maanden	6 deelnemers	210 euro	1,35 euro
Fetih	EHBO cursus	1 maal	3 uur	n.v.t.	20 deelnemers	0 euro	0,00 euro
Enderun	Kadertrainingen	5 maal	8 uur	n.v.t.	20 deelnemers	4000 euro	40,00 euro

Activiteitenssoort dienstverlening

Tabel 4.23 **Vergelijking van het aanbod van dienstverlenende activiteiten per migrantenorganisatie**

Organisatie	Activiteit	Aantal keer georganiseerd	Gemiddeld aantal deelnemers per keer	Totale kosten van de activiteit	Kosten per bijeenkomst per deelnemer
Fetih	Doorverwijzingen naar spreekuur Dynamo	n.v.t.	2 maal per maand	0 euro	0,00 euro
Ufuk	Sociaal spreekuur	Elke dag	7 deelnemers	2000 euro	0,78 euro
El Itihaad Chora	Spreekuren	3x per week	50 per week	2500 euro	0,96 euro

Activiteitenssoort ontmoeting

Tabel 4.24 **Vergelijking van het aanbod van ontmoetingsactiviteiten per migrantenorganisatie**

Organisatie	Activiteit	Aantal keer georganiseerd	Gemiddeld aantal deelnemers per keer	Totale kosten van de activiteit	Kosten per bijeenkomst per deelnemer
Fetih	Bezoeken van zieke ouderen	22 maal	n.v.t.	55 euro	2,50 euro per keer
Enderun	Vrouwenbijeenkomsten	54 maal	9 deelnemers	600 euro	1,23 euro
Enderun	Jongerenbijeenkomsten	2x per week	14 deelnemers	1350 euro	0,93 euro
Ufuk	Ontmoetingsruimte ouderen	Elke dag	100 deelnemers	2500 euro	0,07 euro
Ufuk	Ontmoetingsruimte vrouwen	Elke dag	20 deelnemers	1000 euro	0,14 euro
Ufuk	Ontmoetingsruimte jongeren	Elke dag	15 deelnemers	1500 euro	0,27 euro
Ufuk	Op de thee project ouderen	10 maal	40 deelnemers	1000 euro	2,50 euro
Ufuk	Op de thee project vrouwen	8 maal	60 deelnemers	1000 euro	2,08 euro
Ufuk	Op de thee project jongeren	8 maal	40 deelnemers	2000 euro	6,25 euro
Enderun	Ouderenbijeenkomsten (ook spreekuur)	1x per week	7 deelnemers	750 euro	2,06 euro
Ufuk	Project 'vrouwen onderling'	20 maal	3 deelnemers	1000 euro	16,67 euro
El Itihaad Chora	Sociale avond	1x per maand	30 deelnemers	350 euro	0,97 euro
El Itihaad Chora	Sociale ruimte	Elke dag	30 deelnemers	4623 euro	0,42 euro

Activiteitenssoort recreatie en sport

Tabel 4.25 **Vergelijking van feestelijke vieringen per migrantenorganisatie**

Organisatie	Activiteit	Aantal keer georganiseerd	Gemiddeld aantal deelnemers per keer	Totale kosten van de activiteit	Kosten per bijeenkomst per deelnemer
Fetih	Feest internationale vrouwendag	1 maal	200 deelnemers	425 euro	2,13 euro
Fetih	Viering dag van het kind	1 maal	150 deelnemers	500 euro	3,33 euro
Fetih	Iftar viering	1 maal	135 deelnemers	750 euro	5,56 euro
Fetih	Viering van Asure	1 maal	60 deelnemers	125 euro	2,08 euro
Fetih	Viering van offerfeest	1 maal	70 deelnemers	200 euro	2,86 euro
Ufuk	Viering van Nederlandse feestdagen	10 maal	40 deelnemers	500 euro	1,25 euro
Ufuk	Andere feesten	2 maal	30 deelnemers	500 euro	8,33 euro
El Itihaad Chora	Iftar en kerst	2 maal	113 deelnemers	0 euro	0,00 euro

Tabel 4.26 **Vergelijking van sportactiviteiten per migrantenorganisatie**

Organisatie	Activiteit	Aantal keer georganiseerd	Gemiddeld aantal deelnemers per keer	Totale kosten van de activiteit	Kosten per bijeenkomst per deelnemer
Enderun	Sportactiviteiten	1x per week	25 deelnemers	760 euro	0,58 euro
El Itihaad Chora	Sportactiviteiten	1x per week	30 deelnemers	890 euro	0,57 euro

Activiteitenssoort publieksinformatie

Tabel 4.27 **Vergelijking van het aanbod van publieksinformatie per migrantenorganisatie**

Organisatie	Activiteit	Aantal keer georganiseerd	Gemiddeld aantal deelnemers per keer	Totale kosten van de activiteit	Kosten per bijeenkomst per deelnemer
Ufuk	Informatieverstrekking tijdens de ramadan	1 maal	70 deelnemers	500 euro	7,14 euro
Fetih	Rozen uitdeel actie op geboortedag profeet	1 maal	n.v.t.	180 euro	

Wat opvalt in de tabellen 4.16 tot en met 4.27 is dat het bereik per bijeenkomst van vergelijkbare activiteiten per migrantorganisatie sterk verschilt. Zo organiseert Ufuk huiswerkbegeleiding voor 110 deelnemers per bijeenkomst, terwijl Enderun dezelfde activiteit organiseert voor negen deelnemers per bijeenkomst. Verder is het opvallend dat de meeste activiteiten tegen zeer geringe kosten per deelnemer per bijeenkomst worden georganiseerd. Deze kosten per deelnemer per activiteit lopen in sommige gevallen echter wel sterk uiteen tussen de verschillende migrantenorganisaties. Factoren die hier van invloed op zijn, is of er betaald personeel wordt ingehuurd (bijvoorbeeld voorlichting door een vrijwilliger van de organisatie die veel van belastingaangiftes weet, is goedkoper dan het inhuren van een belastingexpert voor een voorlichtingsavond), de locatie waar een activiteit plaatsvindt (bijvoorbeeld een 'sportcursus' op het plein in de wijk is goedkoper dan het geven van zwemlessen in een afgehuurd zwembad), de inhoud van een activiteit zelf (het vieren van een feestdag door het verzorgen van een uitgebreid diner is duurder dan de deelnemers vragen voor elkaar te koken), het aantal deelnemers per bijeenkomst (als er bijvoorbeeld meer deelnemers op een activiteit afkomen, kan dit de kosten per deelnemer drukken), et cetera.

Alomvattend kunnen we concluderen dat de migrantenorganisaties activiteiten organiseren tegen zeer geringe kosten per deelnemer. Voor een complete beoordeling van de doelmatigheid moeten we echter ook kijken naar de doeltreffendheid van deze activiteiten. Immers, een goedkope activiteit kan wat betreft het bereiken van gewenste maatschappelijke effecten veel minder, maar ook veel meer doeltreffend zijn dan een duurdere activiteit. Kortom, om de verhouding tussen de kosten en geleverde producten te beoordelen, moeten we meer informatie verzamelen dan sec informatie over de kosten van de activiteit, namelijk ook informatie over de doeltreffendheid.

4.3 Doeltreffendheid van de activiteiten

Voor het beoordelen van de doeltreffendheid van de activiteiten van de migrantenorganisaties, wilden we bij elke organisatie twee activiteiten bezoeken en daar deelnemers en de organisator/cursusleider van de activiteit interviewen. De onderzoekers die de activiteit bezochten, vulden een observatieverslag in. Voor de zomervakantie zijn we begonnen met het inplannen van de bezoeken, maar toen waren enkele activiteiten al gestopt met het oog op de naderende vakantie. Na de vakantie zijn we verder gegaan, maar was het Ramadan waardoor sommige activiteiten nog niet waren opgestart. Het is daardoor niet bij elke organisatie gelukt om twee activiteiten te bezoeken en de deelnemers en organisatoren te interviewen. Bij El Fanaar en Fetih hebben we één activiteit kunnen bezoeken. Hieronder volgt per organisatie een beoordeling van de doeltreffendheid van de activiteiten die we hebben bezocht. We geven de gegevens van organisaties schematisch weer en vervolgens lichten we dit per activiteit toe,

waarbij we een koppeling maken met de bijdrage aan de maatschappelijke effecten. In bijlage 9 is nog meer informatie opgenomen per activiteit.

Al Maarif

Arabische les

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 6
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 8-12
- Opleiding geïnterviewde deelnemers:
- Basisschool/havo-vwo
- Geboorteland: Allen Nederland
- Religie: Allen Moslim

De door ons geïnterviewde deelnemers zijn allemaal tevreden over de Arabische lessen van Al Maarif. Ze voorzien in een behoefte en er is zelfs een wachtlijst. De Arabische lessen dragen bij aan het maatschappelijk effect 'Optimale ontplooiing van ieder kind'. De kinderen leren er Arabisch. Deze kennis van het Arabisch helpt ook bij het communiceren met familieleden en het beter begrijpen van de eigen achtergrond en de kinderen leren nieuwe mensen kennen. De lessen dragen op deze manier bij aan het vergroten van de sociale samenhang en daarmee aan het maatschappelijke effect een 'Gelijkwaardige maatschappelijke participatie' ten opzichte van andere bewoners van het stadsdeel, omdat de deelnemers nieuwe mensen hebben leren kennen die ze ook buiten de activiteit om zien en daarmee de sociale samenhang in de buurt is versterkt. De kinderen leren iets dat ze in hun dagelijks leven kunnen toepassen. Daarmee leveren de Arabische lessen een bijdrage aan het maatschappelijke effect en bewegen. Het leren van Arabisch vinden de leerlingen belangrijk omdat ze zo hun eigen achtergrond beter begrijpen, de Koran beter kunnen lezen en beter kunnen communiceren met familie.

Gymnastieklessen voor vrouwen

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 5
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 19-49
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Twee: geen opleiding, één: lagere school, één havo/vwo, één: mbo
- Geboorteland: Vier: Marokko. Eén: Nederland
- Religie: Allen Moslim
- Betaald werk: Twee wel (8 en 4 uur per week), drie niet.
- Inkomen: Drie: onder modaal. Eén: rond modaal. Eén: onbekend

De vrouwen die deelnemen aan gymnastiek leren aan hun conditie te werken: ze worden fitter. Voor een deel van deze vrouwen is de activiteit met name ook sociaal van belang: ze spreken de Nederlandse taal niet en hebben geen werk. Zij bezoeken de activiteit ook voor de sociale contacten. De vrouwen die ze ontmoeten bij de cursus zien ze weinig buiten de cursus om, althans ze spreken er niet bewust mee af. Soms komen ze elkaar wel in de buurt tegen en dan maken ze een praatje.

De gymnastieklessen voor vrouwen dragen bij aan een 'Gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners': de deelnemers hebben een gering inkomen of spreken de Nederlandse taal niet. Dit kunnen drempels zijn om lid te worden van een reguliere sportclub. De deelnemers hebben ook nieuwe mensen leren kennen bij de activiteit, maar daar spreken ze niet mee af buiten de activiteit om.

De activiteit draagt verder bij aan het bereiken van het beoogd maatschappelijk effect 'Bewoners nemen deel aan sport-, spel- en recreatieactiviteiten'.

EI Fanaar

Huiswerkbegeleiding/taalles

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 3
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 9-11 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Nog bezig met basisschool Geboorteland: Allen Nederland
- Religie: Moslim

De huiswerkbegeleiding/taalles wordt begeleid door studenten die in het laatste jaar van hun lerarenopleiding op de Hogeschool van Amsterdam zitten. Het doel is de kinderen beter te laten presteren op school. In de praktijk gaat de begeleiding er professioneel aan toe: alle deelnemers komen op tijd en hun huiswerk wordt gecontroleerd. De geïnterviewde deelnemers zijn tevreden over de begeleiding: ze kunnen hun achterstanden inhalen en extra uitleg krijgen. De docenten bedenken elke week een thema zodat de lessen ook leuk zijn om te volgen.

De activiteit leidt tot een verbetering van de taalbeheersing van de kinderen, en een beter rapport op school. Daarmee levert de activiteit een bijdrage aan het maatschappelijke effect 'Optimale ontplooiing van ieder kind'. De deelnemers hebben door het meedoen aan de activiteit nieuwe mensen leren kennen, waarmee de sociale samenhang in de buurt wordt versterkt en dit op deze manier bijdraagt aan het maatschappelijk effect 'Gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'.

Enderun

Sportactiviteit voor jongeren

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 7
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 16-21
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Variërend van VMBO tot WO
- Geboorteland: Allen Nederland
- Religie: Allen Moslim
- Betaald werk: Eén niet (gaat nog naar school), vijf wel.
- Inkomen: Geen antwoord, drie personen geven wel aan dat ze geen Stadspas hebben

Het doel van de sportactiviteit van Enderun is jongeren bij elkaar te brengen, ze van de straat te houden en het zelf leren organiseren van activiteiten. Volgens de organisator worden deze doelstellingen bereikt, omdat de activiteit elke week zonder problemen verloopt en de jongeren goed samenwerken en zelfstandig de scores en dergelijke bijhouden zonder ruzies.

De geïnterviewde deelnemers zijn tevreden over de activiteit: ze vinden het leuk om samen te sporten, sportief bezig te zijn en één deelnemer geeft aan dat het een uitweg is om buitenshuis iets te ondernemen. Eén deelnemer zegt zijn gevoelens beter te hebben leren beheersen door de activiteit en meer in het teambelang is gaan denken en socialer is geworden.

De activiteit draagt bij aan het maatschappelijk effect 'Bewoners nemen deel aan sport-, spel-, en recreatieactiviteiten' en aan het effect 'Gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'. Gezien de aard van de activiteit (sporten zonder begeleiding) en de achtergrondkenmerken van de deelnemers kan wel worden afgevraagd of deze activiteit de meest doelmatige manier is om de effecten te bereiken: de deelnemers volgen allen een opleiding en/of hebben betaald werk, zijn in Nederland geboren en spreken de Nederlandse taal. Zij hebben ook toegang tot mogelijke alternatieven: een reguliere sportvereniging.

Vrouwenbijeenkomst

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 4
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 38-50
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Drie personen basisschool, één persoon niet naar school geweest
- Geboorteland: Drie personen Turkije, één persoon Marokko
- Religie: Allen Moslim
- Betaald werk: Allen niet
- Inkomen: Allen onder modaal

De vrouwenactiviteit van Enderun is onlangs ondergebracht bij SSCM, vanwege te weinig deelnemers. De activiteit is ook veranderd: oorspronkelijk was het een groep voor zowel mannelijke als vrouwelijke Sap-pers, maar de mannen zijn naar een ochtendgroep gegaan zodat de vrouwen zich vrijer voelen. Het doel van de activiteit is om de vrouwen te activeren, zodat ze niet geïsoleerd thuis zitten. Ze brengen dan bijvoorbeeld ook een bezoek aan een instantie als de sociale dienst, zodat de vrouwen na afloop weten hoe ze hier zaken kunnen regelen. Hiermee draagt de activiteit bij aan het maatschappelijk effect 'Gelijkwaardige maatschappelijke positie van bewoners'. De cursusleider is tevreden over de activiteit, maar vindt het wel lastig dat de vrouwen uit de groep een verschillend niveau van beheersing van de Nederlandse taal hebben. Een aantal deelnemers beheerst de Nederlandse taal nauwelijks. De deelnemers zijn tevreden over de activiteit, met name over de sociale contacten die de activiteit hen biedt. Daarmee levert de activiteit een bijdrage aan het maatschappelijk effect 'Gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners', omdat het de sociale samenhang versterkt.

Fetih

Huiswerkbegeleiding

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 6
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 7-9 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Alleen basisschool
- Geboorteland: Alleen Nederland
- Religie: Alleen Moslim

Het doel van de huiswerkbegeleiding voor meisjes is het begeleiden naar betere schoolresultaten en ze stimuleren om een goede opleiding af te maken. Dit gebeurt door het huiswerk van de meisjes te controleren en zonodig extra uitleg te geven. De deelnemers zeggen dat ze ook echt iets leren tijdens de activiteit: hun huiswerk wordt er beter van. Daarmee draagt deze activiteit bij aan de kwalitatieve doelstelling succesvolle schoolloopbaan en daarmee ook aan het maatschappelijke effect 'Optimale ontplooiing van ieder kind'. De deelnemers hebben nieuwe kinderen leren kennen die ze soms ook buiten de activiteit om zien. Daarmee is de sociale samenhang versterkt en draagt de activiteit bij aan het beoogde maatschappelijk effect 'Gelijkwaardige maatschappelijke participatie'.

El Itihaad Chora

Sociale spreekuren

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 5
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 40-58 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Vier basisschool, één HAVO/VWO
- Geboorteland: Allen Marokko
- Religie: Allen Moslim
- Betaald werk: Allen niet
- Inkomen: Allen onder modaal

Het doel van de spreekuren is mensen helpen hun weg te vinden in de sociaal-maatschappelijke voorzieningen. Mensen worden gestimuleerd in hun zelfredzaamheid, er wordt geprobeerd ze te motiveren om zelf naar de Belastingdienst te gaan, et cetera. De meeste bezoekers van het spreekuur zijn analfabeet. De bezoekers van het spreekuur ervaren de hulp die ze krijgen als nuttig. Behalve bij hun praktische problemen bij het invullen van formulieren, wordt hen ook uitgelegd waarvoor ze terecht kunnen bij welke instantie en hoe ze zelf de papieren kunnen invullen of zelf kunnen bellen. Voor de behandeling van complexere vragen kunnen bezoekers worden doorverwezen naar Dynamo.

De spreekuren leveren een bijdrage aan de doelstelling het realiseren van een positie waardoor gebruik en deelname van sociaal-maatschappelijke voorzieningen mogelijk wordt, en daarmee levert deze activiteit een bijdrage aan het maatschappelijke effect 'Gelijkwaardige maatschappelijke positie van bewoners'. De bezoekers van de spreekuren leren wel nieuwe mensen kennen, maar die zien ze niet buiten het spreekuur om. Daarmee is de bijdrage aan het maatschappelijk effect 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie' gering.

Sociale avonden

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 5
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 48-65 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Allen: basisschool
- Geboorteland: Allen Marokko
- Religie: Allen Moslim
- Betaald werk: Twee wel, drie niet
- Inkomen: Vier onder modaal, één weet niet

Het doel van de sociale avonden is dat mensen sociale contacten opdoen, met elkaar discussiëren over onderwerpen uit het dagelijks leven of uit de buurt en kennis uitwisselen. De deelnemers zijn tevreden over de sociale avonden, ze komen er regelmatig en doen er sociale contacten op. Ze zeggen ook van elkaar te leren door de gesprekken die ze voeren, bijvoorbeeld dat ze niet de enige zijn met problemen. De deelnemers zeggen dat ze socialer zijn geworden en zich minder zorgen maken over problemen waar ze tegen aan lopen. De sociale avond levert een bijdrage aan de versterking van de sociale samenhang in de buurt en daarmee aan het maatschappelijke effect 'Een gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'.

Ibno Khaldoun

Kookles

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 5
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 36-45 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Drie niet naar school geweest, twee VMBO
- Geboorteland: Allen Marokko
- Religie: Allen Moslim
- Betaald werk: Vier niet, één 12 uur per week
- Inkomen: Vier onder modaal, één weet niet

De kookles is een sociale activiteit waar de deelnemers recepten uitwisselen en gezond en goedkoop leren koken. Er wordt ook voorlichting gegeven over wat je kunt eten als je suikerziekte hebt. De deelnemers waarderen de activiteit zeer vanwege de sociale contacten die ze opdoen, ze kunnen met elkaar praten en dat biedt afleiding. Gezien de sociaal-economische achtergrond en de taalbeheersing van de vrouwen is Ibno Khaldoun hiervoor een geschikte organisatie. Door de ontmoetingsfunctie van de activiteit draagt de activiteit bij aan de versterking van de sociale samenhang en daarmee aan het maatschappelijke effect 'Gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'.

Rondleidingen door de moskee

- Geen ingevulde vragenlijsten retour

De rondleidingen door de moskee worden georganiseerd als scholen er behoefte aan hebben. Dit kunnen zowel basis- als middelbare scholen zijn. Zij krijgen dan tijdens de rondleiding informatie over de geschiedenis van de moskee en kunnen dan vragen stellen over maatschappelijke en religieuze kwesties. De groepen deelnemers variëren tussen de 7 en 50 personen.

Tijdens ons bezoek konden leerlingen niet geïnterviewd worden omdat ze na de rondleiding direct terug moesten in de bus die hen terugbracht naar hun school. Daarom is een stapel enquêtes uitgedeeld die niet zijn geretourneerd voor de datum van oplevering van dit onderzoeksrapport. De organisator van de activiteit vertelt dat kinderen die deelnemen aan de rondleiding veel vragen stellen en regelmatig na afloop vertellen dat ze dingen hebben geleerd die ze nog niet wisten. De rondleiding door de moskee bevordert de cultuureducatie en cultuurparticipatie en daarmee draagt deze activiteit bij aan het maatschappelijke effect 'Een divers kwalitatief en toegankelijk cultuuraanbod.'

SAN

Kooklessen

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 6
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 29-57 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Vier HBO, één VMBO
- Geboorteland: Vier Nederland, twee Suriname
- Religie: Drie Christendom, twee niet-religieus
- Betaald werk: Vier wel (van 12 tot 40 uur in de week), twee niet
- Inkomen: Twee rond modaal, twee onder modaal, één boven modaal, één wil niet zeggen.

De kooklessen hebben een sterke sociale functie. De deelnemers vormen een gezellige en hechte groep. Zelfs als mensen zijn verhuisd naar een andere buurt komen ze nog naar SAN voor de activiteit. Het doel is samen zijn, leren koken en leren het eten te waarderen. De deelnemers waarderen de activiteit om de sfeer en vinden het prettig dat ze verhalen kunnen uitwisselen over de eigen cultuur. De deelnemers komen al meerdere jaren bij SAN, sommigen zelfs 21 en 16 jaar. Hoewel niet alle deelnemers elkaar buiten de activiteit om zien, vervult deze activiteit daarmee een belangrijke sociale functie. Hiermee draagt de activiteit bij aan de versterking van de sociale samenhang en daarmee aan het maatschappelijk effect 'Gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners.'

Naailessen

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 6
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 44-80 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Drie mavo, twee mbo, één vmbo
- Geboorteland: Allen Suriname
- Religie: Vijf Christen, één wil niet zeggen
- Betaald werk: Allen niet
- Inkomen: Vijf onder modaal, één wil niet zeggen

Voor de naailessen geldt hetzelfde als voor de kooklessen bij SAN: de deelnemers vormen een hechte groep en de lessen hebben een sterke sociale functie. Daarnaast is het handig om zelf kleren te leren maken omdat dat goedkoper is dan kleren kopen. De deelnemers komen al jaren bij SAN en zien elkaar ook buiten de activiteit om. Het voelt als een nieuwe familie en de activiteit gaat eenzaamheid tegen. Hiermee draagt de activiteit bij aan de versterking van de sociale samenhang en daarmee aan het maatschappelijk effect 'Gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'.

SSCM

Nederlandse les

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 4
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 42-53 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Allen geen school
- Geboorteland: Allen Marokko
- Religie: Allen Islam
- Betaald werk: Allen niet
- Inkomen: Allen weet niet

De Nederlandse les voor analfabeten heeft zowel een sociale als educatieve functie. De deelnemers leren de Nederlandse taal en dit passen ze toe in hun dagelijks leven. Hiermee draagt de activiteit bij aan 'Een gelijkwaardige maatschappelijke positie van bewoners' en aan een 'Gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'.

Inburgeringscursus

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 2
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 48 en 60+ jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Eén geen opleiding, één lagere school
- Geboorteland: Allen Marokko
- Religie: Allen Islam
- Betaald werk: Eén wel, één niet
- Inkomen: Eén onder modaal, één wil niet zeggen.

Het was de bedoeling een voorlichtingsbijeenkomst voor mannen bij SSCM te bezoeken. Eenmaal ter plaatse bleek het te gaan om een inburgeringscursus. De cursus draagt bij aan de 'Gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'.

Tiscc

Sportactiviteiten voor jongeren

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 7
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 11 tot 16 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Allen nog bezig (VMBO tot HAVO/VWO)
- Geboorteland: Zes Nederland, één Turkije
- Religie: Allen Islam
- Betaald werk: N.v.t.
- Inkomen: Vier weet niet, één rond modaal, twee hebben een Stadspas

De sportactiviteiten voor jongeren worden georganiseerd om hen van de straat te houden en ze te leren goed met elkaar om te gaan en zich te leren uiten. Hier slaagt de activiteit in: de jongens zeggen zelf dat ze door de activiteit niet op straat hangen en dat ze beter kunnen samenwerken en samenspelen. Eén deelnemer geeft ook aan minder agressief geworden te zijn en zich beter te kunnen uiten. Bovendien leren ze beter voetballen. Dit draagt bij aan brede talentontwikkeling en daarmee aan het maatschappelijk effect 'Optimale ontplooiing van ieder kind'. De activiteit stimuleert jongeren tot beweging en daarmee draagt de activiteit bij aan het maatschappelijke effect 'Bewoners nemen deel aan sport-, spel- en recreatieactiviteiten'. De meeste jongens kenden elkaar bijna allemaal al voordat ze aan de activiteit deelnamen. Door de activiteit leren ze elkaar echter wel beter kennen en gaan ze socialer met elkaar om. Slechts twee jongeren zijn lid van een andere vereniging. Daarmee levert de activiteit toch een bijdrage aan de versterking van de sociale samenhang en daarmee aan het maatschappelijk effect 'Gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'.

Sociale activering

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 5
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 46 tot 63 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Vier lagere school, één WO
- Geboorteland: Drie Marokko, één Sri Lanka, één Turkije
- Religie: Vier Islam, één Christendom en Boeddhisme
- Betaald werk: Allen niet
- Inkomen: Allen onder modaal

De sociale activering is, zoals de naam al zegt, gericht op het uit het isolement halen van de deelnemers. Het is de bedoeling dat ze sociale contacten opdoen en indien nodig de taal beter leren en computerles krijgen. De actualiteit wordt besproken en moeilijke woorden worden daarbij uitgelegd. Ook wordt geprobeerd de deelnemers te laten doorstromen naar andere

activiteiten en hen wegwijs te maken in sociaal-maatschappelijke voorzieningen. Zo wordt er een bezoek gebracht aan de bibliotheek en de gemeenteraad. Het behalen van deze doelstellingen wordt bemoeilijkt door de psychische klachten die sommige deelnemers hebben.

De door ons geïnterviewde deelnemers zijn positief over de activiteit: ze vinden het nuttig om te leren omgaan met computers, nieuwe mensen te leren kennen en uit huis te zijn. Ook praten ze over maatschappelijke kwesties en sociaal-maatschappelijke voorzieningen. Het is de bedoeling dat de deelnemers doorstromen naar andere activiteiten en soms lukt dit ook. De activiteit levert een bijdrage aan het realiseren van een positie waardoor gebruik en deelname aan sociaal-maatschappelijke voorzieningen mogelijk wordt, en daarmee aan het maatschappelijke effect 'Gelijkwaardige maatschappelijke positie van bewoners'. Ook leren de deelnemers nieuwe mensen kennen door de activiteit en stimuleert het ze om sociale contacten aan te gaan. Daarmee levert de activiteit een bijdrage aan de versterking van de sociale samenhang en daarmee aan het maatschappelijke effect 'Gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'.

Ufuk

Huiswerkbegeleiding

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 6
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 10 tot 16 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Allen nog bezig; één met lagere school, drie met vmbo, twee met havo/vwo
- Geboorteland: Vijf Nederland, één Turkije
- Religie: Allen Islam
- Betaald werk: N.v.t.
- Inkomen: Vier onder modaal, twee weten het niet

De huiswerkbegeleiding voor jongeren is bedoeld om jongeren beter te laten presteren op school. Dit lukt ook, de kinderen halen betere cijfers en blijven niet meer zitten. De jongens en meisjes zitten in aparte lokalen en maken hun huiswerk en krijgen hierbij waar nodig begeleiding. Ze kunnen vragen stellen en als ze klaar zijn, wordt hun huiswerk besproken met de begeleider. De begeleiders besteden veel aandacht aan de deelnemers en de meeste deelnemers zijn serieus en gemotiveerd aan het werk.

De geïnterviewde deelnemers zeggen dat hun schoolresultaten zijn verbeterd. Ook hebben ze meer vertrouwen gekregen in hun eigen kunnen: ze presteren beter dan ze zelf dachten dan ze konden. De activiteit draagt bij aan een succesvolle schoolloopbaan en brede talentontwikkeling en daarmee aan het maatschappelijke effect 'Optimale ontplooiing van ieder kind'. De meeste geïnterviewde deelnemers nemen, naast aan de activiteiten van school, geen deel aan andere activiteiten van andere clubs. De deelnemers hebben ook veel nieuwe kinderen leren kennen die ze ook buiten de activiteit om zien,

waardoor de sociale samenhang wordt vergroot. Daarmee draagt de activiteit bij aan het maatschappelijke effect 'Gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'.

Ontmoetingsruimte voor ouderen

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 5
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 40-58 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Vier: basisschool, één WO.
- Geboorteland: Allen Turkije
- Religie: Allen Islam
- Betaald werk: Twee ja, twee nee, één ziektewet.
- Inkomen: Allen onder modaal

Bij deze activiteit kunnen Turkse ouderen elkaar ontmoeten. Het voelt voor de bezoekers als een tweede huiskamer en ze doen er sociale contacten op. Ze leren er veel nieuwe mensen kennen en in de ontmoetingsruimte wordt soms ook voorlichting gegeven over gezondheid en opvoeding. De ontmoetingsruimte draagt bij het aan het versterken van de sociale samenhang en daarmee aan het maatschappelijk effect 'Gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'.

Beschreven informatie samengevat in één tabel

De hierboven beschreven informatie is samengevat in tabel 4.28. In deze tabel is ook voor de verschillende doeltreffendheidsniveaus (kennis, attitude, gedrag) beschreven welk effect de activiteit heeft. Omdat we de mate, waarin een activiteit bijdraagt aan deze doeltreffendheidsniveaus, gemeten hebben door middel van interviews, doen we hiervoor uitspraken in termen van 'gering, enigszins of sterk'. In bijlage 9 vindt u voor elke activiteit de gegeven antwoorden op de vragen op basis waarvan we deze antwoordcategorieën toekennen. Voor de bijdrage aan het beoogde maatschappelijk effect doen we alleen uitspraken over of de activiteit een bijdrage levert en niet over de mate waarin. Dit is een bewuste keuze. Om betrouwbare uitspraken te doen over de mate waarin een activiteit bijdraagt aan een beoogd maatschappelijk effect, is meer data nodig bijvoorbeeld over de omvang van het bereik en het kwalitatieve bereik.

Tabel 4.28 Effectniveaus en kwalitatieve doelstellingen van een aantal activiteiten georganiseerd door de migrantenorganisaties

Organisatie en activiteit	Effectniveau Kennis	Effectniveau Attitude	Effectniveau Gedrag	Effectniveau sociale betekenis	Beïnvloeden beleid	Optimale ontplooiing ieder kind	Gelijkwaardige maatsch. positie	Gelijkwaardige maatsch. participatie	Deelname sport- en spelactiviteiten	Divers en toegankelijk cultuuraanbod
Educatie										
Al Maarif: Arabische les	Ja, sterk	Enigszins	Enigszins	Enigszins		x		x		
El Fanaar:	Ja, sterk	Nee	Enigszins	Enigszins		x		x		
Huiswerkbegeleiding/taalles										
Fetih: Huiswerkbegeleiding	Ja, sterk	Gering	Gering	Enigszins		x		x		
SAN: Naailessen	Ja, sterk	Gering	Gering	Ja, sterk				x		
SSCM: Nederlandse les voor analfabeten	Ja, sterk	Gering	Enigszins	Enigszins			x	x		
SSCM: Inburgeringsles	Ja, sterk	Gering	Enigszins	Enigszins			x	x		
Ufuk: Huiswerkbegeleiding	Ja, sterk	Ja, sterk	Ja, sterk	Ja, sterk		x		x		
Dienstverlening										
El Itihaad Chora: spreekuren	Ja, sterk	Enigszins	Ja, sterk	Gering			x			
Ontmoeting										
Enderun:	Enigszins	Gering	Enigszins	Ja, sterk			x	x		
Vrouwenbijeenkomsten										
El Itihaad Chora: Sociale avonden	Ja, sterk	Ja, sterk	Ja, sterk	Ja, sterk				x		
Ibno Khaldoun: Koken	Enigszins	Enigszins	Gering	Ja, sterk				x		
SAN: Kooklessen	Ja, sterk	Ja, sterk	Enigszins	Ja, sterk				x		
Tiscc: Sociale activering	Enigszins	Gering	Gering	Enigszins			x	x		
Ufuk: Ontmoetingsruimte voor ouderen	Ja, sterk	Enigszins	Ja, sterk	Ja, sterk				x		

Vervolg tabel 4.28

Organisatie en activiteit	Effectniveau Kennis	Effectniveau Attitude	Effectniveau Gedrag	Effectniveau sociale betekenis	Beïnvloeden beleid	Optimale ontplooiing ieder kind	Gelijkwaardige maatsch. positie	Gelijkwaardige maatsch. participatie	Deelname sport- en spelactiviteiten	Divers en toegankelijk cultuuraanbod
Recreatie en sport										
Al Maarif: Gymnastiek voor vrouwen	Ja, sterk	Enigszins	Ja, sterk	Enigszins				x	x	
Tiscc: Sportactiviteiten voor jongeren	Ja, sterk	Gering	Gering	Enigszins		x		x	x	
Enderun: Sportactiviteiten	Gering	Gering	Gering	Ja, sterk				x	x	
Publieksinformatie										
Ibno Khaldoun: Rondleidingen door moskee	-	-	-	-						x

4.4 Conclusie per activiteitensoort

Zowel de doelmatigheid als de doeltreffendheid van diverse activiteiten als ook aanbieders zijn in dit hoofdstuk beschreven. In deze paragraaf komen de doelmatigheid en doeltreffendheid van de uitvoeringen van deze activiteiten samen in een beschrijving van het 'Conclusie per activiteitensoort'.

4.4.1 Voorlichting

De kosten van de voorlichtingsbijeenkomsten die de migrantenorganisaties organiseren variëren ongeveer van 0 tot 10 euro per deelnemer per bijeenkomst. Deze kosten van de bijeenkomsten blijken daarbij in sterke mate afhankelijk te zijn van de kosten die de spreker of voorlichter doorberekend aan de migrantenorganisatie. De gezondheidsvoorlichting bij Fetih werd bijvoorbeeld door een vrijwilliger gegeven en kostte de migrantenorganisatie daardoor niks. Relatief duur bleek de gezondheidsvoorlichting van Ufuk, maar tegelijkertijd slaagden zij er wel in om met deze activiteit de grootste groep deelnemers te bereiken.

Er zijn geen activiteiten bezocht die onder de activiteitensoort voorlichting vallen, waardoor we geen uitspraken kunnen doen over de doeltreffendheid en de samenhang tussen de doeltreffendheid en de doelmatigheid.

4.4.2 Educatie

Binnen de activiteitensoort educatie zijn er verschillende soorten cursussen te onderscheiden die de migrantenorganisaties aanbieden, namelijk huiswerkbegeleiding, lessen Nederlandse taal (en cultuur), Arabische dan wel Turkse taal (en cultuur), computerlessen, sportcursussen of andere educatieve activiteiten.

Wat betreft de huiswerkbegeleiding blijkt vooral Ufuk in staat om met weinig middelen veel deelnemers te bereiken. Het vele aantal deelnemers drukt de kosten per deelnemer per bijeenkomst en bedragen daardoor slechts 25 eurocent. Relatief duur is de huiswerkbegeleiding van Enderun; 3,42 euro per deelnemer per bijeenkomst. Als het gaat om lessen Nederlandse taal (en cultuur) blijken de lessen van Fetih erg goedkoop in vergelijking met dezelfde lessen die door Ufuk worden gegeven.

De geïnterviewde deelnemers zijn over het algemeen zeer tevreden over de educatieve activiteiten die we bezocht hebben, ongeacht de doelgroep en de organisatie die de activiteit organiseert. De activiteiten zijn professioneel opgezet, er worden door sommige organisaties lastig te bereiken doelgroepen bereikt (bijv. analfabeten) en de activiteiten vergroten het kennisniveau van de deelnemers. Bij een aantal activiteiten is er ook een effect waarneembaar op het gedrag en de attitude van de deelnemers, bijvoorbeeld bij de diverse huiswerkbegeleidingsactiviteiten. Een deel van de kinderen zegt hierdoor bijvoorbeeld betere cijfers te halen op school, te hebben ontdekt dat ze een hoger schoolniveau aankunnen dan ze dachten en rustiger geworden te zijn omdat de activiteit structuur biedt.

Bij sommige educatieve activiteiten leren de deelnemers nieuwe mensen kennen die ze ook buiten de activiteit om zien. Daarmee leveren deze activiteiten ook een bijdrage aan de sociale samenhang in de buurt. De educatieve activiteiten dragen (afhankelijk van de doelgroep) bij aan de volgende maatschappelijke effecten:

- a. optimale ontplooiing van ieder kind
- b. gelijkwaardige maatschappelijke participatie
- c. gelijkwaardige maatschappelijke positie

4.4.3 Dienstverlening

De dienstverlenende activiteiten van de migrantenorganisaties, waarvan de gegevens compleet genoeg zijn om ze te beoordelen op hun doelmatigheid, betreffen spreekuren of doorverwijzingen naar de spreekuren van Dynamo. Aan deze doorverwijzingen naar het spreekuur van Dynamo (door de migrantenorganisatie Fetih) zijn voor de migrantenorganisatie geen kosten verbonden. De migrantenorganisaties die zelf een spreekuur verzorgen (Ufuk en El Itihaad Chora) doen dat beide voor nog geen 1 euro per deelnemer per spreekuur.

De door ons bezochte voorlichtingsactiviteit wordt door de bezoekers als zeer nuttig ervaren. Mensen worden gestimuleerd in hun zelfredzaamheid en het levert een bijdrage aan het realiseren van een positie waardoor gebruik van en deelname aan sociaal maatschappelijke voorzieningen mogelijk wordt. Voor deze activiteitensoort is het spreekuur van El Itihaad Chora bezocht. Dit spreekuur levert een bijdrage aan het realiseren van een positie waardoor gebruik en sociale deelname aan sociaal-maatschappelijke voorzieningen bereikt wordt. De bezoekers worden geholpen bij het invullen van hun papieren en ervaren dit als zeer nuttig. De activiteit levert een bijdrage aan een gelijkwaardig maatschappelijke positie van bewoners.

4.4.4 Ontmoeting

Wanneer de verschillende ontmoetingsactiviteiten van de migrantenorganisaties worden vergeleken, zien we slechts enkele opmerkelijke verschillen. De kosten van de activiteiten waarbij de deelnemers de mogelijkheid hebben om dagelijks in een ontmoetingsruimte bij elkaar te komen, liggen (ver) onder de 1 euro per bijeenkomst per deelnemer. Vooral Ufuk blijkt er in te slagen om met beperkte middelen dagelijks een grote groep deelnemers te bereiken. De kosten per deelnemer van de bijeenkomsten die niet dagelijks worden georganiseerd, en veelal verder gaan dan alleen het beschikbaar stellen van een ruimte, liggen rond de 1 à 2 euro.

Opvallend is verder dat het 'op de thee project' voor jongeren in vergelijking met ditzelfde project voor de doelgroepen vrouwen en ouderen, bijna drie maal zo veel heeft gekost per bijeenkomst per deelnemer. Tot slot blijkt ook het project 'vrouwen onderling' van Ufuk een erg duur project te zijn geweest. Er is 1000 euro geïnvesteerd in een twintigtal bijeenkomsten van gemiddeld drie deelnemers.

De door ons bezochte ontmoetingsactiviteiten dragen allemaal bij aan het maatschappelijk effect 'Gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'. De activiteiten worden door de deelnemers erg belangrijk gevonden voor hun sociaal leven. De door ons bezochte activiteiten slagen er in moeilijke doelgroepen te bereiken: mensen die de Nederlandse taal bijvoorbeeld niet beheersen. Deze mensen hebben weinig alternatieve mogelijkheden voor het ontmoeten van buurtbewoners.

4.4.5 Recreatie en sport

Binnen de categorie recreatie en sport onderscheiden we 'feestelijke vieringen' en 'sportactiviteiten'. Met uitzondering van twee gevallen bedroegen de kosten van deze vieringen tussen de 0 en 3 euro per deelnemer per viering. Het bereik van deze activiteiten is vaak groot met tussen de 50 en 200 deelnemers. Relatief duur bleek de Iftar viering van Fetih en de 'andere feesten' die Ufuk heeft georganiseerd. El Itihaad Chora heeft in samenwerking met het stadsdeel een Iftar en kerstviering georganiseerd en daarvoor een aparte subsidie verkregen. Daardoor was deze organisatie in staat haar achterban deze activiteit aan te bieden zonder daar zelf kosten aan over te houden.

Zowel Enderun als El Itihaad Chora organiseren wekelijks sportactiviteiten voor respectievelijk gemiddeld 25 en 30 deelnemers. De kosten per bijeenkomst per deelnemer zijn ongeveer gelijk en bedragen iets meer dan 50 eurocent.

De sportactiviteiten dragen allemaal bij aan het maatschappelijk effect 'Bewoners nemen deel aan sport-, spel- en recreatieactiviteiten' en de sport- en recreatieactiviteiten voor kinderen dragen daarnaast bij aan 'Optimale ontplooiing van ieder kind'. Bij de sportactiviteit van Enderun is het echter de vraag of de activiteit het meest geschikte middel is om bij te dragen aan sportparticipatie van bewoners, omdat deze deelnemers redelijkerwijs alternatieven hebben: de deelnemers zijn jong volwassenen met bijna allemaal een betaalde baan. Zij spreken allemaal de Nederlandse taal en zijn in Nederland geboren. Dit maakt dat de drempel om lid te worden van een reguliere sportclub niet hoog is. De deelnemers hechten er echter juist wel waarde aan om 'onder elkaar' te sporten, maar afgevraagd kan worden welk effect dit heeft op de sociale samenhang in de buurt: als ze wel lid zouden worden van een reguliere sportclub, zouden ze samen met andere bevolkingsgroepen kunnen sporten.

4.4.6 Netwerkactiviteiten

De migrantenorganisaties hebben vrijwel allemaal een functie als intermediair tussen de achterban en de rest van de maatschappij en/of het stadsdeel. Deze functie uit zich meestal niet in de vorm van concrete activiteiten (de BOMO-

overleggen⁴ uitgezonderd), maar is meer een intrinsieke waarde van de migrantenorganisatie zelf dan wel de activiteiten die zij organiseren. Deze intensieve functie kan zich bijvoorbeeld uiten tijdens vormen van overleggen met ambtenaren, bestuurders, andere organisaties en de eigen achterban. De doelmatigheid van deze activiteitensoort voor de migrantenorganisaties hebben we daarom niet kunnen beoordelen.

Een concreet voorbeeld is de functie die de migrantenorganisaties hebben gehad op het moment dat Theo van Gogh werd vermoord. De organisaties werden door het stadsdeel gevraagd te inventariseren wat de gevoelens waren bij de achterban en fungeren daarmee als intermediair voor het stadsdeel. Aan de andere kant bleken de migrantenorganisaties, naar eigen zeggen, op dat moment in staat de gemoederen van de achterban te kalmeren.

4.4.7 Publieksinformatie

De activiteiten van de migrantenorganisaties in het kader van publieksinformatie betreffen vaak eenmalige activiteiten voor een groep mensen. Een goed voorbeeld daarvan is het verstrekken van informatie tijdens de ramadan. We hebben te weinig informatie over deze activiteiten om een gefundeerd oordeel te kunnen vellen over de doelmatigheid van de activiteiten. Duidelijk is in ieder geval dat de activiteiten bijdragen aan een gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners en aan een divers en kwalitatief toegankelijk cultuuraanbod (door het bevorderen van cultuureducatie en –participatie) en dat de totale kosten van de activiteiten, waar bekend, niet boven de 500 euro per ‘bijeenkomst’ uitkomen. In het kader van deze activiteitensoort is één activiteit bezocht, namelijk de rondleidingen door de moskee georganiseerd door Ibno Khaldoun. Helaas kunnen we op basis hiervan nog geen uitspraken doen over de doeltreffendheid, omdat de deelnemers aan de rondleiding de enquêtes niet hebben geretourneerd.

4.5 Eindconclusie

De informatie in dit hoofdstuk leidt tot de conclusie dat alle activiteiten volgens de deelnemers aan en bezoekers van de activiteiten een sterke meerwaarde hebben. RegioPlan beoordeelt de meerwaarde van de onderzochte activiteiten ook als positief: alle activiteiten op één na leveren een bijdrage aan het versterken van de sociale samenhang en hebben dus sociale betekenis. Deze betekenis is het sterkst als deelnemers elkaar ook buiten de activiteit om zien. De spreekuren van El Itihaad Chora vormen hierop een uitzondering, maar deze activiteit heeft desondanks wel meerwaarde omdat het een gelijkwaardige maatschappelijke positie van de bezoekers bevordert. Daarnaast leveren de activiteiten, nog afhankelijk van de aard van de activiteit,

⁴ Bestuurlijk Overleg Migranten Organisaties.

een bijdrage aan andere maatschappelijke effecten. Een schematisch overzicht hiervan vindt u in tabel 4.28. Bij één activiteit (de sportactiviteit van Enderun) kan worden afgevraagd of deze activiteit het meest doelmatige middel is om de effecten te bereiken. Deze activiteit draagt wel bij aan de maatschappelijke effecten gelijkwaardige maatschappelijke participatie en bewoners nemen deel aan sportactiviteiten, maar is weinig doeltreffend gezien de kennis, attitude en gedragsverandering die de activiteit oplevert. Dit wordt veroorzaakt door de opzet van de activiteit (losse structuur, geen begeleider) en de deelnemers die eraan meedoen (jongeren die in Nederland geboren zijn, de taal goed spreken, een betaalde baan hebben of een opleiding volgen).

Uit het onderzoek is in ieder geval gebleken dat de migrantenorganisaties over het algemeen hun activiteiten organiseren tegen zeer geringe kosten per deelnemer. Verder hebben we geen samenhang kunnen vaststellen tussen de verschillen in kosten en de verschillen in baten. Een activiteit begeleid door een enthousiaste vrijwilliger kan in dezelfde mate een bijdrage leveren aan de effectniveaus en de beoogde maatschappelijke effecten als een activiteit die wordt begeleid door een professional. Hetzelfde gaat op voor een activiteit in een zwembad waarvoor toegang moet worden betaald vergeleken met een sportactiviteit in een park, waarvoor geen entree hoeft te worden betaald.

5 BUURTHUISWERK EN OPBOUWWERK: DYNAMO

5.1 Buurthuiswerk en opbouwwerk

Er zijn zes buurthuizen in het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer: Buurtcentrum Het Brinkhuis, Buurtcentrum De Vergulden Eenhoorn, Buurtcentrum Oosterpark, Buurtcentrum Transvaal, Buurtcentrum de Werf en tot slot Buurtcentrum Park de Meer. In elk van deze buurthuizen worden diverse activiteiten georganiseerd, zoals computercursussen, vrouwenbijeenkomsten, sportactiviteiten, taallessen, workshops enzovoorts. Deze buurthuizen staan onder beheer en exploitatie van Dynamo: een welzijnsorganisatie die op 1 januari 2007 is ontstaan na een fusie van de stichting Maatschappelijke Dienstverlening en Samenlevingsopbouw Oost (MDSO), Stichting Welzijn Oost (SWO) en Stichting Welzijn Watergraafsmeer (SWW). Dynamo omschrijft het doel van hun werk als volgt.¹

Doelstelling Dynamo:

Het doel van ons werk is dat iedereen mee kan doen in zijn sociale omgeving. (...) Daarom biedt Dynamo allerlei diensten en activiteiten op het gebied van ontspanning, advies, educatie en nog veel meer. Zodat niemand langs de kant hoeft te staan. En we zorgen ervoor dat al die diensten en activiteiten zodanig verweven zijn dat er een integraal aanbod ontstaat.

In de buurthuizen die Dynamo exploiteert vinden dus allerlei activiteiten plaats. Dynamo plaatst deze activiteiten onder de noemer 'kinder- en volwassenenwerk'. De doelstellingen en voorbeelden van activiteiten bij deze werksoorten zijn:

Doelstelling kinderwerk

Het aanbieden van activiteiten aan kinderen in de basisschoolleeftijd, in en vanuit buurtcentra. De activiteiten bewegen zich op het gebied van ontmoeting en recreatie, vorming en educatie, cultuur en creativiteit.
Het aanbod is gericht op het versterken van sociale samenhang, het signaleren van sociale en maatschappelijke ontwikkelingen, het bevorderen van maatschappelijke participatie en het verminderen van achterstanden.

Voorbeelden van kinderwerk in de buurthuizen zijn:

- Judo voor vijf- tot tienjarigen
- Huiswerkbegeleiding
- Jongensclub

¹ Bron: website Dynamo, <http://www.dynamo-amsterdam.nl> (6 maart 2009).

Doelstelling volwassenenwerk

Het aanbieden van activiteiten aan volwassenen, in en vanuit buurtcentra. De activiteiten bewegen zich op het gebied van ontmoeting en recreatie, vorming en educatie, dienstverlening, cultuur en creativiteit.
Het aanbod is gericht op het versterken van sociale samenhang, het signaleren van sociale en maatschappelijke ontwikkelingen, het bevorderen van maatschappelijke participatie en het verminderen van achterstanden. Het aanbod richt zich op volwassenen, in het bijzonder op vrouwen, ouderen en migranten.

Voorbeelden van volwassenenwerk in de buurthuizen zijn:

- Multiculturele vrouwengroep
- Nederlandse les
- Bijeenkomsten AA
- Koffie- en themabijeenkomsten

Ook het opbouwwerk wordt door Dynamo verzorgd. De doelstelling en voorbeelden van activiteiten daarbij zijn:

Doelstelling opbouwwerk

Het opbouwwerk werkt vraaggericht en met het uitgangspunt van een intermediaire positie tussen stadsdeel, instellingen, corporaties en bewoners(groepen). Het levert op actieve wijze een bijdrage aan het in stand houden, versterken en opbouwen van sociale structuren en sociale samenhang in wijken en buurten om sociaal-maatschappelijke problemen aan te pakken of te voorkomen. Hiertoe stimuleert het opbouwwerk contacten tussen bewoners onderling en tussen bewoners(groepen), instellingen en (lokale) overheid. Het opbouwwerk bevordert de participatie van bewoners en bewonersgroepen bij de inrichting en het beheer van hun leef-, woon- en werkomgeving.

Voorbeelden van opbouwwerk van Dynamo zijn:

- Schoonmaakacties in de buurt
- Begeleiding en ondersteuning van bewonersinitiatieven
- Ondersteuning van buurtbeheergroepen

Het opbouwwerk van Dynamo valt in ons analysekader onder de activiteiten-soort netwerkactiviteiten.

5.2 Doelmatige inzet van de subsidie

Na deze korte uiteenzetting over het kinder-, volwassenen-, en opbouwwerk van Dynamo, bekijken we de besteding van de budgetsubsidies die de organisatie hiertoe heeft ontvangen. Voor 2008 gaat het om een bedrag van 1.625.904 euro voor de activiteiten in de buurthuizen (kinder- en volwassenenwerk) en 569.597 euro voor het opbouwwerk.

Er worden daarbij vier redeneringen gemaakt:

1. Zijn de afgesproken diensten en producten daadwerkelijk geleverd (paragraaf 5.2.1)?
2. Zijn de uitgaven van de organisatie in overeenstemming met de inkomsten uit de subsidie (paragraaf 5.2.2)?
3. Hoe is de toedeling van inkomsten en uitgaven naar verschillende posten (paragraaf 5.2.3)?
4. Wat zijn de kosten per deelnemer per activiteit van enkele activiteiten van Dynamo binnen de activiteitensoorten? (paragraaf 5.2.4)?

5.2.1 Zijn de afgesproken diensten en producten daadwerkelijk geleverd?

In de subsidiebeschikking aan Dynamo wordt verwezen naar de product-afspraken die met het stadsdeel zijn gemaakt. Voor zowel het kinder- als het volwassenenwerk worden daarin afspraken gemaakt over het aantal contacturen in 2008. Ook worden er afspraken gemaakt over het aantal uren gezamenlijke activiteiten van het kinder- en volwassenenwerk. Met betrekking tot het opbouwwerk zijn afspraken gemaakt over het aantal te ondersteunen groepen. In tabel 5.1 zijn de hieromtrent gemaakte afspraken, evenals datgene wat volgens het jaarverslag 2008 daadwerkelijk is gerealiseerd, weergegeven.

Tabel 5.1 Inkomsten, uitgaven en het verschil in euro

	afspraak 2008	Resultaat	%
Kinderwerk			
- contacturen	2675	3892	145%
Volwassenenwerk			
- contacturen	6800	7360	108%
- gezamenlijke activiteiten kinder- en volwassenenwerk in uren	500	256	51%
Opbouwwerk			
- aantal groepen	55	68	124%

Uit tabel 5.1 blijkt dat de productafspraken voor het kinderwerk en opbouwwerk daadwerkelijk (ruimschoots) zijn behaald. Met betrekking tot het volwassenenwerk is echter het aantal uren gezamenlijke activiteiten kinder- en volwassenenwerk niet conform het afgesproken aantal contacturen. In een toelichting in het jaarverslag stelt Dynamo dat dit het gevolg is van het gegeven dat er meer activiteiten voor specifiek kinderen en volwassenen zijn georganiseerd.

5.2.2 Uitgaven in overeenstemming met de subsidie-inkomsten

In hoeverre zijn de uitgaven van de organisatie in overeenstemming met de inkomsten uit de structurele subsidie die zij van het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer voor het buurthuiswerk en opbouwwerk ontvangen? We gaan na of de uitgaven die Dynamo heeft gedaan in 2008 in overeenstemming zijn met de inkomsten die zij hebben ontvangen uit de subsidie die het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer heeft verstrekt. In tabel 5.2 is een overzicht van de inkomsten, uitgaven en het verschil weergegeven.

Tabel 5.2 Inkomsten, uitgaven en het verschil in euro

	Structurele subsidie	Andere inkomsten*	Totale inkomsten	Totale uitgaven	Vershil
Buurtcentra	1.625.904	592.462	2.218.366	2.123.778	94.588
Opbouwwerk	569.597	25.318	594.915	586.691	8.224

* De categorie 'andere inkomsten' bestaat uit inkomsten uit andere subsidies, inkomsten activiteiten, en andere inkomsten.

Bron: financieel jaarverslag 2008 Dynamo

De structurele subsidie van stadsdeel Oost-Watergraafsmeer beslaat voor het kinder- en volwassenenwerk in de buurtcentra 73 procent van de totale inkomsten en voor het opbouwwerk is dit 96 procent. Bij een gelijke verdeling van inkomsten over uitgaven is een evenredig deel van het verschil tussen inkomsten en uitgaven toe te schrijven aan de verschillende inkomstenbronnen. Daarom is 73 procent van de uiteindelijk niet-bestede inkomsten voor de buurtcentra (69.326 euro) toe te schrijven aan de subsidie-inkomsten die komen van het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer. Deze redenering volgend, is iets meer dan vier procent van de totale subsidie van het stadsdeel niet gebruikt voor het doel waarvoor zij is verstrekt. Voor het opbouwwerk geldt dat 96 procent van de niet-bestede 8.224 euro (= 7.874 euro) is toe te schrijven aan de subsidie van het stadsdeel, die iets meer dan een procent van de totale subsidie bedraagt. Met andere woorden; vier procent van de subsidie voor de buurtcentra is niet gebruikt en één procent van de subsidie van het opbouwwerk is niet gebruikt.

5.2.3 Inkomsten en uitgaven van de subsidie per post

In tabel 5.3 is een overzicht gegeven van respectievelijk de inkomsten en de uitgaven van Dynamo in het kader van het buurthuiswerk en het opbouwwerk, opgesplitst naar verschillende soorten posten.

Tabel 5.3 Inkomsten en uitgaven per post, in euro's

Buurtcentra			Opbouwwerk	
Inkomsten activiteiten	189.714		6.220	
Overige inkomsten	30.943		3.975	
Subsidie-inkomsten	1.997.709		584.720	
- waarvan str. subs. OWGM	1.625.904		569.597	
Totaal inkomsten	2.218.366		594.915	
Personeelskosten	1.054.642	50%	349.147	60%
Afschrijvingskosten	30.872	1%	1.462	0%
Huisvestingskosten	470.032	22%	75.884	13%
Organisatiekosten	26.364	1%	1.196	0%
Activiteiten	231.594	11%	11.514	2%
Algemene kosten	310.274	15%	147.488	25%
Totaal kosten	2.123.778		586.691	
Resultaat	94.588		8.224	

Bron: financieel jaarverslag 2008 Dynamo

Uit tabel 5.3 blijkt dat Dynamo meer inkomsten genereert uit activiteiten en overige inkomsten voor het kinder- en volwassenenwerk in de buurtcentra dan voor het opbouwwerk. Logischerwijs wordt dit veroorzaakt doordat er in het kader van buurthuiswerk ook meer activiteiten zijn. Verder valt op dat voor zowel het buurthuiswerk als het opbouwwerk de helft (of meer) van de totale kosten bestaan uit personeelskosten. Ook blijkt dat er in het kader van de buurtcentra relatief veel wordt uitgegeven aan huisvestingskosten en in het kader van opbouwwerk wordt relatief veel uitgegeven aan algemene kosten.

5.2.4 Vergelijking van activiteiten binnen activiteitensoorten op kosten

In navolgende tabellen zijn de kosten per deelnemer per activiteit voor enkele activiteiten van Dynamo weergegeven.

De gegevens over deze activiteiten zijn door Dynamo zelf verstrekt. Dat geldt dus ook voor de totale kosten van een activiteit. Er is gevraagd naar een inschatting van de totale kosten die direct met de activiteit te maken hebben. Er werd uitdrukkelijk gevraagd geen verrekening te maken met andere meer algemenere kosten, zoals exploitatiekosten en organisatiekosten.

Tabel 5.4 Vergelijking van een aantal voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd door Dynamo, per buurt

Buurthuis	Activiteit	Aantal bijeenkomsten	Gemiddeld aantal deelnemers per bijeenkomst	Totale kosten van de activiteit	Kosten per bijeenkomst per deelnemer ²
BC Oosterpark	EHBO-voorlichting	1 maal	25 deelnemers	600 euro	24,00 euro
BC Oosterpark	Multiculturele vrouwengroep	45 maal	12 deelnemers	5400 euro	10,00 euro
BC De Werf	Koffieochtend Turkse vrouwen	45 maal	15 deelnemers	6750 euro	10,00 euro
BC De Werf	Bijeenkomst AA	45 maal	10 deelnemers	750 euro	1,67 euro
BC Transvaal	Alzheimercafé	10 maal	35 deelnemers	9000 euro	25,71 euro
BC Transvaal	Themabijeenkomsten	10 maal	18 deelnemers	3000 euro	16,67 euro
Onbekend ³	Cursus valpreventie	3 maal	40 deelnemers	900 euro	7,50 euro
Het Brinkhuis	Koffie- en themabijeenkomsten	43 maal	15 deelnemers	6450 euro	10,00 euro

Tabel 5.5 Vergelijking van een aantal educatieve activiteiten georganiseerd door Dynamo, per buurt

Buurthuis	Activiteit	Aantal bijeenkomsten	Duur van een bijeenkomst	Gemiddeld aantal deelnemers per bijeenkomst	Totale kosten van de activiteit	Kosten per bijeenkomst per deelnemer ⁴
BC Oosterpark	Nederlandse les (2 groepen)	96	2 uur	30 deelnemers	7200 euro	2,50 euro
BC Oosterpark	Drawing her story	12	2 uur	12 deelnemers	1875 euro	13,02 euro
BC De Werf	Oost beweegt	45	1,5 uur	8 deelnemers	3000 euro	8,33 euro
BC De Werf	Cursus taal en ouderbetrokkenheid	45	1,5 uur	8 deelnemers	1800 euro	5,00 euro
BC Transvaal	Oost beweegt (2 groepen)	90		14 deelnemers	8250 euro	6,55 euro
BC Transvaal	Taal en sport (2 groepen)	90		20 deelnemers	8250 euro	4,58 euro
BC Transvaal	Huiswerkbegeleiding (7 tot 12 jaar)	36	2 uur	Max. 6 deelnemers	2700 euro	12,50 euro
BC Transvaal	Jongensclub (7 tot 12 jaar)	36	1,5 uur	12 deelnemers	5250 euro	12,15 euro
Het Brinkhuis	Theatercursus	12	2 uur	12 deelnemers	1425 euro	9,90 euro
BC Park de Meer	Muziekcirkel	10	4,8 uur	10 deelnemers	5625 euro	56,30 euro
BC Park de Meer	Computeren	40	3 uur	6 deelnemers	900 euro	3,75 euro

² De verschillen in kosten per bijeenkomst per deelnemer worden veroorzaakt door verschillen in aantal deelnemers, de inzet van vrijwilligers of betaalde krachten, het gebruik van materiaal et cetera.

³ Het is ons onbekend in welk buurthuis deze cursus heeft plaatsgevonden.

⁴ Zie voetnoot 2.

Tabel 5.6 **Vergelijking van een aantal ontmoetingsactiviteiten georganiseerd door Dynamo, per buurt**

Buurthuis	Activiteit	Aantal bijeenkomsten	Gemiddeld aantal deelnemers per bijeenkomst	Totale kosten van de activiteit	Kosten per bijeenkomst per deelnemer ⁵
BC Oosterpark	Ouderensoos	45 maal	12 deelnemers	2250 euro	4,17 euro
BC Oosterpark	Keti Koti Festival	1 maal	500 deelnemers	7500 euro	15,00 euro
BC De Werf	Organisatie 5 mei Festival	1 maal	350 deelnemers	7500 euro	21,43 euro
BC De Werf	Buurtrestaurant op zondag	32 maal	40 deelnemers	19500 euro	15,23 euro
BC Transvaal	Vrouwenfeesten	3 maal	90 deelnemers	1800 euro	6,67 euro
BC Transvaal	Eetsoos 50+	36 maal	15 deelnemers	1350 euro	2,50 euro
Het Brinkhuis	Stuif-es-in	10 maal	30 deelnemers	3750 euro	12,50 euro
BC Park de Meer	Vrouwenmiddag	40 maal	15 deelnemers	1425 euro	2,40 euro

Tabel 5.7 **Vergelijking van een aantal 'recreatie- en sport'-activiteiten georganiseerd door Dynamo, per buurt**

Buurthuis	Activiteits	Aantal bijeenkomsten	Gemiddeld aantal deelnemers per bijeenkomst	Totale kosten van de activiteit	Kosten per bijeenkomst per deelnemer ⁶
BC Oosterpark	Judo	36 maal	10 deelnemers	2700 euro	7,50 euro
BC Oosterpark	Yoga	45 maal	8 deelnemers	900 euro	2,50 euro
BC Oosterpark	Sport en spel 4-6 jaar	36 maal	12 deelnemers	2025 euro	4,69 euro
BC De Werf	Judo (5- tot 10-jarigen)	45 maal	12 deelnemers	3900 euro	7,22 euro
BC De Werf	Yoga (3 groepen)	45 maal	10 deelnemers	2250 euro	5,00 euro
BC Transvaal	Conditietraining (2 groepen)	90 maal	12 deelnemers	1800 euro	1,67 euro
BC Transvaal	Yoga (2 groepen)	90 maal	18 deelnemers	1800 euro	1,11 euro
Het Brinkhuis	Kundalini-yoga	40 maal	12 deelnemers	1425 euro	3,00 euro
Het Brinkhuis	Round/line/square	40 maal	12 deelnemers	1425 euro	3,00 euro

⁵ De verschillen in kosten per bijeenkomst per deelnemer worden veroorzaakt door verschillen in aantal deelnemers, de inzet van vrijwilligers of betaalde krachten, het gebruik van materiaal et cetera.

⁶ Zie voetnoot 5.

Tabel 5.8 **Vergelijking van een aantal activiteiten georganiseerd door Dynamo en gericht op netwerkactiviteiten (opbouwwerk)⁷, per buurt**

Buurt	Activiteit	Aantal bijeenkomsten	Gemiddeld aantal deelnemers per bijeenkomst	Totale kosten van de activiteit	Kosten per bijeenkomst (!)
Oosterparkbuurt	Buurtbeheer	40 maal	6 deelnemers	15000 euro	375,00 euro
	Straatverhalen	8 maal	15 deelnemers	3750 euro	468,75 euro
Dapperbuurt	Buurtbeheergroep Tuinwijk	36 maal	10 deelnemers	9000 euro	250,00 euro
	Buurtbeheergroep Dapperbuurt	36 maal	18 deelnemers	9000 euro	250,00 euro
	Begeleiding voucherproject	8 maal	6 deelnemers	7500 euro	937,50 euro
	Terugdringen overlast binnentuinen	6 maal	6 deelnemers	4500 euro	750,00 euro
Transvaalbuurt	Buurtbeheergroep Transvaal	40 maal	18 deelnemers	15000 euro	375,00 euro
	Portaal (1 à 2 groepen)	68 maal	10 deelnemers	12000 euro	177,78 euro
	Begeleiding en ondersteuning bewonersinitiatieven	45 maal	6 deelnemers	9000 euro	200,00 euro
	Schoonmaakacties in de buurt	4 maal	300 deelnemers	2400 euro	600,00 euro
Watergraafsmeer	Ondersteuning 8 buurtbeheergroepen	8 x 8 maal	9 deelnemers	48000 euro	750,00 euro
	Ondersteuning 'We doen het samen'	68 maal	8 deelnemers	30000 euro	444,40 euro
	Ondersteuning moedergroep	68 maal	8 deelnemers	6000 euro	88,90 euro
	Koffietafelgesprekken	6 maal	8 deelnemers	3000 euro	500,00 euro

⁷ Voor de volledigheid vermelden wij hier dat opbouwwerk uit meer bestaat dan het ondersteunen van (buurtbeheer)groepen en als zodanig ook een groter (maatschappelijk) effect (kan) hebben. Bij de beoordeling van de doeltreffendheid van het opbouwwerk komen we op deze opmerking terug.

Uit de tabellen 5.4 tot en met 5.8 blijkt op basis van de huidige gegevens dat de voorlichtingsbijeenkomsten gemiddeld 13 euro per persoon per bijeenkomst kosten, de educatieve bijeenkomsten gemiddeld iets meer dan 12 euro per persoon, de ontmoetingsactiviteiten iets minder dan tien euro per persoon, de recreatie en sport activiteiten gemiddeld bijna vier euro en de bijeenkomsten in het kader van opbouwwerk gemiddeld 440 euro per bijeenkomst⁸. De verschillen in kosten per bijeenkomst per deelnemer van de diverse activiteiten worden veroorzaakt door verschillen in aantal deelnemers, de inzet van vrijwilligers dan wel betaalde krachten, het gebruik van materiaal et cetera.

Deze gemiddelden zijn moeilijk te duiden in termen van doelmatigheid zonder informatie over de doeltreffendheid van de activiteiten. Daarom wordt in paragraaf 5.3 de doeltreffendheid van de activiteiten beschreven en worden in paragraaf 5.4 de belangrijkste verschillen in de kosten van de activiteiten geduid in samenhang met de eventuele verschillen van deze activiteiten in de mate van doeltreffendheid.

5.3 Doeltreffende inzet van de subsidie

Voor het beoordelen van de doeltreffendheid van de activiteiten van Dynamo, hebben we 28 activiteiten bezocht, verdeeld over de zes buurtcentra. We hebben daar, net als bij de migrantenorganisaties, deelnemers en organisatoren van de activiteiten geïnterviewd. Tevens heeft de onderzoeker die de activiteiten bezocht een observatieverslag over de activiteit ingevuld. De onderzoekers die de activiteit bezochten, vulden een observatieverslag in. Voor de zomervakantie zijn we begonnen met het inplannen van de bezoeken, maar toen waren enkele activiteiten al gestopt met het oog op de naderende vakantie.

Hieronder volgt per buurtcentrum een beoordeling van de doeltreffendheid van de activiteiten die we hebben bezocht. We geven de gegevens van organisaties schematisch weer en vervolgens lichten we dit per activiteit toe, waarbij we een koppeling maken met de bijdrage aan de maatschappelijke effecten. In bijlage 10 is nog meer informatie opgenomen per activiteit.

⁸ De kosten per bijeenkomst voor het opbouwwerk liggen zo veel hoger dan bij de andere activiteiten omdat deze werkvorm uit meer bestaat dan alleen de bijeenkomst zelf. Denk bijvoorbeeld aan het voorbereiden van de bijeenkomsten waarbij er gesproken wordt met bewoners, het stadsdeel etcetera.

BC De Werf

Koffieochtend voor Turkse vrouwen

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 6
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 44-59 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Allen basisschool
- Geboorteland: Allen Turkije
- Religie: Allen islam
- Betaald werk: Allen niet
- Inkomen: Allen onder modaal

De koffieochtend voor Turkse vrouwen heeft een ontmoetingsfunctie. Daarnaast worden er af en toe voorlichtingen gegeven over bijvoorbeeld ziekten. De deelnemers zijn Turkse huisvrouwen die geen betaald werk hebben, de Nederlandse taal niet spreken en weinig andere activiteiten ondernemen. Daarom vervult de activiteit een belangrijke sociale functie. De deelnemers hechten veel waarde aan de activiteit, omdat ze bij elkaar hun verhaal kwijt kunnen en problemen kunnen bespreken. Dit maakt dat ze minder stress ervaren in hun dagelijks leven. De koffieochtend vergroot de sociale samenhang in de buurt en draagt daarmee bij aan het maatschappelijke effect 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'. Als de koffieochtend wordt gecombineerd met het geven van voorlichtingen over ziekten, heeft de koffieochtend ook een educatieve functie. Ten tijde van ons bezoek aan de activiteit vond er echter geen voorlichting plaats en was er ook geen begeleider van de activiteit aanwezig⁹. De vrouwen liepen in en uit wanneer ze wilden en dronken koffie en thee met elkaar terwijl ze praatten over wat hen bezighield. De activiteit had ten tijde van ons onderzoek dus een losse structuur.

Oost beweegt

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 5
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 43-50 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Allen basisschool
- Geboorteland: Vier Turkije, één Pakistan
- Religie: Allen islam
- Betaald werk: Eén wel, vier niet
- Inkomen: Allen onder modaal

⁹ Volgens het stadsdeel was de begeleidster wegens ziekte afwezig en was dit dus incidenteel. Mogelijk levert deze activiteit in de praktijk doorgaans een grotere bijdrage aan het behalen van de beoogde maatschappelijke effecten.

Het doel van Oost beweegt is een mix van voorlichting en beweging. De activiteit is bedoeld voor vrouwen met suikerziekte. Door voorlichting en samen bewegen is het de bedoeling dat ze afvallen, hun bloedglucosewaarde omlaag brengen en sociale contacten opdoen. Dit lukt ook; de vrouwen hebben nieuwe mensen leren kennen en een reden om het huis uit te gaan. Ze ondernemen weinig andere activiteiten omdat ze op de kinderen moeten passen. Ook worden ze gestimuleerd tot meer beweging en meer aandacht voor hun gezondheid. Daarmee levert de activiteit een bijdrage aan de maatschappelijke effecten 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners' en aan 'bewoners nemen deel aan sport- en spel- en recreatieactiviteiten'.

Yoga

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 5
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 42-79 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: vmbo, wo, mbo, havo, hbo
- Geboorteland: Allen Nederland
- Religie: Drie anders, één niet-religieus, één christendom
- Betaald werk: Vier niet, één wel
- Inkomen: Allen onder modaal

Bij de yogalessen leren vrouwen ontspannen. Ook leren ze er nieuwe mensen kennen. De deelnemers vinden het belangrijk dat ze bewegen en ontspannen en de yoga-activiteit is voor hen betaalbaar en dichtbij. De vrouwen zijn van middelbare leeftijd en hebben een inkomen onder modaal niveau. Sommige geïnterviewden geven na het gesprek aan dat ze echt hopen dat het buurtcentrum open blijft en dat de yogalessen niet wegbezuinigd worden omdat ze er veel waarde aan hechten. De activiteit draagt bij aan het maatschappelijke effect 'bewoners nemen deel aan sport-, spel- en recreatieactiviteiten' en aan 'een gelijkwaardige maatschappelijke positie van bewoners.'

Opbouwwerk Dapperbuurt

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 5
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 63-76 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Vier wo, één hbo
- Geboorteland: Vier Nederland, één Joegoslavië
- Betaald werk: Drie nee, twee wil niet zeggen
- Inkomen: Twee onder modaal, twee wil niet zeggen

Het opbouwwerk dat de buurtbeheergroep Dapperbuurt ondersteunt, wordt als onmisbaar geacht door de leden van de buurtbeheergroep. De groep bestaat uit vrijwilligers die al veel doen en de extra last van het voorzitterschap en notuleren er niet bij willen hebben.¹⁰ De voorzitter zit onafhankelijk en objectief voor en heeft geen eigenbelangen. Bovendien zorgen de opbouwwerkers dat er een bestaande structuur/netwerk is, waar je je als actieve bewoner bij kunt aansluiten. Bovendien 'kennen zij de weg' bij het stadsdeel, dus kunnen ze bij problemen of vragen hun netwerk inschakelen. Zij kunnen de vrijwilligers ook informatie geven over plannen van het stadsdeel. Het opbouwwerk dat de buurtbeheergroep ondersteunt, levert een bijdrage aan burgerparticipatie en daarmee aan het beoogde maatschappelijke effect 'burgers beïnvloeden het stadsdeelbeleid en de uitvoering van beleid'. Het is echter de vraag of de leden van de buurtbeheergroep zelf niet in staat zijn om te fungeren als voorzitter/notulist. De vrijwilligers vinden het opbouwwerk hiervoor onmisbaar, maar gezien de achtergrond van de vrijwilligers zouden zij dit zelf ook kunnen. Het kost ze dan wel meer tijd en er kunnen discussies komen over subjectiviteit, maar dat zijn praktische problemen waarvoor een oplossing kan worden gezocht (bijvoorbeeld roulerend voorzitterschap of een cursus hoe om te gaan met conflicten).

Breien in de buurt

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 7
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 60-84 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Drie hbo, Twee mbo, één mavo, één lagere school
- Geboorteland: Vijf Nederland, twee Indonesië
- Religie: Vier geen religie, één pinkstergemeente, één christendom
- Betaald werk: Vijf nee, twee ja
- Inkomen: Drie onder modaal, twee rond modaal, één onder modaal, één wil niet zeggen

'Breien in de buurt' is een activiteit waarbij Dynamo alleen in de beginfase heeft geholpen bij het opzetten ervan. De uitvoering is in handen van vrijwilligers in het kader van 'bewoners aan het stuur'. Het is een activiteit waarbij bewoners vrij kunnen in- en uitlopen, een praatje kunnen maken en samen kunnen werken aan een breiwerk. Het draagt bij aan de versterking van de sociale samenhang in de buurt en daarmee aan het maatschappelijke effect 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'.

¹⁰ Volgens de informatie van het stadsdeel notuleert niet de opbouwwerker maar een extern ingehuurd notulist de vergaderingen. Dit werd echter wel zo aangegeven door de deelnemers van de buurtbeheergroep. Het stadsdeel stelt dat de deelnemers mogelijk veronderstellen dat deze persoon ook een opbouwwerker is.

Inloop kinderen groep 3-5

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 5
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 7-9 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: basisschool
- Geboorteland: Allen Nederland
- Religie: Vier islam, één christendom
- Betaald werk: N.v.t.
- Inkomen: N.v.t.

De inloop voor kinderen van groep 3-5 is gericht op spelend leren. Het is de bedoeling dat kinderen leren samenwerken en leren omgaan met elkaar. Volgens de begeleider van de activiteit is het moeilijk om deze doelstelling te realiseren omdat het een lastige doelgroep is. Er zitten probleemkinderen tussen en niet elke stagiair kan hier goed mee om gaan. De activiteit wordt begeleid door professionals en stagiaires. Ten tijde van ons bezoek was het de eerste activiteit na de ramadan en er was één begeleider in plaats van twee. De kinderen werden beziggehouden met spelletjes, maar waren erg druk en sloegen elkaar soms. Mogelijk verloopt de activiteit beter wanneer er twee begeleiders zijn. De kinderen leren nieuwe kinderen kennen en daarmee draagt de activiteit bij aan de sociale samenhang en daarmee aan het maatschappelijke effect 'Gelijkwaardige maatschappelijke participatie.' Indien de begeleiders er uiteindelijk in slagen om de kinderen al spelend goed te leren omgaan met elkaar of creatieve activiteiten ondernemen, kan de activiteit bijdragen aan het maatschappelijke effect 'optimale ontplooiing van ieder kind'. Dat deze activiteit daar daadwerkelijk aan bijdraagt, hebben we nu nog niet met zekerheid kunnen vaststellen, hoewel één deelnemer wel aangeeft te leren niet te schreeuwen en goed met andere kinderen om te gaan.

BC de Oosterpark

Nederlandse les

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 4
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 23-53 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Eén hbo, één wo, één mavo, één basisschool
- Geboorteland: Twee Marokko, één Ecuador, één Indonesië
- Religie: Allen geen antwoord
- Betaald werk: Vier nee, één ja
- Inkomen: Allen onder modaal

De Nederlandse lessen zijn gericht op het leren van de Nederlandse taal en cultuur en heeft een ontmoetingsfunctie. Naast de lessen Nederlands worden

er ook uitstapjes gemaakt naar bijvoorbeeld de Zaanse Schans. Onlangs is het niveau van de begeleiding opgeschroefd. Door een toename van het aantal deelnemers konden er drie verschillende groepen worden gemaakt waar mensen met eenzelfde niveau bij elkaar zijn gezet. Dit maakt dat de lessen beter afgestemd kunnen worden op het niveau van de deelnemers. De deelnemers ervoeren een drempel om mee te werken aan het onderzoek, waardoor ze niet alle vragen uitgebreid hebben beantwoord. Wel kan worden geconcludeerd dat de activiteit een educatieve functie heeft en daarmee bijdraagt aan het effect 'gelijkwaardige maatschappelijke positie van bewoners'. Bovendien leren de deelnemers door de activiteit nieuwe mensen kennen, wat bijdraagt aan de sociale samenhang en daarmee aan het creëren van een 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'. Door het maken van uitstapjes met deelnemers naar culturele bezienswaardigheden zoals de Zaanse Schans, draagt dit bij aan de cultuurparticipatie van de deelnemers en daarmee aan het effect 'toegankelijk cultuuraanbod'.

Drawing her story

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 5
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 25-65 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Drie mavo, twee havo/vwo
- Geboorteland: Drie Nederland, één Duitsland, één Filippijnen
- Religie: allen niet-religieus
- Betaald werk: Vier nee, één ja
- Inkomen: Allen onder modaal

'Drawing her story' is een activiteit waarbij deelnemers elkaars verhaal schilderen. De deelnemers leggen bij de meerwaarde vooral de nadruk op de creatieve technieken die ze geleerd hebben. Dat is opvallend omdat de activiteit erop is gericht elkaars verhaal te leren kennen en te leren kennismaken met andere culturen. De deelnemers geven echter aan dat ze al openstonden voor andere culturen, dus dat de activiteit hier niet aan heeft bijgedragen. Mogelijk is de groep hiervoor ook te klein en te weinig divers. De activiteit draagt wel bij aan het bevorderen van de creativiteit van de deelnemers en ze leren elkaar kennen. De groep is echter klein, dus de bijdrage aan de sociale samenhang en het effect 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners' is daarmee niet groot.

Ouderensoos

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 6
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 66-83 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Drie mbo, drie vmbo
- Geboorteland: Vier Nederland, twee Suriname
- Religie: Vier niet-religieus, twee christendom
- Betaald werk: Allen nee
- Inkomen: Allen onder modaal

Het doel van de ouderensoos is het uit het isolement halen van ouderen en mensen weerbaar en zelfstandig te maken. De deelnemers zijn erg enthousiast over de activiteit: ze vinden het gezellig, de activiteit biedt afleiding en een reden om 'achter de geraniums vandaan te komen'. De groep is erg betrokken bij elkaar en deelt lief en leed. De ouderen maken uitstapjes en ondernemen activiteiten zoals bingo, sjoelen en koersbal. De ouderensoos levert een belangrijke bijdrage aan de versterking van de sociale samenhang en daarmee aan een 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'. Ook worden ouderen gestimuleerd om mee te doen aan spelactiviteiten waarbij ze in beweging zijn (sjoelen, koersbal). Daarmee draagt de ouderensoos ook bij aan het effect 'bewoners nemen deel aan sport- en spel- en recreatieactiviteiten.'

Opbouwwerk ondersteuning Groep Oranje

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 1
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 49 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: wo
- Geboorteland: Nederland
- Betaald werk: Allen nee
- Inkomen: Twee onder modaal, twee wil niet zeggen

Het opbouwwerk heeft bewoners ondersteund bij het overleg met de woningcorporatie over de Oranjepanden. Er heeft maar één deelnemer van dit overleg meegewerkt aan onze enquête. Deze respondent zegt dat het opbouwwerk een zeer waardevolle ondersteuning is geweest in het overlegproces, vanwege de kennis die de opbouwwerker had over overlegsituaties en de woningcorporatie. De respondent heeft hier zelf ook veel door geleerd over overlegsituaties en bewonersparticipatie. Het opbouwwerk heeft een bijdrage geleverd aan het vergroten van de kennis bij burgers over de mogelijkheden van participatie en daarmee aan het maatschappelijk effect 'burgers beïnvloeden beleid en de uitvoering van beleid'. De kennis van de opbouwwerker is hier dus belangrijk geweest, maar

de vraag is wel in hoeverre de ondersteuning door de opbouwwerker in dezelfde intensiteit nodig blijft of dat de opbouwwerker de kennis van de bewoners dusdanig kan vergroten dat de opbouwwerker zich in enige mate kan terugtrekken uit het proces.

Judoles

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 5
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 4-6 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Allen basisschool
- Geboorteland: Vier Nederland, één Colombia
- Religie: Vier niet-religieus, één christendom
- Betaald werk: N.v.t.
- Inkomen: N.v.t.

Het doel van de judoles is de kinderen te leren judoën. Dat lukt en daarnaast leren de kinderen ook nog discipline en leren ze zich zekerder te voelen over hun fysieke mogelijkheden. De activiteit levert een bijdrage aan het bereiken van het effect 'bewoners nemen deel aan sport-, spel-, en recreatieactiviteiten' en aan brede talentontwikkeling en daarmee aan een 'een optimale ontplooiing van ieder kind'. Daarnaast komen de kinderen samen, wat de sociale samenhang versterkt en daarmee de 'gelijkwaardige participatie van bewoners.'

Desondanks zegt de coördinator van de buurthuizen in de Oosterparkbuurt dat de activiteit niet past bij de nieuwe doelstellingen van Dynamo: het aanbieden van activiteiten voor kwetsbare groepen waarvoor geen andere activiteiten zijn. De kinderen die naar de judoles komen, kunnen ook lid worden van een reguliere judoclub.

Straatverhalen

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 7
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 34-81 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Drie hbo, twee basisschool, twee mbo
- Geboorteland: Vijf Nederland, één Duitsland, één Suriname
- Religie: Vier niet-religieus, één christendom, één islam, één wil niet zeggen
- Betaald werk: Vier nee, drie ja
- Inkomen: Drie geen antwoord, drie onder modaal, één rond modaal

Het doel van de activiteit 'Straatverhalen' is dat bewoners elkaar en de buurt beter leren kennen. De groep is divers qua achtergrond, zowel wat betreft leeftijd als religie en opleidingsniveau. Daarmee versterkt de activiteit de sociale samenhang in de buurt en daarmee de 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners.'

Cook and eat

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 5
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 30-56 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Twee mbo, twee havo/vwo, één basisschool
- Geboorteland: Vier Nederland, één Noorwegen.
- Religie: Drie christendom, twee niet-religieus
- Betaald werk: Allen niet
- Inkomen: Allen onder modaal

Het doel van 'Cook and eat' is het activeren van kwetsbare groepen door middel van kookcursussen, sport en spel en muziekles. De deelnemers krijgen hierdoor meer zelfvertrouwen en meer praktische en sociale vaardigheden. De deelnemers kunnen sociale contacten opdoen. De activiteit is een samenwerking tussen Dynamo en HVO Querido. De activiteit draagt bij aan 'het stimuleren van sport, spel en recreatieactiviteiten'. Daarnaast draagt de activiteit bij aan het creëren van 'een gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'.

Koken

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 5
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 7-10 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Allen basisschool
- Geboorteland: Drie Nederland, één Suriname één Iran
- Religie: Vier islam, Eén christendom
- Betaald werk: N.v.t.
- Inkomen: N.v.t.

Koken is een naschoolse activiteit. De kinderen worden van school opgehaald en ze gaan dan samen koken. De activiteit verloopt erg gestructureerd. Ze krijgen veel uitleg en er is veel ruimte om vragen te stellen. Er wordt aan de kinderen geleerd dat luisteren heel belangrijk is. De kinderen werken goed samen. De begeleiders benadrukken dat de kinderen er zijn om te leren en dat fouten maken niet erg is en je daarvan kunt leren.

De activiteit draagt hiermee bij aan brede talentontwikkeling en daarmee aan het maatschappelijke effect 'optimale ontplooiing van ieder kind'.

BC de Transvaal

Alzheimercafé

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 7
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 33-71 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Twee vmbo, twee hbo, één mbo, één wil niet zeggen, één wo
- Geboorteland: Allen Nederland
- Religie: Vier niet-religieus, drie christendom
- Betaald werk: Vijf nee, twee ja
- Inkomen: Vier onder modaal, drie boven modaal

Het Alzheimercafé richt zich op het verschaffen van informatie over de ziekte, hoe je de ziekte bespreekbaar kunt maken, signalen herkent en hoe je er mee omgaat en is bedoeld voor familie/vrienden van mensen met de ziekte van Alzheimer. De deelnemers komen vaak meerdere keren terug en spreken door de voorlichtingsbijeenkomsten opener over de ziekte van Alzheimer. Ook helpt het hen bij het omgaan met mensen met de ziekte van Alzheimer. De opzet is professioneel en er ligt ook informatiemateriaal klaar voor de bezoekers. Doordat de bezoekers van de activiteit beter om kunnen gaan met patiënten van Alzheimer en meer begrip hebben voor de ziekte, draagt de activiteit in die zin indirect bij aan de sociale samenhang. Hierbij geldt dat het dus niet zozeer de bezoekers zijn die elkaar leren kennen waardoor een grotere samenhang ontstaat, maar treedt het effect na de voorlichtingsbijeenkomsten op tussen de bezoekers van de activiteit en de Alzheimerpatiënten. Hiermee draagt de activiteit indirect bij aan het maatschappelijke effect gelijkwaardige maatschappelijke participatie.¹¹

Timmeren

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 7
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 8-10 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Basisschool
- Geboorteland: Vier Nederland, twee Marokko, één Suriname
- Religie: Zes islam, één christendom
- Betaald werk: N.v.t.
- Inkomen: N.v.t.

Timmeren biedt kinderen in de basisschoolleeftijd een vrijetijdsbesteding. Bovendien worden ze gestimuleerd om creatief bezig te zijn en samen te werken. Tijdens ons bezoek werken de kinderen actief aan het maken van een

¹¹ Het stadsdeel stelt dat de activiteit tevens bijdraagt aan de doelstellingen van het huidige WMO-beleid.

stoel. Soms wordt er erge ruzie gemaakt en moeten ze door een begeleider uit elkaar worden gehaald.

De activiteit draagt bij aan een brede talentontwikkeling en daarmee aan het maatschappelijk effect 'optimale ontplooiing van ieder kind'. De sociale samenhang wordt nauwelijks versterkt, omdat de meeste kinderen elkaar al van school kennen.

Koken en bakken

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 11
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 7-11 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Allen basisschool
- Geboorteland: Acht Nederland, drie Marokko
- Religie: Acht islam, één christendom, één geen antwoord
- Betaald werk: N.v.t.
- Inkomen: N.v.t.

Koken en bakken is ook een naschoolse activiteit. De kinderen leren koken en bakken, samenwerken en omgaan met liters/grammen en leren opruimen. Aan het eind van het seizoen koken ze voor ouders. Er waren vier begeleidsters, waarvan er drie nieuw waren. Deze begeleidsters waren nog wat onwennig, waardoor deze activiteit wat minder gestructureerd verliep dan dezelfde activiteit in de Oosterparkbuurt. De kinderen werken samen in tweetallen en worden gestimuleerd zoveel mogelijk zelf te doen. De activiteit draagt bij aan brede talentontwikkeling en daarmee aan het maatschappelijke effect 'optimale ontplooiing van ieder kind.'

Het grootste deel van de geïnterviewde deelnemers heeft veel nieuwe kinderen leren kennen en daarmee draagt de activiteit ook bij aan een versterking van de sociale samenhang en daarmee aan een 'gelijkwaardige participatie van bewoners.'

Taal en sport

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 5
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 37-60 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Twee basisschool, één mbo, één hbo, één vmbo
- Geboorteland: Twee Marokko, één Turkije, één Algerije, één Suriname
- Religie: Vier islam, één christendom
- Betaald werk: Allen niet
- Inkomen: Vier onder modaal, één weet niet

Taal en sport is gericht op informatieverstrekking over gezondheid, voeding en op beweging. De activiteit heeft ook een ontmoetingsfunctie: verschillende

culturen ontmoeten elkaar en omdat ze niet allemaal dezelfde taal spreken, moeten ze zich proberen uit te drukken in het Nederlands. In het tweede deel van de bijeenkomst gaan de deelnemers bewegen op muziek. Door het leren van de Nederlandse taal wordt gewerkt aan het realiseren van een positie waardoor deelname en gebruik aan sociaal-maatschappelijke voorzieningen mogelijk wordt en daarmee aan een 'gelijkwaardige maatschappelijke positie van bewoners.' De vrouwen komen in contact met elkaar en met andere culturen, waardoor de sociale samenhang wordt versterkt en dit draagt bij aan een 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners.' Ten slotte wordt ook gewerkt aan het stimuleren tot meer beweging door aandacht voor sport en gezondheid. Dit draagt bij aan het maatschappelijk effect 'Bewoners nemen deel aan sport-, spel- en recreatieactiviteiten.'

Eetsoos 55+

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 6
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 64-87 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Twee mbo, twee vmbo, twee basisschool
- Geboorteland: Allen Nederland
- Religie: Vijf niet-religieus, één christendom
- Betaald werk: Allen nee
- Inkomen: Allen onder modaal

De eetsoos 55+ heeft een sterke ontmoetingsfunctie en het geeft ouderen iets te doen en afleiding. De deelnemers vinden de activiteit 'geweldig', 'te gek' en heel belangrijk. Ze voelen zich er thuis en het voelt als een grote familie die ze erbij hebben gekregen. Daarnaast is het fijn om één keer per week niet alleen te hoeven koken. Eén deelneemster heeft zelfs haar nieuwe partner ontmoet bij de eetsoos. De deelnemers vinden het belangrijk om onder de mensen te zijn. De activiteit draagt bij aan de versterking van de sociale samenhang en daarmee aan het maatschappelijk effect 'realiseren van een gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners.'

Portaal

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 7
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 50-65 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Vier basisschool, drie vmbo
- Geboorteland: Twee Turkije, één Nederland, één Somalië, één Marokko, één Egypte
- Religie: Drie islam, twee christendom, één niet-religieus
- Betaald werk: Allen nee
- Inkomen: Allen onder modaal

Portaal is gericht op sociale en maatschappelijke activering voor mensen met fysieke, sociale of psychische problemen. Het is een doelgroep die veel deskundigheid nodig heeft. De opzet wisselt per bijeenkomst: soms wordt er licht gesport, andere keren gepraat over onderwerpen uit de krant of worden mensen met problemen geholpen, bijvoorbeeld met administratieve vragen. De activiteit haalt mensen uit hun isolement.

De activiteit bevordert de 'gelijkwaardige maatschappelijke positie' en de 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie' van bewoners. Ook worden deelnemers gestimuleerd om te bewegen, waarmee de activiteit bijdraagt aan het effect 'bewoners nemen deel aan sport, spel-, en recreatieactiviteiten.'

Naailes

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 7
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 25-36 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Vier wo, twee hbo, één mbo
- Geboorteland: Allen Nederland
- Religie: Vijf niet-religieus, twee anders
- Betaald werk: Allen ja
- Inkomen: Drie boven modaal, drie onder modaal, één wil niet zeggen

De naaicursus is vooral gericht op het leren naaien, de gezelligheid en sociale contacten komen op de tweede plaats. De activiteit is professioneel opgezet en de lessen zijn goed verzorgd. De deelnemers zijn tevreden over de activiteit en zijn daardoor ook positiever gaan denken over buurthuizen. De deelnemers hebben elkaar leren kennen, maar ze zien elkaar niet buiten de activiteit om. De naaillessen leveren een beperkte bijdrage aan de sociale samenhang en daarmee aan 'een gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners.' Afgevraagd kan worden of deze deelnemers de doelgroep vormen die het stadsdeel met de welzijnssubsidies wil bereiken: het zijn mensen met een goede opleiding en een betaalde baan, die goed Nederlands spreken. Zij hebben in theorie voldoende alternatieven voor een activiteit die wordt georganiseerd door het buurtcentrum.

BC Park de Meer

Muziekcirkel

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Alleen observaties gedaan en de organisator geïnterviewd omdat de deelnemers verstandelijk gehandicapt zijn.

De muziekcirkel is een sociale activiteit voor mensen met een verstandelijke beperking. De activiteit draagt bij aan het versterken van de sociale samenhang en daarmee aan een 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'.¹²

BC de Vergulde Eenhoorn

Creatieve fotografie

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 3
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 41-71 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Twee hbo, één havo/vwo
- Geboorteland: Allen Nederland
- Religie: Eén christendom, één boeddhisme, één anders.
- Betaald werk: Twee nee, één ja
- Inkomen: Twee willen niet zeggen, één onder modaal

Creatieve fotografie is een cursus voor gevorderden. De cursisten komen er echt voor de inhoud van de cursus. De sociale contacten komen op de tweede plaats. De cursisten hebben nieuwe mensen leren kennen, die ze af en toe buiten de activiteit om zien. Daarmee versterkt de cursus de sociale samenhang en daarmee de 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'. Door de inhoud en opzet van de cursus wordt moderne hedendaagse beeldende kunst verspreid en het bevordert de cultuureducatie en -participatie. Dit draagt bij aan het maatschappelijke effect 'een divers kwalitatief en toegankelijk cultuuraanbod'. Toch is het de vraag of de cursisten de doelgroep vormen die het stadsdeel met de welzijnssubsidies wil bereiken. Gezien de opzet van de cursus (voor gevorderden) is er een hoge drempel om mensen te laten instromen. Bovendien is de achtergrond van de deelnemers dusdanig dat ze in theorie genoeg alternatieven hebben.

Teken en schilderen

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 6
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 65-81 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Twee havo, één mavo, één vo, één hbo, één lagere school
- Geboorteland: Vijf Nederland, één VS
- Religie: Drie niet-religieus, drie anders
- Betaald werk: Vijf niet meer. Eén ja
- Inkomen: Drie boven modaal, één onder modaal, één rond modaal, één wil niet zeggen

¹² Het stadsdeel stelt dat deze activiteit ook bijdraagt aan het behalen van de huidige WMO-doelstellingen.

Tekenen en schilderen is een activiteit voor ouderen. Naast de creativiteit spelen de sociale contacten een belangrijke rol. De groep is hecht en ziet elkaar al jaren bij de activiteit. De activiteit geeft hen een reden om de deur uit te gaan en bezig te blijven en geeft afleiding van het dagelijks leven. De sociale contacten die ze hebben opgedaan, geven hen het idee dat ze nog thuishoren in de maatschappij. Deelnemers geven aan daar minder depressief door te zijn of daardoor minder een beroep te doen op hun kinderen voor contact. Sommige deelnemers hebben een beperking (doof, slecht ter been) en die worden tijdens de les door de anderen geholpen. De deelnemers vinden de activiteit 'geweldig', 'inspirerend' en 'heel belangrijk'. De cursus draagt bij aan de versterking van de sociale samenhang en daarmee een 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie'. Door de inhoud en opzet van de cursus wordt moderne hedendaagse beeldende kunst verspreid, en de cursus bevordert de cultuureducatie en -participatie. Dit draagt bij aan het maatschappelijke effect 'een divers kwalitatief en toegankelijk cultuuraanbod'.

BC Het Brinkhuis

Country linedansen

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 5
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 59-76 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Twee mavo, één mbo, één basisschool
- Geboorteland: Allen Nederland
- Religie: Drie niet-religieus, twee anders
- Betaald werk: Allen nee
- Inkomen: Drie rond modaal, twee onder modaal

Het country linedansen laat dames op leeftijd bewegen en vervult ook een sociale functie. Mensen leren elkaar kennen en zijn onder de mensen. Een enkele deelnemer geeft aan door de activiteit socialer en minder onrustig te zijn geworden.

De activiteit draagt bij aan de versterking van de sociale samenhang en daarmee een 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie'. De activiteit stimuleert ouderen om te bewegen en draagt daarmee bij aan het effect 'bewoners nemen deel aan sport-, spel- en recreatieactiviteiten.'

BC Park de Meer

Buurtbeheergroep Don Bosco

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 6
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 50-77 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Vijf hbo, één mavo
- Geboorteland: Allen Nederland
- Religie: Allen niet-religieus
- Betaald werk: Vijf nee, één ja
- Inkomen: Twee boven modaal, twee onder modaal, twee wil niet zeggen

De buurtbeheergroep Don Bosco die wordt ondersteund door het opbouwwerk hecht veel waarde aan het opbouwwerk. Het opbouwwerk heeft een netwerk in het stadsdeel. Er kan daardoor dus uitwisseling naar twee kanten plaatsvinden: van de bewoners naar het stadsdeel via de opbouwwerker en vanuit het stadsdeel naar bewoners via de opbouwwerker. Ook kan de opbouwwerker deskundigen inschakelen voor het geven van een toelichting bij nieuwe ontwikkelingen. Als een van de taken van het opbouwwerk wordt daarnaast gezien er zorg voor te dragen dat de buurtbeheergroep niet op zichzelf komt te staan, maar voldoende contacten heeft met andere bewoners. De contactlegging in de buurt door het opbouwwerk is nog voor verbetering vatbaar, volgens een deelnemer.

De buurtbeheergroep draagt met ondersteuning van het opbouwwerk bij aan een versterking van de sociale samenhang in de buurt en daarmee aan 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners.' Tevens vergroot het opbouwwerk de kennis bij burgers over participatiemogelijkheden. Dit draagt bij aan het beoogde effect 'burgers beïnvloeden het stadsdeelbeleid en de uitvoering van beleid.' Het is echter net als bij de buurtbeheergroep Dapperbuurt wel de vraag in hoeverre de vrijwilligers niet zelf de taken van het opbouwwerk (in elk geval deels) kunnen overnemen.

3D-kaarten maken

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 4
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 75-88 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Twee mavo, één mbo, één hbo
- Geboorteland: Drie Nederland, één Indonesië
- Religie: Allen niet-religieus
- Betaald werk: Allen nee
- Inkomen: Drie rond modaal, één wil niet zeggen

Bij het 3D-kaarten maken staat het creatief bezig zijn centraal, daarnaast komen de gezelligheid en het bieden van een vrijetijdsbesteding erbij. De docente gaat professioneel en enthousiast te werk. De deelnemers komen vooral om creatief bezig te zijn en geïnspireerd te worden. De dynamiek in de groep was niet onverdeeld positief: er was duidelijke groepsvorming en een deelnemer vertelde dat er regelmatig conflicten waren. Hier zo vanuit de begeleiding meer aandacht voor kunnen komen om dit op te lossen. Op dit moment draagt de activiteit door de groepsdynamiek in beperkte mate bij aan de versterking van de sociale samenhang en daarmee aan de 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'. De activiteit stimuleert deelnemers om creatief bezig te zijn en draagt daarmee bij aan een brede opvatting van cultuur bij aan 'een divers kwalitatief en toegankelijk cultuuraanbod.'

Computeren voor kinderen

Achtergrondkenmerken geïnterviewde deelnemers:

- Aantal geïnterviewde deelnemers: 3
- Leeftijd geïnterviewde deelnemers: 8-12 jaar
- Opleiding geïnterviewde deelnemers: Alleen basisschool
- Geboorteland: Alleen Nederland
- Religie: Alleen geen antwoord
- Betaald werk: N.v.t.
- Inkomen: N.v.t.

Het computeren voor kinderen heeft tot doel kinderen te leren omgaan met de computer, samen te spelen en een vrijetijdsbesteding te bieden. Tijdens ons bezoek waren de kinderen zelfstandig spelletjes aan het spelen op de computer, de buurthuisbeheerder kwam af en toe kijken of de kinderen wel rustig waren. De kinderen liepen in en uit.

Deze activiteit is dus weinig gestructureerd, maar de geïnterviewde kinderen geven wel aan dat ze hebben leren computeren, typen en msn'en. Daarmee draagt de activiteit bij aan een succesvolle schoolloopbaan (immers: de computer wordt steeds meer gebruikt in het onderwijs) en daarmee aan het maatschappelijke effect 'optimale ontplooiing van ieder kind'. Dit effect zou kunnen worden vergroot als de kinderen echt computerles zouden krijgen in plaats van zelfstandig spelletjes te spelen op de computer.

Beschreven informatie samengevat in één tabel

Bovenstaande informatie is samengevat in tabel 5.9. In deze tabel is ook voor de verschillende doeltreffendheidsniveau's (kennis, attitude, gedrag) beschreven welk effect de activiteit heeft. Omdat we de mate waarin een activiteit bijdraagt aan deze doeltreffendheidsniveau's hebben gemeten door middel van interviews, doen we hiervoor uitspraken in termen van 'gering, enigszins of sterk'. In bijlage 10 vindt u voor elke activiteit de gegeven

antwoorden op de vragen op basis waarvan we deze antwoordcategorieën toekennen. Voor de bijdrage aan het beoogde maatschappelijk effect doen we alleen uitspraken over of de activiteit een bijdrage levert en niet over de mate waarin. Dit is een bewuste keuze. Om betrouwbare uitspraken te doen over de mate waarin een activiteit bijdraagt aan een beoogd maatschappelijk effect, zijn meer data nodig, bijvoorbeeld over de omvang van het bereik en het kwalitatieve bereik.

Tabel 5.9 Effectniveaus en kwalitatieve doelstellingen van een aantal activiteiten georganiseerd door Dynamo

Activiteit	Effectniveau Kennis	Effectniveau Attitude	Effectniveau Gedrag	Effectniveau sociale betekenis	Beïnvloeden beleid	Optimale ontplooiing ieder kind	Gelijkwaardige maatsch. positie	Gelijkwaardige maatschappelijke participatie	Deelname aan sport- en spelactiviteiten	Divers en toegankelijk cultuuraanbod
Voorlichting										
Alzheimercafé	Ja, sterk	Enigszins	Gering	Gering				x		
Koffieochtend Turkse vrouwen	Ja, sterk	Gering	Gering	Ja, sterk				x		
Educatie										
Nederlandse les	Ja, sterk	Gering	Gering	Enigszins			x	x		x
Drawing her story	Enigszins	Gering	Gering	Enigszins				x		
Koken	Ja, sterk	-	-	Enigszins		x				
Oost beweegt	Ja, sterk	Enigszins	Enigszins	Enigszins				x	x	
Inloop kinderen groep 3 t/m groep 8	Enigszins	-	-	Enigszins				x		
Timmerclub	Ja, sterk	-	-	Enigszins		x				
Kook- en bakinstuif	Ja, sterk	-	Ja, sterk	Enigszins		x		x		
Taal en sport	Ja, sterk	-	Gering	Enigszins			X	X	x	
Naaicursus	Ja, sterk	Gering	Gering	Enigszins				x		
Muziekcirkel	-	-	-	Enigszins				x		
Creatieve fotografie	Ja, sterk	Enigszins	Enigszins	Enigszins				x		x
We doen het samen: 3D kaarten maken	Ja, sterk	Gering	Gering	Enigszins				x		x
Computeren di/do van 12-15 u	Enigszins	-	-	Enigszins		x				
Ontmoeting										
Oudersensoos	Gering	Gering	-	Ja, sterk				X	x	
Cook & eat 18-36 jaar	Gering	-	Enigszins	Enigszins				X	X	
Eetsoos 50+	Gering	Gering	Gering	Ja, sterk				X		
Tekenen en schilderen 50+/gevorderden	Ja, sterk	Ja, sterk	Ja, sterk	Ja, sterk				X		x

Vervolg tabel 5.9

Activiteit	Effectniveau Kennis	Effectniveau Attitude	Effectniveau Gedrag	Effectniveau sociale betekenis	Beïnvloeden beleid	Optimale ontplooiing ieder kind	Gelijkwaardige maatsch positie	Gelijkwaardige maatschappelijke participatie	Deelname aan sport- en spelactiviteiten	Divers en toegankelijk cultuuraanbod
Recreatie en sport										
Judo	Ja, sterk	-	-	-		x		X	x	
Yoga	Ja, sterk	Gering	Enigszins	Enigszins				X	x	
Rounddansen en country linedansen	Ja, sterk	Enigszins	Gering	Ja, sterk				X	x	
Opbouwwerk										
Groep Oranje, over de oranjepanden (maar 1 vragenlijst van binnen)	Ja, sterk	Enigszins	-	Enigszins	x					
Straatverhalen	Ja, sterk	Enigszins	Enigszins	Enigszins				x		
Buurtbeheergroep Dapperbuurt	-	-	-	Enigszins	x					
Breien in de buurt	Gering	Gering	Gering	Enigszins				X		
Portaal	Ja, sterk	Gering	Gering	Enigszins	X			X	x	
Don Bosco	-	-	-	Enigszins	x					
Buurtbeheergroepen										

5.4 Conclusie per activiteitensoort

Zowel de doelmatigheid als de doeltreffendheid van diverse activiteiten zijn in dit hoofdstuk beschreven. In deze paragraaf komen de doelmatigheid en doeltreffendheid van de uitvoeringen van deze activiteiten samen in een beschrijving van de 'conclusie per activiteitensoort'.

5.4.1 Voorlichting

De verschillende voorlichtingsactiviteiten van Dynamo verschillen sterk in kosten per bijeenkomst per deelnemer. Een goedkope activiteit is de bijeenkomst voor Anonieme Alcoholisten (1,67 per deelnemer per bijeenkomst) terwijl het 'Alzheimercafé' een opmerkelijk dure activiteit is (25,71 euro per bijeenkomst). De kosten van de koffieochtend voor Turkse vrouwen in de Dapperbuurt, met gemiddeld vijftien deelnemers per keer, bedragen tien euro per deelnemer per bijeenkomst, terwijl wij ten tijde van ons bezoek hebben geconstateerd dat er (wegens ziekte) geen organisator/begeleider van de activiteit aanwezig was en er geen voorlichting plaatsvond. Deze activiteit had op dat moment een zeer losse structuur en droeg op dat moment alleen bij aan de sociale samenhang en daarmee de maatschappelijke participatie van bewoners. Een voorlichtingsactiviteit zoals het Alzheimercafé is professioneel opgezet en draagt bij aan kennisvermeerdering over de ziekte van Alzheimer, en draagt indirect bij aan een gelijkwaardige maatschappelijke participatie.¹³

5.4.2 Educatie

De educatieve activiteiten verschillen qua doelgroep, bereik en kosten. De goedkoopste activiteit is Nederlandse les in Oosterparkbuurt, met 2,50 euro per bijeenkomst per deelnemer. De Muziekcirkel kost 56,30 euro per deelnemer per bijeenkomst.

Als we kijken naar de doelgroep van beide activiteiten, zijn het beide kwetsbare groepen: de Nederlandse les is voor allochtonen die geen Nederlands spreken en daardoor ook moeizaam participeren in de Nederlandse maatschappij. De muziekcirkel is bedoeld voor mensen met een verstandelijke beperking. De laatste activiteit heeft echter maar tien deelnemers, terwijl de Nederlandse les dertig deelnemers heeft. De activiteit 'Drawing her story' is ook relatief duur met 13,02 euro per bijeenkomst per deelnemer, terwijl het maatschappelijke effect van deze activiteit gering is. De verschillende educatieve activiteiten dragen bij aan een gelijkwaardige maatschappelijke positie van bewoners, een gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners, een toegankelijk cultuuraanbod en aan een optimale ontplooiing van ieder kind.

¹³ Het stadsdeel stelt dat de activiteit tevens bijdraagt aan de doelstellingen van het huidige WMO-beleid.

5.4.3 Ontmoeting

Onder deze activiteitensoort vallen jaarlijkse feesten zoals het Ketu Koti Festival en het 5 mei Festival. Het valt op dat deze eenmalige feesten per bijeenkomst per deelnemer duurder zijn dan de wekelijks georganiseerde ontmoetingen zoals de ouderensoos of de vrouwenmiddag.

Binnen deze activiteiten bestaan ook verschillen in kosten: de ouderensoos in de Oosterparkbuurt kost 4,17 euro per bijeenkomst per deelnemer, terwijl de Eetsoos voor vijftigplussers in de Transvaalbuurt 2,50 euro per bijeenkomst per deelnemer kost. De doelen van deze bijeenkomsten zijn echter hetzelfde: ouderen uit hun sociale isolament halen. In de Oosterparkbuurt doen de ouderen activiteiten zoals koersbal en bingo. In de Transvaalbuurt koken en eten de ouderen samen.

De ontmoetingsactiviteiten dragen bij aan het maatschappelijke effect 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners' en daar waar de ouderen ook sportactiviteiten doen ook aan het effect 'bewoners nemen deel aan sport-, spel- en recreatieactiviteiten'.

5.4.4 Recreatie en sport

De recreatie- en sportactiviteiten variëren in kosten van 1,11 euro tot 7,50 euro. Deze duurste activiteit van 7,50 betreft een judoles, waarvan we wat betreft doeltreffendheid concluderen dat de activiteit goed georganiseerd is en meerwaarde heeft voor de deelnemers, maar dat het de vraag is of de deelnemers bestaan uit de juiste doelgroep voor Dynamo. De sport-, en recreatieactiviteiten dragen bij aan de maatschappelijke effecten 'bewoners nemen deel aan sport-, spel-, en recreatieactiviteiten', 'een gelijkwaardige maatschappelijke positie van bewoners', 'optimale ontplooiing van ieder kind door brede talentontwikkeling' en 'een verbetering van de preventie van volksgezondheidsproblemen'.

5.4.5 Netwerkactiviteiten

Het opbouwwerk van Dynamo valt onder de activiteitensoort 'netwerk-activiteiten'. De kosten per bijeenkomst van het opbouwwerk kunnen oplopen tot 937,50 euro. Voor de activiteiten van het opbouwwerk die we nader onderzocht hebben, concluderen we dat de deelnemers van de buurtbeheergroepen erg veel waarde hechten aan de ondersteuning van het opbouwwerk. Het is echter de vraag of de ondersteuning nu op de meest efficiënte wijze plaatsvindt. In de Dapperbuurt vervullen opbouwwerkers de functie van voorzitter en notulist, terwijl deze taken ook door de vrijwilligers zouden kunnen worden opgepakt¹⁴. De opbouwwerkers zouden de vrijwilligers dan in deze taken kunnen trainen. Nogmaals merken we op dat we alleen de ondersteu-

¹⁴ Volgens de informatie van het stadsdeel notuleert niet de opbouwwerker maar een extern ingehuurd notulist de vergaderingen. Dit werd echter wel zo aangegeven door de deelnemers van de buurtbeheergroep. Het stadsdeel stelt dat de deelnemers mogelijk veronderstellen dat deze persoon ook een opbouwwerker is.

ning van de buurtbeheergroepen als onderdeel van het opbouwwerk hebben beoordeeld en we op basis van dit onderzoek daarom niet de doelmatigheid en doeltreffendheid van deze werkvorm in zijn totaliteit¹⁵ kunnen beoordelen.

5.5 Eindconclusie

De informatie in dit hoofdstuk leidt tot de conclusie dat alle activiteiten volgens de deelnemers aan en bezoekers van de activiteiten een sterke meerwaarde hebben. RegioPlan beoordeelt de meerwaarde van de meeste onderzochte activiteiten ook als positief: veel activiteiten leveren een bijdrage aan het versterken van de sociale samenhang en hebben dus sociale betekenis. Daarnaast leveren de activiteiten ook nog, afhankelijk van de aard van de activiteit, een bijdrage aan andere maatschappelijke effecten. Een schematisch overzicht hiervan vindt u in tabel 5.9

Er is een aantal activiteiten waarbij RegioPlan zich afvraagt of deze op de meest doeltreffende en doelmatige wijze worden georganiseerd. Dit geldt voor het opbouwwerk¹⁶, drie activiteiten waarvoor de doelgroep ook gebruik zou kunnen maken van andere voorzieningen en één activiteit waarbij de structuur dusdanig los is, dat de kinderen minder leren dan mogelijk is met meer begeleiding (computeren voor kinderen). De verschillen in kosten per bijeenkomst per deelnemer van de diverse activiteiten worden veroorzaakt door verschillen in het aantal deelnemers, de inzet van vrijwilligers dan wel betaalde krachten, het gebruik van materiaal et cetera.

We hebben echter geen samenhang kunnen vaststellen tussen de verschillen in kosten en de verschillen in baten. Een activiteit begeleid door een enthousiaste vrijwilliger kan in dezelfde mate een bijdrage leveren aan de effectniveaus en de beoogde maatschappelijke effecten als een activiteit die wordt begeleid door een professional. Hetzelfde gaat op voor een activiteit in een zwembad waarvoor toegang moet worden betaald vergeleken met een sportactiviteit in een park, waarvoor geen entree hoeft te worden betaald.

De onderzochte activiteiten van Dynamo zijn allemaal - ongeacht de hoogte van de kosten - doeltreffend, in de zin dat ze bijdragen aan één of meerdere beoogde maatschappelijke effecten van het stadsdeel. Alle deelnemers aan de activiteiten geven aan dat de activiteiten voor hen grote meerwaarde hebben. Als we de bereikte doelgroep en de aard van de activiteiten echter nader beschouwen, zien we dat niet alle activiteiten een bijdrage leveren op meerdere niveaus van doeltreffendheid.

¹⁵ Waaronder bijvoorbeeld ook overleggen met het stadsdeel en andere organisaties.

¹⁶ Volgens informatie van het Stadsdeel hebben de buurtbeheergroepen in Oost doorgaans meer ondersteuning nodig dan de buurtbeheergroepen in Watergraafsmeer.

De mate waarin effecten worden bereikt, hangt daardoor eerder samen met de wijze van organiseren en de achtergrondkenmerken van de deelnemers dan met de kosten.

6 BIBLIOTHEKEN

Dit hoofdstuk heeft betrekking op de doelmatigheid en doeltreffendheid van de twee bibliotheekfilialen in stadsdeel Oost-Watergraafsmeer. In paragraaf 6.1 wordt allereerst een aantal kenmerken en doelstellingen van de filialen benoemd. In paragraaf 6.2 wordt de *doelmatige* inzet van de ontvangen budgetsubsidie beoordeeld, waarna in paragraaf 6.3 de *doeltreffende* inzet van de budgetsubsidies wordt beoordeeld. Tot slot worden, op basis van de informatie uit de voorgaande paragrafen, de onderzoeksvragen die betrekking hebben op doelmatigheid en doeltreffendheid beantwoord.

6.1 Twee filialen, Oosterpark en Watergraafsmeer

In het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer zijn twee filialen van de Openbare Bibliotheek Amsterdam gevestigd. Het filiaal Oosterpark aan de Eerste Oosterparkstraat en het filiaal Watergraafsmeer aan de Linnaeusparkweg. Dit laatste filiaal is, na sluiting van filiaal Betondorp, half februari 2008 geopend. Het werkgebied van filiaal Oosterpark omvat de buurtcombinaties Weesperzijde, Oosterparkbuurt en Transvaalbuurt. Het werkgebied van filiaal Watergraafsmeer omvat Frankendael, Middenmeer, Betondorp en De Omval. In tabel 6.1 is een aantal kenmerken van de filialen in 2008 weergegeven.

Tabel 6.1 Een aantal kenmerken van de filialen in 2008¹

	Filiaal Oosterpark	Filiaal Watergraafsmeer
Leden	5.251	1.100
Bezoekers	73.010	29.832
Totaal aantal uitleningen	112.148	53.446
Totale collectie	29.411	21.918

Ten opzichte van het filiaal Watergraafsmeer heeft het filiaal Oosterpark bijna vijf keer zo veel leden en bijna 2,5 maal zo veel bezoekers. Het aantal uitleningen is iets meer dan twee maal zo groot en de collectie is bijna anderhalf maal zo groot.

Beide filialen streven de algemene doelstelling van de Openbare Bibliotheek Amsterdam na en leggen daarbij elk 'bijzondere accenten'. De algemene doelstelling en filiaalspecifieke accenten binnen deze doelstelling luiden als volgt:

¹ Bron: Operationeel verslag 2008, Openbare Bibliotheek Amsterdam.

Doelstelling Openbare Bibliotheek Amsterdam

“Om het vrije verkeer van informatie te bevorderen en zodoende de participatie aan het maatschappelijke en culturele verkeer te bevorderen, stelt de stichting Openbare Bibliotheken Amsterdam zich ten doel om de dragers van informatie (vastgesteld in boek, beeld, geluid of anderszins) te verzamelen, te bewaren, toegankelijk te maken en door middel van een netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen in Amsterdam Diemen en Ouder Amstel actief beschikbaar te stellen. Hierbij gaat het concreet om informatie, educatie, recreatie, cultuuroverdracht en emancipatie.”

Binnen de algemene doelstelling van het Amsterdamse bibliotheekwerk gelden voor het filiaal Oosterpark in 2008 de volgende bijzondere accenten:

- *Bij de collectievorming zullen, naast het aanbod gericht op een algemeen publiek, accenten worden gelegd ten behoeve van specifieke doelgroepen van niet-Nederlandse afkomst.*
 - *Bij het realiseren van het aanbod wordt getracht aan te sluiten bij een breed en gedifferentieerd publiek.*
- Bij het activiteitenaanbod worden accenten gelegd bij bepaalde doelgroepen, met name bij de jeugd en allochtonen.*

En voor het filiaal Watergraafsmeer gelden in 2008 de bijzondere accenten:

- *Bij de collectievorming zal het aanbod gericht zijn op een algemeen publiek;*
 - *Bij het realiseren van het aanbod wordt getracht aan te sluiten bij een breed en gedifferentieerd publiek;*
- Bij het activiteitenaanbod worden accenten gelegd bij bepaalde doelgroepen, met name bij de jeugd.*

De doelstelling van het bibliotheekwerk, in termen van ‘bijzondere accenten’, in het filiaal Oosterpark en het filiaal Watergraafsmeer, komen grotendeels overeen. Met dien verstande dat het filiaal Oosterpark zich in grotere mate ten doel stelt ook doelgroepen van niet-Nederlandse afkomst te bereiken.

6.2 Doelmatige inzet van de budgetsubsidie

Na deze uiteenzetting met achtergrondinformatie over de bibliotheekfilialen in stadsdeel Oost-Watergraafsmeer volgt de beschrijving van de doelmatige inzet van de exploitatiesubsidies die deze filialen hebben ontvangen. Er worden daarbij drie exercities gedaan:

1. Zijn de afgesproken diensten en producten daadwerkelijk geleverd (paragraaf 6.2.1)?
2. Zijn de uitgaven van de filialen in overeenstemming met de inkomsten uit de subsidie (paragraaf 6.2.2)?
3. Hoe is de toedeling van inkomsten en uitgaven naar verschillende posten (paragraaf 6.2.3)?

6.2.1 Zijn de afgesproken diensten en producten daadwerkelijk geleverd?

In deze paragraaf wordt nagegaan in welke mate de bibliotheekfilialen de gestelde doelen en aantallen daadwerkelijk bereiken. Deze zogenaamde taakstellingen komen voort uit het 'Operationeel plan 2008' van de Openbare Bibliotheek Amsterdam (taakstelling 1). Op basis van dit plan heeft het stadsdeel Oost-Watergraafsmere de budgetsubsidie aan de Openbare Bibliotheek Amsterdam verstrekt. Uit ditzelfde operationele plan blijkt dat de taakstellingen worden aangepast voor beide filialen, wanneer blijkt dat er veranderingen zijn die positief bijdragen aan de toename van het bibliotheekgebruik. Uit het 'Operationeel verslag 2008' valt vervolgens op te maken dat de taakstellingen op enkele gebieden inderdaad zijn aangepast. Het valt echter op dat er in enkele gevallen ook sprake is van een aanpassing van de taakstelling 'naar beneden'. In tabel 6.2 zijn de taakstellingen en werkelijk behaalde aantallen voor het filiaal Oosterpark weergegeven.

Tabel 6.2 Taakstellingen en werkelijke aantallen - filiaal Oosterpark -

Doelgroep	Taakstelling 1*	Taakstelling 2**	Werkelijk aantal	% van taakstelling 1
Gebruik				
- Leden	5.400	5.950	5.251	97 %
- Bezoekers	96.000	92.000	73.010	76 %
- Totaal uitleningen	136.000	126.000	112.148	82 %
- Inlichtingen	3.650	3.600	3.744	103 %
- Internet-pc-gebruik	13.500	11.000	8.799	65 %
- Taal-pc-gebruik	250	80	115	46 %
Collectie				
- Aantal boeken	25.000	29.700	28.012	112 %
- Aantal AVM	1.600	2.970	1.399	87 %
- Tijdschriften	89	-	90	101 %
Anders				
- Openingsuren p.w.	23	-	23	100 %
- Personeelsuren p.w.	143	-	116	81 %
- Aantal m ²	440		480	109 %

Uit tabel 6.2 blijkt dat er meerdere taakstellingen voor 2008 niet zijn behaald. Opvallende afwijkingen van de werkelijke aantallen ten opzichte van de taakstellingen voor wat betreft het gebruik van het filiaal, zijn het aantal bezoekers (76% van de taakstelling behaald) en het aantal pc-gebruikers (internet-pc 65% van de taakstelling behaald en taal-pc 46% van de taakstelling behaald). De collectie van het filiaal voldoet echter grotendeels aan de taakstelling, al is er minder audio- en videomateriaal beschikbaar dan tot taak is gesteld. Verder ligt het aantal personeelsuren per week voor het filiaal lager en het aantal vierkante meters hoger dan als taak is gesteld. Tabel 6.3 geeft de taakstellingen en werkelijke aantallen voor het filiaal Watergraafsmere weer.

Tabel 6.3 Taakstellingen en werkelijke aantallen - filiaal Watergraafsmeer -

Doelgroep	Taakstelling 1*	Taakstelling 2**	Werkelijk aantal	% van taakstelling 1
Gebruik				
- Leden	830	1.200	1.100	133 %
- Bezoekers	26.700	39.000	29.832	112 %
- Totaal uitleningen	38.500	60.000	53.446	139 %
- Inlichtingen	1.020	1.200	1.341	131 %
- Internet-pc-gebruik	1.720	7.000	6.465	376 %
- Taal-pc-gebruik	0	50	0	-
Collectie				
- Aantal boeken	20.000	30.000	20.994	105 %
- Aantal AVM	1.500	1.400	924	62 %
- Tijdschriften	50	-	70	140 %
Anders				
- Openingsuren p.w.	18	20	20	111 %
- Personeelsuren p.w.	77	-	116	151 %
- Aantal m ²	160		440	275 %

Uit tabel 6.3 blijkt dat, op één na, alle taakstellingen zijn behaald. Alleen de collectievorming van de hoeveelheid audio- en videomateriaal blijft achter bij de taakstelling. Overigens dient te worden opgemerkt dat de taakstellingen waarvoor de subsidie door het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer oorspronkelijk is verleend, bedoeld waren voor het filiaal Betondorp. Door de verhuizing van het filiaal zijn deze echter vervallen en zijn er nieuwe taakstellingen opgesteld (kolom taakstelling 2). Vergelijken we deze taakstellingen met de werkelijke aantallen, dan blijkt dat alleen de taakstellingen ten aanzien van het aantal inlichtingen en het aantal vierkante meters zijn behaald.

Beide filialen hebben zich tot doel gesteld activiteiten te organiseren speciaal gericht op de gebruikers/doelgroepen binnen het werkgebied. Daarmee wordt volgens het 'Operationeel plan 2008' aan een drietal bibliotheekfuncties voldaan. Ten eerste een culturele functie (organisatie van schrijversavonden, lezingen, muziekoptredens), ten tweede een educatieve functie (onder andere dienstverlening aan allochtone/jeugdige doelgroepen) en tot slot een informatieve functie (onder andere introducties van internet en andere digitale workshops). Zoals uit tabel 6.4 blijkt, hebben beide filialen activiteiten georganiseerd die, volgens de bibliotheek zelf, bijdragen aan deze functies.

Tabel 6.4 Activiteitenoverzicht filiaal Oosterpark en filiaal Watergraafsmeer

	Oosterpark		Watergraafsmeer	
	Aantal keer	Aantal deelnem.	Aantal keer	Aantal deelnem.
Activiteiten Jeugd Onderwijs				
- Diverse (basisschool)groepen	75	Groep	45	Groep
- Concerten	-	-	1	40
- Kleur- en tekenwedstrijd	-	-	1	24
- Tentoonstellingen	-	-	3	n.v.t.
- Voorstellingen	-	-	1	30
Activiteiten Volwassen				
- Concerten/muzikaal programma	2	39	1	25
- Leeskringen	2	18	12	96
- Lezingen	3	75	2	23
- NT2 (taalgroep)	4	72	-	-
- Tentoonstellingen	1	n.v.t.	-	-
- Workshops	3	60	-	-
- Bibliotheekpromotie	-	-	1	100
- Buurfeest: afscheid en opening	-	-	2	75

6.2.2 Uitgaven in overeenstemming met de subsidie-inkomsten

We gaan na of de uitgaven die de bibliotheekfilialen in 2008 hebben gedaan in overeenstemming zijn met de inkomsten uit bijvoorbeeld de subsidie die het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer heeft verstrekt. In tabel 6.5 is een overzicht van de inkomsten, uitgaven en het verschil per bibliotheekfiliaal weergegeven.

Tabel 6.5 Inkomsten, uitgaven en het verschil per bibliotheekfiliaal, in euro's

	Filiaal Oosterpark	Filiaal Watergraafsmeer
Subsidie Oost-Watergraafsmeer	385.897	363.712
Inkomsten gebruikers	43.136	9.467
Andere inkomsten*	2.935	595
Totaal inkomsten	433.288	374.654
Uitgaven	431.830	355.109
Vershil	1.458	19.545

* Andere inkomsten ontstaan onder ander uit de verkoop van afgeschreven boeken.

De inkomsten uit de subsidie van het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer verschillen voor beide filialen niet veel. De inkomsten uit gebruikers (contributiegelden, leengelden en administratiegelden) zijn voor het filiaal Oosterpark bijna vijf maal zo groot dan voor het filiaal Watergraafsmeer. Logischerwijs is deze verhouding ongeveer gelijk aan de verhouding van het aantal leden van de beide bibliotheekfilialen. Verder blijken de uitgaven van het filiaal Oosterpark hoger dan die van filiaal Watergraafsmeer en is het verschil tussen inkomsten en uitgaven voor het filiaal Watergraafsmeer hoger dan dat van filiaal Oosterpark. Het filiaal Watergraafsmeer heeft meer geld 'overgehouden'.

In tabel 6.6. zijn de uitgaven per lid, per bezoeker en per uitlening voor beide filialen weergegeven.

Tabel 6.6 Uitgaven per lid, per bezoeker en per uitlening

	Oosterpark	Watergraafsmeer
Uitgaven per lid	82,24 euro	322,83 euro
Uitgaven per bezoeker	5,91 euro	11,90 euro
Uitgaven per uitlening	3,85 euro	6,64 euro

Wat opvalt in tabel 6.6 is dat de uitgaven per lid voor het filiaal Watergraafsmeer vier maal zo hoog liggen als voor het filiaal Oosterpark. Verder blijkt dat de uitgaven per bezoeker voor het filiaal Watergraafsmeer iets meer dan twee maal zo groot zijn dan voor het filiaal Oosterpark en de dat uitgaven per uitlening iets minder dan twee maal zo groot zijn voor het filiaal Watergraafsmeer. Uiteraard dient er bij de interpretatie van deze resultaten rekening te worden gehouden met de opstartfase van het filiaal Watergraafsmeer in 2008, als gevolg van de verhuizing van filiaal Betondorp.

6.2.3 Inkomsten en uitgaven van de subsidie per post

In deze paragraaf worden de inkomsten en uitgaven van de verschillende bibliotheekfilialen gedetailleerder beschreven. Voor beide filialen is daarnaast berekend hoeveel procent van de inkomsten aan welke uitgavenpost is besteed. In tabel 6.7 is een overzicht gegeven.

Tabel 6.7 Inkomsten en uitgaven, per post, per bibliotheekfiliaal, in euro's

	Filiaal Oosterpark		Filiaal Watergraafsmeer	
Inkomsten gebruikers	43.136		9.467	
Overige inkomsten	2.935		595	
Subsidie-inkomsten	387.217		364.592	
- waarvan subs. OWGM		385.897		363.712
Totaal inkomsten	433.288		374.654	
Personeelskosten	130.182	30,0%	104.461	27,8%
Kapitaallasten	22.839	5,3%	21.343	5,7%
Huisvestingskosten	89.335	20,6%	85.017	22,7%
Overige directe kosten	27.910	6,4%	15.946	4,2%
Kosten automatisering	11.801	2,7%	9.631	2,6%
Mediakosten	55.563	12,8%	70.551	18,8%
Doorberekende kosten	94.200	21,7%	48.160	12,8%
Totaal kosten	431.830		355.109	
Resultaat	1.458	0,4%	19.545	5,4%
Bestemming	Egalisatiereserve		Egalisatiereserve	

Er zijn slechts kleine verschillen tussen de filialen wat betreft de uitgaven (als percentage van de inkomsten) die zijn toe te bedelen aan de verschillende kostenposten. Het filiaal Watergraafsmeer heeft in 2008 relatief wat meer

uitgegeven aan huisvestingskosten en mediakosten (kosten voor de aanschaf van boeken en audio/video-materiaal) terwijl er relatief minder doorberekende kosten zijn gemaakt² (kosten die worden gemaakt door een aantal centraal georganiseerde diensten van de bibliotheek en die worden doorberekend naar de filialen). Daarbij dient echter rekening te worden gehouden met de oprichting van filiaal Watergraafsmeer in februari 2008, na de verhuizing van filiaal Betondorp. Het verschil tussen inkomsten en uitgaven, het resultaat, over 2008 is door beide filialen in de egalisatiereserve gestort. Voor het filiaal Oosterpark komt dit resultaat uit op 0,4 procent van de totale inkomsten en voor het filiaal Watergraafsmeer op 5,4 procent van de totale inkomsten.

6.3 Doeltreffende inzet van de budgetsubsidie

Om de doeltreffende inzet van de budgetsubsidie van de bibliotheekfilialen in Oost-Watergraafsmeer te beoordelen, doen we een drietal exercities:

1. Wie worden er bereikt (paragraaf 6.3.1)?
2. Hoe vaak en waarom bezoeken zij de bibliotheek (paragraaf 6.3.2)?
3. Welke alternatieven hebben de bezoekers (paragraaf 6.3.3)?
4. Worden de gestelde doelen en aantallen bereikt (paragraaf 6.3.4)?

6.3.1 Wie worden er bereikt?

In deze eerste paragraaf over de doeltreffende inzet van de budgetsubsidie wordt nagegaan welke doelgroepen er door de bibliotheekfilialen met het bibliotheekwerk worden bereikt. Tevens gaan we na welke specifieke kenmerken deze leden hebben. Enerzijds is de weergegeven informatie in deze paragraaf afkomstig uit het *'Operationeel plan 2008'* en het *'Operationeel verslag 2008'* van de Openbare Bibliotheek Amsterdam. Anderzijds zijn er met behulp van enquêteonderzoek³ meer gegevens over de bezoekers van beide bibliotheekfilialen verzameld. In tabel 6.8. is weergegeven in welke mate bepaalde doelgroepen, opgesplitst naar leeftijd en etniciteit, worden bereikt door het bibliotheekfiliaal Oosterpark.

De percentages in tabel 6.8 geven weer in welke mate de leden van het filiaal Oosterpark een afspiegeling vormen van de bevolking in het werkgebied. Omdat iedereen lid kan worden van het bibliotheekfiliaal Oosterpark (en alle andere filialen van de Openbare Bibliotheek Amsterdam) geven deze percentages niet weer hoeveel procent van de inwoners van het werkgebied lid is. Leden kunnen immers ook uit een ander werkgebied komen of personen uit het werkgebied kunnen van een ander filiaal lid worden.

² Deze doorberekening vindt plaats op basis van een 'verdeelsleutel' van personele formatie en het aantal vierkante meters van de vestiging.

³ Zie voor een methodebeschrijving bijlage 11. Met name staat hier belangrijke informatie over de representativiteit van dit enquêteonderzoek.

Tabel 6.8 Bereik van doelgroepen - Oosterpark

Bereiken van doelgroepen	Inwoners werkgebied	Leden	Percentage
Naar leeftijd			
• Jeugd (0 tot en met 11 jaar)	2.889	1.800	62%
• Tiener (12 tot en met 18 jaar)	1.691	1.620	96%
• Jongeren (19 tot en met 22 jaar)	1.473	129	9%
• Volwassenen (23 tot en met 64 jaar)	16.430	1.478	9%
• Ouderen (ouder dan 65 jaar)	1.611	216	13%
Totaal	24.094	5.251	22%
Naar etniciteit			
• Nederlands	10.914	4.130	38%
• Turks	2.381	229	10%
• Marokkaans	227	564	248%
• Surinaams	1.591	71	4%
• Antilliaans	3.135	3	0%
• Overig	5.846	254	4%
Totaal	24.094	5.251	22%

Wat opvalt in tabel 6.8, is dat vooral veel jeugdigen en tieners lid zijn van het filiaal Oosterpark. Zo zijn er bijna net zo veel tieners lid van de bibliotheek als er in het werkgebied wonen. Navraag bij de openbare bibliotheek leert dat dit vooral wordt veroorzaakt doordat er samenwerkingsverbanden bestaan met de middelbare scholen in het werkgebied.

Verder valt op dat het filiaal Oosterpark veel meer Marokkaanse leden trekt dan er in het werkgebied wonen. Daarmee lijkt het filiaal een specifieke aantrekkingskracht te hebben op deze groep mensen.

In tabel 6.9 is weergegeven in welke mate bepaalde doelgroepen, opgesplitst naar leeftijd en etniciteit, worden bereikt door het bibliotheekfiliaal Watergraafsmeer.

Tabel 6.9 Bereik van doelgroepen - Watergraafsmeer

Bereiken van doelgroepen	Inwoners werkgebied	Leden	Percentage
Naar leeftijd			
• Jeugd (0 tot en met 11 jaar)	3.164	410	13 %
• Tiener (12 tot en met 18 jaar)	1.627	228	14 %
• Jongeren (19 tot en met 22 jaar)	2.004	19	1 %
• Volwassenen (23 tot en met 64 jaar)	16.083	277	2 %
• Ouderen (ouder dan 65 jaar)	3.961	161	4 %
• Overig	0	5	--
Totaal	26.839	1.100	4 %

Vervolg tabel 6.9

Bereiken van doelgroepen	Inwoners werkgebied	Leden	Percentage
Naar etniciteit			
• Nederlands	18.488	1.067	6 %
• Turks	1.256	5	0 %
• Marokkaans	247	14	6 %
• Surinaams	416	1	0 %
• Antilliaans	1.229	1	0 %
• Overig	5.203	12	0 %
Totaal	26.839	1.100	4 %

Het filiaal Watergraafsmeer kent qua inwoners een groter werkgebied dan het filiaal Oosterpark. Tegelijkertijd zijn er minder mensen lid van het filiaal Watergraafsmeer dan van het filiaal Oosterpark. Uiteraard ligt het voor de hand dat dit onder meer te maken heeft met het gegeven dat het filiaal Watergraafsmeer pas in 2008 is opgestart. Desalniettemin blijkt ook dat van dit filiaal vooral veel jeugdigen en tieners lid zijn en dat het filiaal Watergraafsmeer, veel minder dan het filiaal Oosterpark, personen van een andere etniciteit dan de Nederlandse trekt. Dat neemt niet weg dat er verhoudingsgewijs weinig jongeren en weinig mensen met een niet-Nederlandse etniciteit lid zijn van deze bibliotheek.

In tabel 6.10 zijn enkele kenmerken van de *bezoekers* van de bibliotheekfilialen weergegeven.

Tabel 6.10 Andere kenmerken van de bezoekers van de bibliotheekfilialen ⁴

	Oosterpark*	Water- graafsmeer**	Gemiddeld
Geslacht			
- Man	41 %	23 %	31 %
-Vrouw	59 %	77 %	69 %
Opleidingsniveau***			
- Geen opleiding afgerond			
- Lagere school	3 %	3 %	2 %
- mavo	15 %	12 %	13 %
- havo/vwo	12 %	12 %	12 %
- mbo	18 %	15 %	16 %
- hbo	32 %	32 %	32 %
- wo of hoger	21 %	27 %	24 %
Autochtoon of Allochtoon			
- Autochtoon	45 %	78 %	63 %
- Tweedegeneratieallochtoon	31 %	11 %	20 %
- Eerstegeneratieallochtoon	25 %	11 %	17 %
Stadspas***			
- Ja	41 %	31 %	35 %

* De kenmerken van de bezoekers zijn gebaseerd op 101 enquêtes.

** De kenmerken van de bezoekers zijn gebaseerd op 128 enquêtes.

*** Alleen de antwoorden van bezoekers ouder dan achttien jaar zijn weergegeven, in totaal 166 enquêtes waarvan 68 in het filiaal Watergraafsmeer en 98 in het filiaal Oosterpark.

⁴ Wederom verwijzen we naar bijlage 11 voor een methodeverantwoording van het enquêteonderzoek.

In het filiaal Watergraafsmeer komen op een doordeweekse dag, zoals de dag waarop de enquêtes zijn afgenomen, meer vrouwen dan mannen. Dat geldt ook voor het filiaal Oosterpark, maar verhoudingsgewijs is het verschil in het filiaal Oosterpark minder groot dan in het filiaal Watergraafsmeer. In het filiaal Oosterpark kunnen we meer dan de helft van de bezoekers beschouwen als hoogopgeleid (hbo of hoger) en in het filiaal Watergraafsmeer is dat bijna zes op de tien. Een kwart van de geënquêteerde bezoekers van filiaal Oosterpark is niet in Nederland geboren. Bij het filiaal Watergraafsmeer bleek dat ongeveer een op de tien te zijn. Vier op de tien bezoekers van het filiaal Oosterpark bezit een Stadspas. In het geval van filiaal Watergraafsmeer betreft dat drie op de tien.

6.3.2 Hoe vaak en waarom bezoeken zij de bibliotheek?

De bezoekers van de bibliotheekfilialen is gevraagd waarom zij op dat moment een bezoek brachten aan de bibliotheek en hoe vaak zij de bibliotheek in het algemeen gemiddeld bezoeken. In de tabellen 6.11 en 6.12 zijn de resultaten weergegeven.

Tabel 6.11 Doel van het bezoek (% ja, meerdere antwoorden mogelijk)

	Oosterpark	Water-graafsmeer	Gemiddeld
- andere mensen ontmoeten	5 %	9 %	7 %
- boeken/tijdschriften/cd's lenen	80 %	92 %	87 %
- boeken/tijdschriften ter plekke lezen	31 %	16 %	22 %
- gebruik maken van een computer	21 %	18 %	19 %
- deel te nemen aan activiteiten	2 %	9 %	6 %
- een ander doel*	13 %	8 %	10 %
Totaal	152 %**	152 %**	151 %**

* Als ander doel wordt onder andere aangegeven: folder(s) halen, leren of werken, bezoek samen met een ander persoon meegekomen, rondkijken, kopiëren, toiletbezoek.

** De totalen tellen niet op tot honderd, omdat mensen meerdere doelen van hun bezoek konden aangeven.

Uiteraard geeft het merendeel van de geïnterviewden aan, de bibliotheek (onder andere) te bezoeken voor het lenen van boeken, tijdschriften en/of cd's. Daarnaast geeft een grote groep bezoekers aan, de bibliotheek te bezoeken om er ter plekke boeken en/of tijdschriften te lezen, waarbij opvalt dat de bezoekers van filiaal Watergraafsmeer vaker dan de bezoekers van het filiaal Oosterpark de bibliotheek met dit doel bezoeken. Ook is er een substantiële groep bezoekers die de bibliotheek bezoekt om er gebruik te maken van een computer. Tot slot blijkt dat de bezoekers van het filiaal Oosterpark vaker als doel hebben om andere mensen te ontmoeten dan dat het geval is in filiaal Watergraafsmeer.

De mensen die specifiek aangeven het filiaal niet te bezoeken voor het lenen van boeken, tijdschriften of cd's, bezoeken het filiaal (onder andere) om

andere mensen te ontmoeten (7%), om ter plekke een tijdschrift of boek te lezen (47%), om gebruik te maken van een computer (50%) of om deel te nemen aan een activiteit (3%). Daarnaast bestaat er een groep mensen die het filiaal bezoekt om er rond te kijken, er te leren dan wel te werken of om het toilet te bezoeken.

Tabel 6.12 Frequentie van het bezoek

	Oosterpark	Water-graafsmeer	Gemiddeld
- meerdere keren per week	27 %	6 %	15 %
- een keer per week	17 %	13 %	15 %
- eens in de twee weken	6 %	26 %	17 %
- eens in de drie weken	15 %	24 %	20 %
- eens in de maand	13 %	16 %	14 %
- minder dan eens in de maand	20 %	8 %	13 %
- eerste keer in deze bibliotheek	3 %	8 %	6 %
Totaal	100 %	101 %	100 %

Gemiddeld genomen bezoekt dertig procent van de bezoekers het betreffende filiaal een keer per week of vaker. Deze groep bezoekers is groter bij het filiaal Oosterpark dan bij het filiaal Watergraafsmeer. Daarnaast bezoekt gemiddeld ongeveer de helft van de bezoekers de bibliotheek eens per maand of vaker (maar minder dan een keer per week). Deze groep is juist groter in het geval van filiaal Watergraafsmeer, dan in het geval van filiaal Oosterpark. Tot slot blijken twee op de tien bezoekers van het filiaal Oosterpark deze bibliotheek minder dan eens in de maand te bezoeken. In het geval van filiaal Watergraafsmeer geldt dat voor minder dan één op de tien bezoekers.

6.3.3 Welke alternatieven hebben de bezoekers?

De bezoekers van de bibliotheekfilialen is gevraagd of zij de beschikking hebben tot een aantal alternatieven voor de functies die de bibliotheekfilialen kunnen hebben. In tabel 6.13 is een overzicht van de antwoorden gegeven.

Tabel 6.13 Verschillende alternatieven

	Oosterpark	Water-graafsmeer	Gemiddeld
Zijn er andere plekken waar u medebuurtbewoners kunt ontmoeten?			
Ja	40 %	37 %	38 %
Hoe vaak koopt u voor uzelf boeken/tijdschriften/cd's?*			
- vaak	18 %	16 %	17 %
- regelmatig	29 %	39 %	35 %
- soms	28 %	28 %	28 %
- bijna nooit	25 %	17 %	21 %
Heeft u thuis een computer met een internetaansluiting?			
Ja	77 %	86 %	82 %
Deelname activiteiten buurthuizen of migrantenorganisaties?			
Ja	42 %	16 %	28 %

* Alleen de antwoorden van bezoekers ouder dan achttien jaar zijn weergegeven (n=166).

Ongeveer zes op de tien bezoekers van de bibliotheekfilialen geven aan geen toegang te hebben tot een andere plek waar zij medebuurtbewoners kunnen ontmoeten zoals ze dat in de bibliotheek doen. Verder blijkt dat gemiddeld acht op de tien bezoekers van de bibliotheekfilialen bijna nooit een boek, tijdschrift en/of cd voor zichzelf kopen. Dat percentage ligt iets hoger bij de bezoekers van het filiaal Oosterpark dan bij de bezoekers van het filiaal Watergraafsmeer. Evenzo heeft gemiddeld iets minder dan twee op de tien bezoekers van de bibliotheekfilialen een computer met een internetaansluiting thuis en ligt het percentage dat dit niet heeft, hoger bij de bezoekers van het filiaal Oosterpark dan bij het filiaal Watergraafsmeer. Tot slot blijkt dat ongeveer drie op de tien bibliotheekbezoekers wel eens deelnemen aan activiteiten die in buurthuizen of door migrantenorganisaties worden georganiseerd. De bezoekers van filiaal Oosterpark nemen vaker wel eens deel aan activiteiten die in of door migrantenorganisaties worden georganiseerd, dan de bezoekers van filiaal Watergraafsmeer.

6.4 Conclusie

Op basis van dit hoofdstuk kunnen we enkele conclusies trekken over de doelmatigheid en doeltreffendheid van de bibliotheekfilialen.

6.4.1 Doelmatigheid

We zijn nagegaan in welke mate de bibliotheekfilialen in 2008 de eigen taakstellingen hebben volbracht. Het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer heeft immers de subsidie verstrekt op basis van het operationeel plan van de bibliotheekfilialen waarin deze taakstellingen zijn opgenomen. Het is gebleken dat de taakstellingen van het filiaal Oosterpark op het gebied van gebruik, op het aantal inlichtingen na, niet zijn behaald. In 2008 was er sprake van minder leden, bezoekers en uitleningen en ook het gebruik van internet- en taalpc's is achtergebleven. De taakstellingen op het gebied van collectie zijn, met uitzondering van de taakstelling ten aanzien van de collectie van audio- en videomateriaal, wél behaald. Ook de collectie van audio- en videomateriaal in Watergraafsmeer voldoet in 2008 niet aan de taakstelling. Al de andere taakstellingen van dit filiaal, ook ten aanzien van het gebruik, zijn wél behaald.

Om de doelmatigheid van de bibliotheken te beoordelen, hebben we daarnaast gekeken naar de mate waarin de uitgaven van de filialen in overeenstemming zijn met de inkomsten uit de subsidie van het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer.

Wat opviel was dat beide bibliotheekfilialen in 2008 ongeveer evenveel subsidie hebben ontvangen, maar dat het filiaal Oosterpark veel meer dan het filiaal Watergraafsmeer in staat is geweest om inkomsten uit gebruikers te genereren. Eveneens bleek dat de uitgaven van het filiaal Watergraafsmeer

per lid maar liefst vier maal zo hoog waren dan die van het filiaal Oosterpark. Voor de uitgaven per bezoeker en per uitlening geldt dat deze in het filiaal Watergraafsmeer ongeveer twee maal zo hoog waren dan in het filiaal Oosterpark. Filiaal Oosterpark heeft bijna al zijn inkomsten in 2008 uitgegeven, filiaal Watergraafsmeer heeft ongeveer 20.000 euro 'overgehouden'. Bij het interpreteren van al deze verschillen tussen de filialen is het uiteraard van belang rekening te houden met de opstartfase waarin het filiaal Watergraafsmeer in 2008 heeft verkeerd.

Een eindoordeel over de doelmatigheid van de bibliotheken op basis van de vergelijking van twee filialen is lastig omdat, zoals gezegd, een van de filialen in het jaar waarop het onderzoek zich focust, 2008, is opgestart. Logisch dat daardoor een gedeelte van de subsidie minder doelmatig wordt ingezet. Ten aanzien van het filiaal Oosterpark is in ieder geval duidelijk dat zij jaarlijks per lid meer dan tachtig euro uitgeven en per uitlening iets minder dan vier euro. Tegelijkertijd is ook gebleken dat zij niet aan al hun eigen taakstellingen hebben voldaan, terwijl daar in het filiaal Watergraafsmeer grotendeels wél sprake van was. Om de mate van doelmatigheid van deze cijfers goed te kunnen interpreteren, moet ook naar de doeltreffendheid worden gekeken; wat krijgt men voor dit geld (in termen van maatschappelijke effecten)?

6.4.2 Doeltreffendheid

Om de doeltreffendheid van de bibliotheekfilialen te beoordelen, hebben we onder andere gekeken naar wie er worden bereikt en welke alternatieven deze mensen hebben. In deze conclusie maken we een expliciete koppeling van onze bevindingen aan de doelstellingen die het stadsdeel hanteert.

Wie worden er bereikt

Als we kijken naar de kenmerken van de leden van de bibliotheken, dan zien we dat veel van de leden van beide filialen jonger dan achttien jaar oud zijn. Dat wordt veroorzaakt doordat er samenwerkingsverbanden bestaan met scholen in de werkgebieden van de filialen. Beide filialen slagen er minder in om jongeren (van 19 tot en met 22 jaar oud) te bereiken. Het filiaal Oosterpark blijkt een bijzondere aantrekkingskracht te hebben op de bevolkingsgroep met een Marokkaanse etniciteit; het filiaal heeft meer leden met een Marokkaanse etniciteit dan er in het werkgebied wonen. Het filiaal Watergraafsmeer kent nauwelijks leden met een niet-Nederlandse etniciteit.

Meer dan de helft van de bezoekers op een doordeweekse dag is hoger-opgeleid (hbo of hoger) en gemiddeld beschikt iets meer dan een derde van de bezoekers over een Stadspas. Dit laatste zegt iets over het inkomen van de bezoekers, omdat alleen mensen met een uitkering of onder een bepaald inkomensniveau over een Stadspas kunnen beschikken. Gemiddeld bezoekt dertig procent van de bezoekers de bibliotheekfilialen in Oost-Watergraafsmeer een keer per week of vaker. Aan de andere kant, ongeveer twee op de tien bezoekers komen minder dan eens per maand in de bibliotheek.

Het merendeel van de bezoekers geeft aan de bibliotheek (onder andere) te bezoeken voor het lenen van boeken, tijdschriften en/of cd's of daar ter plekke gebruik van te maken. Ook het gebruik van een computer is veelvuldig als doel van het bezoek benoemd.

Welke alternatieven hebben deze bezoekers

Opvallend is dat bijna zes op de tien bezoekers van de bibliotheekfilialen aangeven geen toegang te hebben tot een andere plek waar zij medeburgers kunnen ontmoeten, zoals zij dat in de bibliotheek doen. Op basis van dat resultaat mag dan ook worden geconcludeerd dat de bibliotheek voor deze groep mensen een unieke ontmoetingsfunctie heeft. Verder blijkt dat acht op de tien (volwassen) bezoekers soms, regelmatig of vaak voor zichzelf boeken/tijdschriften of cd's koopt en een even groot deel thuis de beschikking heeft over een computer met internetaansluiting. Tegelijkertijd geven gemiddeld ongeveer drie op tien bezoekers aan wel eens deel te nemen aan activiteiten van buurthuizen of migrantenorganisaties.

Doeltreffendheid; koppeling aan de doelstellingen van het stadsdeel

Concluderend kunnen we het volgende stellen over de doeltreffendheid van de bibliotheekfilialen in Oost-Watergraafsmeer. De bibliotheekfilialen in het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer bereiken veel kinderen met het bibliotheekwerk en organiseren bovendien specifieke activiteiten voor deze doelgroep; veelal met een educatief karakter. Daarmee wordt een bijdrage geleverd aan het door het stadsdeel beoogde maatschappelijke effect 'optimale ontplooiing van ieder kind'.

Een opmerkelijk resultaat uit dit onderzoek is dat een groot deel van de bezoekers aangeeft geen alternatieve plek (buiten de bibliotheek) te hebben om buurtbewoners te ontmoeten. Tegelijkertijd is er een, weliswaar qua omvang beperkte, groep mensen die specifiek met het doel 'andere mensen ontmoeten' de bibliotheek aandoet. Evident is daarom dat de bibliotheek een bijdrage levert aan de doelstelling 'het versterken van sociale samenhang' en daarmee aan het door het stadsdeel beoogde maatschappelijke effect 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners'. In theorie draagt de bibliotheek ook bij aan de doelstelling 'ouderen/bewoners met functionele beperkingen kunnen medemensen ontmoeten'; of dat daadwerkelijk zo is, kan niet uit dit onderzoek blijken omdat de steekproefomvang van het enquêteonderzoek daarvoor te beperkt is.

Tot slot, door het beschikbaar stellen van boeken en diverse soorten media en het organiseren van tentoonstellingen, muzikale programma's, lezingen enzovoorts draagt de bibliotheek bij aan het door het stadsdeel gewenste maatschappelijke effect 'een divers kwalitatief en toegankelijk cultuuraanbod'.

7 DE STURINGSRELATIE TUSSEN STADSDEEL EN DE (WELZIJNS)INSTELLINGEN

Eén van de doelstellingen van het onderzoek heeft betrekking op de subsidierelatie die het stadsdeel onderhoudt met de Stichting Dynamo en de migrantenorganisaties. Op de volgende vragen heeft het onderzoek een antwoord moeten formuleren:

- Zijn de relevante beleidsinhoudelijke uitgangspunten en doelstellingen van het stadsdeelbeleid op een logische en consistente wijze doorvertaald naar de subsidievoorwaarden waaraan de producten en diensten moeten voldoen?
- Zijn deze subsidievoorwaarden op een eenduidige en transparante wijze vertaald naar SMART-geformuleerde doelstellingen die moeten worden gerealiseerd met de te leveren producten en diensten?

In dit hoofdstuk beantwoorden we deze twee vragen. Bij het lezen van dit hoofdstuk moet wel worden bedacht dat wij deze vragen beantwoorden voor het *buurthuiswerk* en een *beperkt aantal opbouwwerk* activiteiten van Dynamo. Deze activiteiten vormen tezamen circa één kwart van het totale subsidiebedrag dat Dynamo ontvangt van het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer.

Zoals we in hoofdstuk 2 hebben kunnen constateren, hanteert het stadsdeel verschillende beleidskaders waarin de inhoudelijke uitgangspunten van het stadsdeelbeleid zijn geformuleerd en die in dat opzicht richtinggevend en kaderstellend zijn voor de subsidievoorwaarden waaraan het buurthuiswerk en het opbouwwerk van Dynamo en de producten en diensten van de migrantenorganisaties moeten voldoen.

Het belangrijkste document is de programmabegroting 2007. Op basis van de programmabegroting hebben we een theoretische doelenboom geformuleerd waarin de relevante programma's zijn doorvertaald naar beoogde maatschappelijke effecten en kwalitatieve doelstellingen. Deze doelenboom is zeer grofmazig van opzet en wordt feitelijk niet gehanteerd als sturingsinstrument voor het buurthuiswerk en de netwerkactiviteiten van Dynamo, de migrantenorganisaties en de bibliotheek. In de programmabegroting worden weliswaar beoogde maatschappelijke effecten genoemd (zoals bijvoorbeeld het percentage bewoners dat de sociale cohesie in de wijk als goed ervaart, het percentage bewoners dat vrijwilligerswerk doet, et cetera), maar er wordt geen verband gelegd tussen het realiseren van deze percentages en de activiteitensoorten van de instellingen aan wie subsidie wordt verstrekt. Met verbanden leggend wordt hier bedoeld dat in de programmabegroting of in een andere onderliggende beleidsnota wordt aangegeven dat deze beoogde maatschappelijke effecten (geheel of gedeeltelijk) moeten worden gerealiseerd door bijvoorbeeld het buurthuiswerk van Dynamo in het algemeen en een aantal activiteiten binnen het buurthuiswerk in het bijzonder.

De programmabegroting houdt eveneens onvoldoende rekening met het gegeven dat specifieke activiteiten(soorten) kunnen bijdragen aan het realiseren van meerdere uiteenlopende maatschappelijke effecten en daarmee kunnen vallen onder meerdere programma's.

Een dergelijke nadere uitwerking en vertaling van de centrale beleidsdoelen van het stadsdeel hoeft ook niet per definitie in de programmabegroting plaats te vinden. Het is meer voor de hand liggend om deze nadere uitwerking en vertaling te laten plaatsvinden in onderliggende beleidsnota's en in bijvoorbeeld de subsidiebrief van het stadsdeel aan de beoogde uitvoerders van de welzijnsactiviteiten. We hadden mogen verwachten dat bij een maatschappelijk doel zoals bijvoorbeeld het realiseren van een gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners een nadere precisering zou hebben plaatsgevonden door de volgende gegevens eraan te koppelen:

- hoeveel bewoners participeren klaarblijkelijk niet gelijkwaardig;
- op welke domeinen participeren ze niet gelijkwaardig (arbeid, onderwijs, deelname aan sport en verenigingsleven, deelname aan sociale activiteiten (van Dynamo), migrantenorganisaties, beschikking over een eigen sociaal netwerk, et cetera);
- wat zijn de oorzaken van deze 'onderparticipatie' en waaruit blijkt dat dan;
- welke beleidsambities of maatschappelijk effecten streven we het komend jaar na;
- op welke doelgroep(en) richten we ons het komend jaar;
- wat willen we gerealiseerd zien bij die doelgroep(en): meer participatie (hoeveel meer?) op welke terreinen/domeinen;
- waaruit moet dat blijken (veranderingen in kennis, attitude en/of gedrag bij deze doelgroep(en));
- op welke wijze willen we die effecten gaan realiseren(via inzet buurthuiswerk, opbouwwerk, migrantenorganisaties of wellicht ook via inzet andere instrumenten);
- wat kan of moet de bijdrage van het buurthuiswerk en het opbouwwerk van Dynamo, de migrantenorganisaties en/of de bibliotheek hierbij zijn;
- welke activiteiten van Dynamo, de migrantenorganisaties en/of de bibliotheek kunnen voorzien in deze beoogde bijdrage;
- op welke wijze gaan we deze beoogde bijdragen meten?

We zijn deze nadere uitwerking en concretisering van de centrale doelstellingen niet in andere onderliggende documenten tegengekomen die bepalend of richtinggevend zijn voor de sturingsrelatie tussen het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer en Dynamo (voor zover het het buurthuiswerk en het opbouwwerk betreft), de migrantenorganisaties en de bibliotheek.

Het stadsdeel stuurt (wat betreft de onderzochte subsidies) nu niet op een wijze zoals hierboven omschreven. De productafspraken die het stadsdeel maakt met Dynamo bevatten omschrijvingen van te leveren prestaties en zogenaamde resultaateneenheden. Een en ander is conform de WILL systematiek. WILL staat voor Welzijn Informatie Lokaal en Landelijk en

beoogd een uniforme omschrijving te leveren van welzijnsproducten in relatie tot de kosten. WILL is met name bedoeld om de subsidierelatie tussen uitvoerders en gemeenten te standaardiseren en transparanter te maken. Het omschrijft niet op welke wijze beleidsdoelen moeten worden vertaald in activiteiten en hoe deze activiteiten moeten worden omschreven (in termen van gedrag en attitudedoelen) om te kunnen worden gerelateerd aan de beleidsdoelen.

Deze productafspraken (die zijn geformuleerd in zogenaamde WILL-eenheden) worden zonder verdere toelichting gekoppeld aan de algemeen omschreven effecten en doelen uit de programmabegroting. Op zeer summiere wijze worden weliswaar enkele inhoudelijke sociaal maatschappelijke ontwikkelingen aangestipt in relatie tot de te leveren producten, maar de productafspraken geven echter niet of nauwelijks richting aan de te leveren prestaties van Dynamo en de migrantenorganisaties. Omschrijvingen als 'het aanbieden van activiteiten aan kinderen op gebied van ontmoeting, recreatie en cultuur' en '...gericht op het versterken van sociale samenhang en het verminderen van achterstanden...' sturen Dynamo in slechts beperkte mate. De resultaatseenheden zijn geformuleerd in termen van aantallen contacturen en uren openstelling per week en zeggen daarmee nauwelijks iets over te realiseren (maatschappelijke) effecten. De input en throughput staat hier centraal en niet de beoogde output en outcome. In de aanbevelingen (hoofdstuk 9) komen we hier nader op terug.

De subsidievoorwaarden voor het buurthuiswerk en het opbouwwerk zoals geformuleerd in de subsidiebeschikkingen 2007 en 2008 aan Dynamo verwijzen naar de productafspraken en stellen nog enkele algemene voorwaarden en rapportageverplichtingen. Wel wordt er melding gemaakt van ten minste twee bestuurlijke overleggen waarin de voortgang van activiteiten/prestaties wordt besproken.

Bij de migrantenorganisaties zijn geen afspraken gemaakt over te leveren producten. In de beschikkingen wordt in algemene zin verwezen naar twee centrale doelen uit de programmabegroting, namelijk het bevorderen van een gelijkwaardige positie van bewoners en het bevorderen van een gelijkwaardige participatie van bewoners. Een nadere specificatie of richting aan dit algemeen geformuleerde maatschappelijke effect ontbreekt hier eveneens. Onder het kopje subsidievoorwaarden is bij voorwaarde 3 wel een nadere invulling gegeven in de zin dat enkele soorten activiteiten worden genoemd die de organisaties voor het subsidie moeten uitvoeren. Het gaat dan om termen als 'voorlichtingsbijeenkomsten', 'participatiebevorderende activiteiten' en 'ontmoeting en kennismaking'. Dergelijke algemeen geformuleerde subsidievoorwaarden kunnen niet worden aangemerkt als een nadere concretisering van de gewenste maatschappelijke effecten.

Overigens heeft het stadsdeel Oost-Watergraafsmere zich gerealiseerd dat met name de aansturing van en verantwoording door de migranten-

organisaties verbetering heeft. In 2007 heeft het stadsdeel opdracht gegeven aan BMO (Bureau Maatschappelijke Ontwikkeling) de kwaliteit van de subsidieaanvragen en -verantwoordingen van de migrantenorganisaties te verbeteren en deze organisaties ondersteuning te bieden bij het verbeteren van hun subsidieaanvraag en -verantwoording. Daarnaast kunnen de migrantenorganisaties ondersteuning krijgen bij bijvoorbeeld extra fondsenwerving, het werven van nieuwe vrijwilligers, het ontwikkelen van het activiteitenprogramma, et cetera. Deze ondersteuning is in 2008 geëvalueerd en succesvol bevonden, waarna is besloten de ondersteuning te continueren. De jaarverslagen 2008 van de migrantenorganisaties zijn dan ook, aldus het stadsdeel, van betere kwaliteit dan de verslagen uit 2007. Uit deze verslagen blijkt beter wat de verschillende activiteiten kosten. Dat maakt het mogelijk in de volgende beschikkingen (die voor 2010) nauwkeuriger aan te geven welke activiteiten het stadsdeel wenst, voor welke doelgroepen en welke doelen daarmee worden beoogd. Dat betekent wel dat de migrantenorganisaties aan deze aspecten in hun verantwoording nog meer aandacht moeten besteden en op niveau van de afzonderlijke activiteiten die zij ontplooiën een aantal basisgegevens over bereik en effecten moeten vastleggen.

We moeten constateren dat het stadsdeel Oost-Watergraafsmere onvoldoende gebruikmaakt van de mogelijkheden om door middel van het subsidiebeleid Dynamo en de migrantenorganisaties duidelijk aan te sturen op het realiseren van bepaalde maatschappelijke effecten (de outcome) dan wel het bereiken van specifieke resultaten bij de doelgroep (de output). Wat betreft de sturingsrelatie tussen het stadsdeel en de bibliotheek kunnen we ook constateren dat nauwelijks wordt gestuurd in termen van te realiseren maatschappelijke effecten.

Overigens kunnen de subsidieaanvragen wel degelijk anders worden ingericht, waarbij effecten nauwkeuriger en beter meetbaar worden omschreven. Met enige regelmaat heeft Dynamo (op verzoek van het stadsdeel) zogenaamde prioriteitsaanvragen ingediend buiten de reguliere subsidiecyclus om waarin werd aangegeven welke activiteiten op welke wijze *en met welke beoogde gedragseffecten bij de doelgroep* zouden kunnen worden uitgevoerd. Een goed voorbeeld hiervan is de prioriteitsaanvraag die Dynamo in 2008 heeft ingediend en waarin een aantal voorgenomen activiteiten is beschreven. Eén van die activiteiten heeft betrekking op het bevorderen van de zelfredzaamheid van specifieke groepen burgers. Er staat duidelijk omschreven welke doelen hiermee worden beoogd, hoe deze doelen zich vertalen in gedragingen van de beoogde deelnemers aan deze activiteit en wat (met welke omvang) Dynamo daarvoor gaat doen.

8 CONCLUSIES

Het doel van het onderzoek was in het kader van artikel 213a tweeledig:

- Het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer in staat te stellen een gefundeerd oordeel te vellen over de doelmatigheid en doeltreffendheid van de subsidieverstrekking in het sociaal domein in het algemeen en een aantal sociaal-culturele werkvoorzieningen in het bijzonder.
- Het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer in staat te stellen een gefundeerd oordeel te vellen over het subsidieverstrekkingsbeleid in het sociaal domein.

We hebben voor dit rapport onderzoek gedaan naar: de activiteiten van de migrantenorganisaties in het stadsdeel, de twee bibliotheekfilialen van het stadsdeel en de activiteiten die Dynamo organiseert in het kinderwerk, het volwassenenwerk en het opbouwwerk.

In het onderzoek hebben we gekeken naar de inkomsten en uitgaven van de verschillende organisaties, evenals naar de effectiviteit op een hoger niveau dan alleen de bereikte aantallen personen. Door het geven van een omschrijving van de activiteiten en het interviewen van deelnemers en organisatoren van activiteiten, kunnen we het stadsdeel de informatie verstrekken die het nodig heeft voor het beoordelen van de doelmatigheid en doeltreffendheid van de welzijnssubsidies.

8.1 Beantwoording onderzoeksvragen over doelmatigheid

Voor het beoordelen van de doelmatigheid van de subsidievertrekking is het van belang te weten dat de subsidiesystematiek per type welzijnsinstelling verschilt. Aan de verschillende instellingen zijn twee soorten subsidies verstrekt. De migrantenorganisaties en de bibliotheekfilialen hebben een zogenoemde exploitatiesubsidie ontvangen, terwijl Dynamo een budgetsubsidie heeft ontvangen.

De eerste drie onderzoeksvragen hangen in sterke mate met elkaar samen en worden daarom tegelijk, maar voor elke onderzochte organisatie apart beantwoord.

1. Hebben de gesubsidieerde instellingen daadwerkelijk die producten en diensten geleverd die zijn afgesproken bij het verstrekken van de subsidie en hebben zij deze producten en diensten ook geleverd in de afgesproken aantallen? Zo nee, waarom niet?

Migrantenorganisaties

De migrantenorganisaties voorzien over het algemeen in de bij de subsidiebeschikking 2007 afgesproken producten en diensten. Toch blijkt dat een

aantal migrantenorganisaties niet al de afgesproken producten en diensten heeft geleverd. Het gaat daarbij in totaal om zes gevallen. Er zijn in de subsidiebeschikkingen echter geen afspraken gemaakt over de levering van producten en diensten *in bepaalde aantallen of tegen bepaalde voorwaarden* en condities.

Buurthuiswerk en opbouwwerk van Dynamo

In de subsidiebeschikking 2008 aan Dynamo wordt verwezen naar de productafspraken die met het stadsdeel zijn gemaakt. Voor zowel het kinder- als het volwassenenwerk worden daarin afspraken gemaakt over het aantal contacturen in 2008. Ook worden er afspraken gemaakt over het aantal uren gezamenlijke activiteiten van het kinder- en volwassenenwerk. Met betrekking tot het opbouwwerk zijn afspraken gemaakt over het aantal te ondersteunen groepen. Het is gebleken dat de productafspraken voor het kinderwerk en opbouwwerk daadwerkelijk (ruimschoots) zijn behaald. Met betrekking tot het volwassenenwerk is echter het aantal uren gezamenlijke activiteiten kinder- en volwassenenwerk niet conform het afgesproken aantal contacturen. In een toelichting in het jaarverslag stelt Dynamo dat dit het gevolg is van het gegeven dat er meer activiteiten voor specifiek kinderen en volwassenen zijn georganiseerd.

Bibliotheek

In de subsidiebeschikking 2008 wordt als subsidievoorwaarde gesteld dat de activiteiten zullen worden uitgevoerd zoals omschreven in het operationeel plan 2008. Daarnaast dient de bibliotheek een openstelling van 23 uur per week te realiseren voor filiaal Oosterpark en 20 uur per week voor het filiaal Watergraafsmeer. Aan beide subsidievoorwaarden is door de bibliotheekfilialen in 2008 voldaan.

De taakstellingen van het filiaal Oosterpark op het gebied van gebruik zijn, op het aantal inlichtingen na, niet behaald. De taakstellingen op het gebied van collectie zijn, met uitzondering van de taakstelling ten aanzien van de collectie van audio- en videomateriaal, wél behaald. Ook de collectie van audio- en videomateriaal in Watergraafsmeer voldoet in 2008 niet aan de taakstelling. Al de andere taakstellingen van dit filiaal, ook ten aanzien van het gebruik, zijn wél behaald.

2. Hadden de producten en diensten ook tegen lagere kosten bij gelijkblijvende kwaliteit geleverd kunnen worden?
3. Zijn vergelijkbare producten en diensten geleverd tegen uiteenlopende kosten? Waaruit zijn deze verschillen te verklaren?

Migrantenorganisaties en Dynamo

De formulering van deze vra(a)g(en) is te stellig om ze goed te kunnen beantwoorden. In paragraaf 4.4. en 5.4 hebben we geconcludeerd dat de kosten per deelnemer per activiteit binnen één activiteitsoort verschillen. Deze

kostenverschillen zijn soms minimaal, maar kunnen oplopen tot verschillen van tientallen euro's. Activiteiten die worden begeleid door vrijwilligers zijn goedkoper dan activiteiten die worden begeleid door professionals en bij sommige activiteiten wordt gebruikgemaakt van een openbare locatie (het park op de hoek) en bij andere activiteiten wordt daarvoor een locatie afgehuurd, terwijl de effecten van de goedkopere activiteiten niet achterblijven bij de effecten van duurdere activiteiten. Voor een aantal activiteiten adviseren we kritisch te beoordelen of de inzet van professionals in die mate nodig is, of dat een deel van de taken overgenomen kan worden door vrijwilligers.

Andere factoren die hierop van invloed zijn, zijn de locatie waar een activiteit plaatsvindt (bijvoorbeeld een 'sportcursus' op het plein in de wijk is goedkoper dan het geven van zwemlessen in een afgehuurd zwembad), de inhoud van een activiteit zelf (het vieren van een feestdag door het verzorgen van een diner is duurder dan de deelnemers vragen voor elkaar te koken) en het aantal deelnemers per bijeenkomst (als er bijvoorbeeld meer deelnemers op een activiteit afkomen, kan dit de kosten per deelnemer drukken).

8.2 Beantwoording onderzoeksvragen over doeltreffendheid

4. Hebben de producten en diensten ook daadwerkelijk die doelgroepen bereikt die men beoogde te bereiken in kwantitatief opzicht (zijn de vooraf afgesproken aantallen personen bereikt)?

De omvang van doelgroepen waar bepaalde problematiek speelt, is niet door het stadsdeel in kaart gebracht. Ook zijn totale aantallen deelnemers uit die doelgroepen niet bekend.

5. Hebben de producten en diensten ook de juiste doelgroepen bereikt in kwalitatief opzicht (zijn die personen/doelgroepen bereikt die men wilde bereiken)?

Er zijn onvoldoende specifieke afspraken gemaakt over de personen of doelgroepen die bereikt zouden moeten worden met de activiteiten van Dynamo (buiten dat het kinderwerk zich logischerwijs op kinderen richt en het volwassenwerk op volwassenen) en de migrantenorganisaties. Op basis van gesprekken met het stadsdeel en Dynamo en de migrantenorganisaties kunnen we concluderen dat het doel is die mensen te bereiken die weinig andere mogelijkheden hebben om deel te nemen aan activiteiten, bijvoorbeeld vanwege een taalbarrière, te weinig inkomen of lichamelijke of geestelijke beperkingen. Als we de door Dynamo en migrantenorganisaties georganiseerde activiteiten in dit licht beschouwen, zien we dat de meeste activiteiten aan deze voorwaarde voldoen. Er is echter ook een klein aantal uitzonderingen hierop van activiteiten die bezocht worden door een doelgroep die gezien hun achtergrondkenmerken niet zijn te beschouwen als de juiste doelgroep die men wil bereiken.

6. Is het bereik ook in kwalitatief opzicht gerealiseerd conform de vooraf gestelde doelen (hebben doelgroepen/personen geparticipeerd op een wijze die men voor ogen had, geen/weinig uitval bij activiteiten)?

Aan elke organisator van de activiteit hebben we gevraagd of er veel uitval is. Dit wisselt per activiteit. Bij de activiteiten met een vrije inloop, bijvoorbeeld voor kinderen, komen en gaan de deelnemers. Dit past ook bij de aard van de activiteit. Bij de activiteiten met een strakkere structuur waarbij de deelnemers zich opgeven voor een aantal bijeenkomsten, wordt er weinig uitval gerapporteerd.

7. Wat vinden de bereikte personen/doelgroepen zelf van de producten en diensten die zij hebben afgenomen (heeft men naar tevredenheid geparticipeerd, zijn de subjectief gestelde doelen bereikt)?

Alle door ons geïnterviewde respondenten geven aan erg tevreden te zijn over de activiteiten die zij bezoeken. De redenen die zij daarvoor hebben zijn divers (voor een uitgebreid overzicht van de gegeven antwoorden zie hiervoor bijlage 9 en bijlage 10 in de kolom 'meerwaarde activiteit'): ze zeggen van de activiteit te leren (bijvoorbeeld leren schilderen of bewegen), de activiteiten zijn belangrijk voor hun sociale contacten (ouderen geven bijvoorbeeld aan dat het een sociaal isolement voorkomt en deelnemers vinden het leuk nieuwe mensen te leren kennen) en geven regelmatig spontaan aan de activiteit niet te willen missen (en geven bijvoorbeeld als opmerking na de vragenlijst: 'ik hoop echt dat de activiteit niet wegbezuinigd wordt').

8. Zijn de vooraf gestelde doelen op outputniveau bereikt, blijkend uit bijvoorbeeld klantenenquêtes en opinies van sociaal-cultureel werkers?

Het is feitelijk niet mogelijk gebleken bovengenoemde onderzoeksvraag te beantwoorden. De doelen op outputniveau zijn niet nader geoperationaliseerd en verbonden aan doelen op niveau van activiteitensoorten en afzonderlijke activiteiten en er is ook niet gemeten door middel van bijvoorbeeld klantenenquêtes. Bijvoorbeeld, het maatschappelijk effect 'gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners' is niet goed doorvertaald naar het onderliggende kwalitatieve doel 'versterking sociale samenhang' en dit onderliggende doel is niet goed doorvertaald naar de activiteitensoort 'ontmoeting'¹. Hiermee willen we niet zeggen dat de activiteiten(soorten) niet hebben bijgedragen aan het realiseren van de gewenste maatschappelijke

¹ Een dergelijke doorvertaling had kunnen plaatsvinden door vast te stellen op welke wijze ontmoetingsactiviteiten kunnen bijdragen aan het versterken van de sociale samenhang in een wijk. Welke doelgroepen moeten daarvoor bereikt worden, met welke activiteiten willen we ze bereiken en welke gedragseffecten willen we realiseren. Hoe draagt een versterkte sociale samenhang bij aan een gelijkwaardige maatschappelijke participatie? Van wie, welke doelgroepen, participatie op welke terreinen (werk, inkomen, vrije tijd, cultuur, onderwijs, etc.)

effecten en de kwalitatieve doelen die het stadsdeel heeft gesteld. De activiteiten(soorten) hebben wel degelijk bijgedragen aan de doelrealisatie, maar in welke mate, dat kan niet worden vastgesteld (zie ook hieronder).

9. Zijn er aanwijzingen dat de gesubsidieerde activiteiten hebben bijgedragen aan de doelrealisatie op outcomeniveau, met andere woorden: kan een aannemelijke relatie worden gelegd tussen (beoogde en gerealiseerde) maatschappelijke effecten en de geleverde producten en diensten?

De migrantenorganisaties en Dynamo hebben geen klantenonderzoeken op grote schaal uitgevoerd op basis waarvan kan worden geconcludeerd of de vooraf gestelde doelen op outputniveau bereikt worden. Op basis van ons eigen onderzoek kunnen we concluderen dat alle activiteiten bijdragen aan beoogde maatschappelijke effecten van het Stadsdeel. Veruit de meeste activiteiten dragen bij aan het vergroten van de maatschappelijke participatie van bewoners, omdat het deelnemen aan de activiteit al impliceert dat de deelnemers er nieuwe mensen leren kennen. Dit versterkt de sociale samenhang en volgens de programmabegroting van het stadsdeel draagt dit daarmee ook bij aan het maatschappelijk effect gelijkwaardige maatschappelijke participatie van bewoners. De activiteiten van de activiteitensoort ontmoeting leveren hier uiteraard de sterkste bijdrage aan. De overige maatschappelijke effecten worden allemaal in meer of mindere mate bereikt door de door ons onderzochte activiteiten. Aan welk maatschappelijk effect een activiteit bijdraagt, hangt samen met de activiteitsoort en doelgroep. In algemene zin draagt de activiteitensoort netwerkactiviteiten bij aan het maatschappelijk effect 'burgers beïnvloeden het stadsdeelbeleid en de uitvoering'. Het effect 'optimale ontplooiing van ieder kind' wordt doorgaans bereikt door de activiteitensoorten Educatie en Recreatie en Sport. Het effect gelijkwaardige maatschappelijke positie van bewoners wordt met name bereikt door de activiteitensoort Dienstverlening (waarbij bezoekers van sociale gesprekken doorverwezen worden naar de juiste instanties of worden geholpen bij hun administratie) en Educatie (waarbij bijvoorbeeld deelnemers leren over de Nederlandse taal en cultuur waardoor ze beter in staat zijn gebruik te maken van sociaal-maatschappelijke voorzieningen). De activiteitensoort recreatie- en sport draagt bij aan het maatschappelijk effect 'bewoners nemen deel aan sport-, spel- en recreatieactiviteiten'. Het laatste maatschappelijk effect, een divers en kwalitatief en toegankelijk cultuuraanbod wordt bereikt door activiteiten die vallen onder de activiteitensoort ontmoeting, educatie en publieksinformatie.

10. Zijn er verschillen in bijdrage aan de beoogde maatschappelijke effecten waarneembaar tussen naar hun doelstelling vergelijkbare producten en diensten? Zijn er met andere woorden aanwijzingen dat bepaalde producten en diensten(combinaties) effectiever zijn dan andere? Zo ja, welke verklaringen zijn daarvoor?

We kunnen geen gespecificeerde uitspraken doen over de mate waarin de verschillende activiteiten bijdragen aan de maatschappelijke effecten en of de ene activiteit een sterkere bijdrage levert dan de andere activiteit. Om deze uitspraken te kunnen doen, is een omvangrijkere manier van dataverzameling nodig.

We hebben wel gemeten in welke mate de activiteiten verschillende effectniveaus halen. Voor elke activiteit hebben we in hoofdstuk 4 en 5 beschreven of ze sterk, enigszins of gering bijdragen aan de effectniveaus kennis, attitude en gedrag. De mate waarin de activiteiten bijdragen aan deze doeltreffendheidsniveaus, hangt af van de aard van de activiteit, de manier waarop de activiteit georganiseerd is en de deelnemers aan de activiteit. De activiteitensoort ontmoeting draagt minder bij aan het effectniveau kennis dan de activiteitensoort educatie. Activiteiten waarbij deelnemers makkelijk in de praktijk toepasbare dingen geleerd wordt, leveren een bijdrage aan het effectniveau attitude en gedrag.

Activiteiten met een erg losse structuur dragen minder bij aan de effectniveaus dan activiteiten met een strakker georganiseerde activiteit. Een goed voorbeeld hiervan is het computeren voor kinderen. Kinderen kunnen in- en uitlopen wanneer ze willen en zonder continu toezicht gebruikmaken van de computer. Dit levert enigszins een bijdrage aan het leren omgaan met de computer, maar de kinderen spelen vooral spelletjes en maken gebruik van MSN. Wanneer ze cursussen of uitleg zouden krijgen over andere computerprogramma's als Office, zou de activiteit een sterkere bijdrage leveren aan het effectniveau kennis.

11. Hoe verhouden kosten en baten (de effecten) zich tot elkaar? Hoe tevreden zijn de betrokken partijen over deze verhouding? Zijn er verbetermomenten te benoemen? Zo ja, welke?

We hebben geen samenhang kunnen vaststellen tussen de verschillen in kosten en de verschillen in baten. Een activiteit begeleid door een enthousiaste vrijwilliger kan in dezelfde mate een bijdrage leveren aan de effectniveaus en de beoogde maatschappelijke effecten als een activiteit die wordt begeleid door een professional. Het zelfde gaat op voor een activiteit in een zwembad waarvoor toegang moet worden betaald vergeleken met een sportactiviteit in een park, waarvoor geen entree betaald hoeft te worden.

De onderzochte activiteiten van de migrantenorganisaties en Dynamo zijn bijna allemaal - ongeacht de hoogte van de kosten - doeltreffend, in de zin dat ze bijdragen aan één of meerdere beoogde maatschappelijke effecten van het stadsdeel. Alle deelnemers aan de activiteiten geven aan dat de activiteiten voor hen grote meerwaarde hebben.

Als we de bereikte doelgroep en de aard van de activiteiten echter nader beschouwen, zien we dat niet alle activiteiten een bijdrage leveren op meerdere niveaus van doeltreffendheid. De mate waarin effecten worden

bereikt, hangt eerder samen met de wijze van organiseren en de achtergrondkenmerken van de deelnemers dan met de kosten. Dit geldt ook voor de activiteiten van Dynamo. Sommige activiteiten met een andere opzet kunnen aan meerdere niveaus van doeltreffendheid bijdragen: zo zijn enkele activiteiten erg los wat betreft structuur, of bestaan de deelnemers uit een maatschappelijke groepering die ook toegang heeft tot alternatieven, bijvoorbeeld door lid te worden van een reguliere sportclub. De deelnemers zelf hechten veel waarde aan de activiteiten van Dynamo, maar soms is de maatschappelijke meerwaarde wel erg gering: de tekenles waarvan de deelnemers aangeven dat alleen het leren tekenen de meerwaarde is.

8.3 Beantwoording beleidsvragen

12. Zijn de relevante beleidsinhoudelijke uitgangspunten en doelstellingen van het stadsdeelbeleid op een logische en consistente wijze doorvertaald naar de subsidievoorwaarden waaraan de producten en diensten moeten voldoen?

Nee, de beleidsinhoudelijke uitgangspunten en maatschappelijke effecten zoals het stadsdeel die gerealiseerd wil zien, zijn voor wat betreft de onderzochte subsidies niet op een logische en consistente wijze doorvertaald naar subsidievoorwaarden. De subsidievoorwaarden zijn technisch instrumenteel van aard en zijn veelal uitgedrukt in producteenheden (zoveel van het een en zoveel van het ander). Inhoudelijke voorwaarden zoals operationalisering van gewenste maatschappelijke effecten, outputdoelen richting activiteiten en activiteitensoorten, effecten op niveau van gedrag, attitude en/of kennis zijn wij niet tegengekomen.

13. Zijn deze subsidievoorwaarden op een eenduidige en transparante wijze vertaald naar SMART-geformuleerde doelstellingen die moeten worden gerealiseerd met de te leveren producten en diensten?

Voor wat betreft de onderzochte subsidies moet het antwoord op deze vraag eveneens ontkennend zijn, zowel voor Dynamo als ook voor de migrantenorganisaties en de bibliotheek. De prioriteitenaanvragen die Dynamo met enige regelmaat tussentijds heeft opgesteld op verzoek van het stadsdeel laten zien dat het echter wel degelijk anders kan. Vanzelfsprekend zal bij de doorvertaling naar SMART geformuleerde doelstellingen wel rekening moeten worden gehouden met het karakter van de organisatie: bestaat het kader en de uitvoerende medewerkers overwegend uit professionele krachten of wordt het leeuwendeel van het werk gedaan door vrijwilligers.

14. Is op een adequate wijze tussentijds gestuurd op het behalen van de gestelde doelen, zowel door het stadsdeel als ook door de subsidiënt?

Er is wel degelijk met regelmaat contact geweest gedurende de onderzoeksperiode tussen het stadsdeel enerzijds en de genoemde organisaties anderzijds. We kunnen echter niet goed beoordelen of deze contacten kunnen worden geïnterpreteerd als adequaat tussentijds sturen.

15. Zijn er verbeteringen denkbaar in de wijze waarop en de mate waarin het stadsdeel de door haar gesubsidieerde producten en diensten inzet, of beter gezegd, laat inzetten, voor het realiseren van de gewenste maatschappelijke effecten? Zo ja, wat kan dit betekenen voor de subsidiërelatie tussen het stadsdeel en de subsidiënten?

Er is een aantal verbeteringen denkbaar in de wijze waarop het stadsdeel stuurt op het realiseren van bepaalde maatschappelijke effecten. In de eerste plaats moeten de maatschappelijke effecten die het stadsdeel gerealiseerd wenst op een meer systematische en consequente wijze worden doorvertaald naar kwalitatieve, en kwantitatieve, meetbare doelen. Dit is noodzakelijk om vast te kunnen stellen of de activiteiten van de gesubsidieerde organisaties effect hebben.

Het zou naar onze mening te ver gaan om deze doorvertaling volledig vanuit het stadsdeel te laten plaatsvinden. Stadsdeel, Dynamo en de migrantenorganisaties moeten hierbij gezamenlijk optrekken.

Het stadsdeel zou de kwalitatieve doelen die het hanteert, moeten vertalen naar een aantal gewenste effecten die het gerealiseerd wil zien door de activiteitensoorten van Dynamo en de migrantenorganisaties. Deze effecten zouden moeten worden gedefinieerd in termen van bereik/volume/aantallen en in termen van globale effecten op niveau van gedrag, attitude en kennis. De systematiek zoals we die hanteren in de bijlagen 9 en 10 van dit rapport zou daarbij als uitgangspunt kunnen worden gehanteerd. Dynamo en de migrantenorganisaties zouden deze globale effecten moeten doorvertalen naar concrete gedragseffecten, attitude-effecten en kenniseffecten van activiteiten die zij ontplooiën. Dat betekent dat het stadsdeel met Dynamo en de migrantenorganisaties afspraken moet maken over het meten van resultaten en effecten². Dit meten zou onlosmakelijk deel moeten gaan uitmaken van de activiteit zelf. Vanzelfsprekend moet met dergelijke 'meetgegevens' niet al te stringent worden omgegaan. Unicausale directe relaties kunnen er niet mee worden vastgesteld, daarvoor is de sociale realiteit te complex. Wel kan op deze wijze *aannemelijk* worden gemaakt dat specifieke activiteiten bijdragen aan gewenste maatschappelijke effecten. Omdat gedefinieerd is hoe een effect is vertaald naar een gedrags-, een attitudedoel en/of een kennisdoel en in de praktijk is geconstateerd dat dat doel is gerealiseerd.

² Hierbij moet wel bedacht worden dat de migrantenorganisaties vrijwel uitsluitend met vrijwilligers werken. Dat betekent naar onze mening dat hiermee rekening moet worden gehouden als het gaat om het stellen van eisen met betrekking tot het evalueren van activiteiten. Dat kan door minder hoge eisen te stellen (bijvoorbeeld minder vaak evalueren), maar dat kan ook door professionele ondersteuning te bieden (bij het evalueren van activiteiten).

9 AANBEVELINGEN

De effectiviteit van activiteiten en maatregelen in 'het welzijnswerk' staat al decennia lang ter discussie. De laatste jaren is deze discussie in een stroomversnelling geraakt onder invloed van ontwikkelingen als 'evidence based werken'. Zo legt het NJi (Nederlands Jeugdinstituut) een database aan van maatregelen en interventies in de jeugdzorg die 'bewezen effectief' of 'veelbelovend' zijn. Dat betekent dat deze interventies zijn gefundeerd op gevalideerde theoretische uitgangspunten en dat in de praktijk door middel van gestandaardiseerd effectiviteitonderzoek (met controlegroep) is vastgesteld dat deze interventies het beoogde effect hebben. Op het niveau van afzonderlijke activiteiten en activiteitensoorten wordt dus steeds meer bekend over welke effecten daarmee kunnen worden gerealiseerd, vermits zij op een bepaalde wijze voor een specifieke doelgroep worden ingezet en vergezeld gaan van gedegen evaluatieonderzoek. Ook Movisie is in 2008 gestart met een vijf jaar durend project om de effectiviteit van interventies in de sociale sector beter te kunnen vaststellen.

Deze ontwikkelingen hebben echter allemaal betrekking op afzonderlijke activiteiten en interventies en niet zozeer op het geheel van activiteiten en interventies en de bijdrage die activiteitensoorten kunnen leveren aan het realiseren van maatschappelijke doelen. Deze ontwikkelingen vertellen nog maar weinig over de mogelijkheden voor opdrachtgevers om in de sociale sector te sturen op gewenste maatschappelijke effecten. Wel zou in het kielzog van deze ontwikkelingen vanuit het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer de eis kunnen worden gesteld aan met name Dynamo om zo veel mogelijk 'bewezen effectieve interventies' in te zetten, maar dat staat niet gelijk aan sturen op maatschappelijk effect.

Vanuit het Servicepunt Welzijnsinformatie is het project Welzijn Informatie Lokaal en Landelijk (WILL) en het project Transformatie Resultaatgerichte Informatievoorziening Lokaal en Landelijk (TRILL) in gang gezet.¹ Het TRILL-project beoogt de kwaliteit van het welzijnswerk te verbeteren en de resultaten aantoonbaar te maken. Om deze doelen te realiseren, is een resultaten-catalogus ontwikkeld voor alle prestatievelden uit de WMO. Deze catalogus onderscheidt prestaties op drie niveaus: het beoogde maatschappelijk effect (de outcome-doelstelling), de SMART geformuleerde beleidsdoelstelling en het resultaat op het niveau van afzonderlijke activiteiten en activiteitensoorten. Deze initiatieven hebben wel betrekking op de sturingsrelatie tussen opdrachtgever (in dit geval het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer) en opdrachtnemer (Dynamo, de migrantenorganisaties, de bibliotheek).

¹ Overigens is onduidelijk in hoeverre dit traject is voortgezet. In 2006 heeft het TRILL project geleid tot de publicatie van ene zogenaamde resultaten-catalogus waarin de driedeling maatschappelijk effect, beleidsdoelstelling en resultaat is geïntroduceerd. Onduidelijk is in hoeverre deze indeling verder is uitgewerkt.

Van maatschappelijk effect naar meetbaar kwalitatief doel

De systematiek van maatschappelijk effect doorvertalen naar kwalitatief beleidsdoel en dat doel doorvertalen naar gewenst resultaat van de activiteit/ activiteitensoort wordt gehanteerd door het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer, zij het op een aarzelende wijze en nog niet volledig consequent toegepast. Wat niet of onvoldoende gebeurt in Oost-Watergraafsmeer is dat de beleidsdoelen die het stadsdeel hanteert SMART zijn geformuleerd en dat deze doelen worden afgestemd op de doelen die de opdrachtnemers met de activiteitensoorten en afzonderlijke activiteiten willen bereiken.

Aanbeveling 1

Vertaal de maatschappelijke effecten die het stadsdeel wenst te realiseren in kwalitatieve doelstellingen die meetbaar zijn en houvast bieden voor de 'aannemers' zoals Dynamo en de migrantenorganisaties om hun activiteitenprogramma op af te stemmen. Omschrijf de kwalitatieve doelstellingen in de volgende termen:

- aard (relevante specifieke kenmerken) en omvang (absolute omvang en geografische spreiding) van de doelgroep(en) waarop het beleid zich richt;
- de huidige situatie van de doelgroep(en), de oorzaken daarvan en de redenen waarom de huidige situatie ongewenst is;
- de gewenste veranderingen die in gang moeten worden gezet bij de doelgroep(en);
- de instrumenten die daarbij ingezet gaan of kunnen worden (vanuit de verschillende beleidsdomeinen);
- de verwachte effecten van deze instrumenten in relatie tot de gewenste veranderingen;
- formuleer deze effecten in termen van kennis, houding en/of gedrag;
- de bijdrage die de externe partners (bijvoorbeeld Dynamo, de migrantenorganisaties en de bibliotheek) zouden kunnen of moeten leveren;
- de voorwaarden waaronder deze bijdragen moeten worden geleverd.

Maak bij het formuleren van de kwalitatieve doelstelling op een wijze zoals hierboven omschreven gebruik van beschikbare onderzoekgegevens. Maak gebruik van de kennis die voorhanden is over kwetsbare doelgroepen, hun omvang, waar ze wonen, werken, recreëren, van welke voorzieningen ze gebruikmaken en van welke niet, welke sociale problematiek er speelt, et cetera .

Een op deze wijze verwoorde kwalitatieve doelstelling biedt organisaties als Dynamo, de migrantenorganisaties en de bibliotheek voldoende aanknopingspunten om een concreet en toetsbaar activiteitenaanbod te formuleren.

De onderzochte subsidies dragen in de praktijk bij aan meerdere maatschappelijke effecten en niet uitsluitend aan het effect dat moet worden gerealiseerd vanuit het specifieke programma waaronder de subsidie is vermeld. Het zou goed zijn als de programmabegroting duidelijk maakt dat met één subsidie meerdere maatschappelijke effecten kunnen worden 'bediend'.

Van kwalitatief doel naar meetbare activiteiten

De kwalitatieve doelen die het stadsdeel stelt (bijvoorbeeld in de programma-begroting) zouden door Dynamo en de migrantenorganisaties moeten en worden doorvertaald naar specifieke doelen gekoppeld aan activiteitensoorten en afzonderlijke activiteiten. Deze specifieke doelen zouden enerzijds kunnen worden geformuleerd in termen van bereik (hoeveel mensen wil ik bereiken) en specifieke kenmerken van de te bereiken doelgroepen (wil ik mannen of vrouwen bereiken, specifieke leeftijdscategorieën, specifieke inkomensklassen, et cetera) en anderzijds termen van zelfgerapporteerde meerwaarde, gewenst gedrag, attitude en/of kennis (dus in doelen op individueel niveau).

Daarbij kan gebruik worden gemaakt van het volgende schema waarin zeven doelniveaus worden onderscheiden:

Niveau 1: activiteit	De activiteiten zijn daadwerkelijk opgezet en uitgevoerd conform de ingediende plannen.
Niveau 2: bereik	Het aantal personen uit de doelgroep dat men beoogde te bereiken, is ook daadwerkelijk bereikt.
Niveau 3: participatie	Deze personen hebben het gehele traject doorlopen en hebben actief meegedaan (geen/weinig uitval).
Niveau 4: zelf gerapporteerde meerwaarde	De participanten hebben aangegeven dat zij meerwaarde hebben ondervonden van hun participatie.
Niveau 5: kennis	De activiteiten hebben daadwerkelijk specifieke kennis overgedragen aan de participanten.
Niveau 6: attitude	De activiteiten hebben invloed gehad op de attitude van de participanten.
Niveau 7: gedrag	De activiteiten hebben daadwerkelijk geleid tot gedragsveranderingen van de participanten.

Aanbeveling 2

Laat Dynamo en de migrantenorganisaties de activiteiten die zij willen gaan uitvoeren omschrijven met behulp van het hierboven genoemde schema van doelniveaus. Stel de eerste vier niveaus verplicht en laat bij voorkeur ook de niveaus 5, 6 en 7 terugkomen in de omschrijving. Hanteer deze systematiek niet alleen bij de subsidieaanvraag, maar ook bij de subsidieverantwoording. Stel met andere woorden verplicht dat specifieke activiteiten op een specifieke wijze worden verantwoord en dus aantoonbaar wordt gemaakt welke effecten deze activiteiten hebben.

Wees hierbij niet te rigide. Niet elke activiteit is even goed meetbaar, zeker niet op de niveaus 5, 6 en 7. Unicausale relaties zijn in de sociale werkelijk-

heid moeilijk aantoonbaar. Er zijn altijd veel meer factoren van invloed op de maatschappelijke effecten die men wil realiseren dan die factoren die (kunnen) worden beïnvloed door bijvoorbeeld het buurthuiswerk. Deze constatering mag echter niet leiden tot de conclusie dat effecten niet aantoonbaar zijn en dus maar niet worden gemeten.

Deze constatering pleit er juist voor om 'strategisch' te meten. Bij bepaalde activiteiten zou kunnen worden volstaan met een rapportage over de bereikte aantallen. Deze aantallen zouden kunnen worden afgezet tegen de totale omvang van die specifieke doelgroep in Oost-Watergraafsmeer. Bij andere activiteiten kan juist inzicht in de zelf gerapporteerde meerwaarde van belang zijn om te meten. Weer andere activiteiten zouden juist op kennis, attitude en/of gedrag kunnen worden onderzocht.

Wij pleiten hier niet voor grootschalig effectonderzoek. Integendeel: beoogde effecten zouden juist kleinschalig, direct gekoppeld aan de activiteit en steekproefsgewijs in kaart moeten worden gebracht. Het is niet noodzakelijk alle effecten van alle activiteiten permanent in kaart te brengen. Veel activiteiten worden periodiek herhaald, waardoor bijvoorbeeld wel voor alle herhalingen tezamen het cumulatieve bereik zou kunnen worden vastgesteld, maar de effecten op hoger niveau zouden steekproefsgewijs op enkele momenten in het jaar kunnen worden gemeten. Het zou in onze ogen een goede zaak zijn als elke subsidieronde niet alleen zou bestaan uit het indienen van een aanvraag voor de uit te voeren activiteiten, maar ook vergezeld zou gaan van een evaluatieplan.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Geraadpleegde documenten

Gemeentelijke stukken

- Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van het stadsdeel Oost-Watergraafsmeer
- Jaarprogramma Emancipatie en Integratie 2007
- 'Verbonden met de Buurt': programma-akkoord 2006-2010
- Programmabegroting 2007 Oost-Watergraafsmeer,
- Samen maken we Oost-Watergraafsmeer; missie, visie en migrantenbeleid, april 2005
- Algemene subsidieverordening stadsdeel Oost-Watergraafsmeer 2009
- Algemene Subsidieverordening 2003
- Bijzondere Subsidieverordening Welzijn, Kunst & Cultuur 2003

Stukken ten aanzien van migrantenorganisaties

- Tien maal jaarverslag 2007
- Tien maal financieel jaarverslag 2007
- Tien maal subsidiebeschikking Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer 2007

Stukken ten aanzien van Dynamo

- Subsidiebeschikking 2007
- Productafspraken 2008
- Jaarverslag 2008
- Financieel jaarverslag 2008

Stukken ten aanzien van de Openbare Bibliotheek Amsterdam

- Operationeel plan, filiaal Oosterpark en filiaal Betondorp 2008
- Begroting 2008
- Subsidiebeschikking 2008
- Operationeel verslag, filialen Oosterpark en Watergraafsmeer, 2008
- Financieel jaarverslag 2008

BIJLAGE 2

Schema met activiteiten in 2007 per migrantenorganisatie

Stichting Al Maarif
Schema B2.1 Overzicht van de activiteiten georganiseerd in 2007

Activiteit	Categorie van de activiteit	Aantal keer georganiseerd	Hoe lang duurde een les	Gedurende aantal maanden	Gemiddeld aantal Deelnemers (per keer)	Totale kosten van de activiteit
Taalles Nederlands	Educatie	2 x per week			60	
Voorlichting voor vrouwen	Voorlichting	10 maal	--	--	15-45	
Gymnastiek vrouwen	Recreatie en sport	1x per week			25	
Naaiessen	Ontmoeting	2x per week			10 + 10	
Kookmiddagen	Ontmoeting		--	--	10-14	
Weekendgroep	Educatie / ontmoeting	2x per week			210	
Ramadan- en offerfeest weekendgroep	Recreatie en sport	2 maal	--	--	202	
Uitstapje weekendgroep	Recreatie en sport	1 maal	--	--	127	
Huiswerkbegeleiding	Educatie / ontmoeting	1x per week			45	
Kamp van de groep huiswerkbegeleiding	Recreatie en sport	1 maal	--	--	23	
Inloop computer (Buurt Online)	Educatie / ontmoeting	elke dag	--	--	6	
Computercursussen vrouwen	Educatie	4 maal			7-8	
Computercursussen mannen	Educatie	4 maal			7-8	
Computerworkshop	Educatie	1 maal			10	
Sociale avond mannen	Ontmoeting	elke dag	--	--	25	
Taallessen Nederlands mannen	Educatie	3x per week			14	
Sociaal spreekuur	Dienstverlening	elke dag	--	--	n.v.t.	
Kinderoppas	Dienstverlening	elke dag	--	--	5-10	
Diverse feesten	Recreatie en sport	3 maal	--	--	90	
Bezoek tentoonstelling Tropenmuseum	Recreatie en sport	1 maal	--	--	14	
Excursie Zaanse Schans	Recreatie en sport	1 maal	--	--	40	
Iftar	Recreatie en sport	1 maal	--	--	350	
Diner voor ouderen	Ontmoeting	1 maal	--	--	70	

Stichting El Fanaar

Vervolg schema B2.1 Overzicht van de activiteiten georganiseerd in 2007

Activiteit	Categorie van de activiteit	Aantal keer georganiseerd	Hoe lang duurde een les	Gedurende aantal maanden	Gemiddeld aantal Deelnemers (per keer)	Totale kosten van de activiteit
Huiswerkbegeleiding	Educatie	1 x per week	2 uur+ 30 min pauze		50	
Vrouwenbijeenkomsten	Ontmoeting	1x per week	--	--	20	
Voorlichtingsbijeenkomsten	Voorlichting	3 maal	--	--	20	
Taallessen Nederlands en computerles	Educatie	2 maal 2x per week			17	
Uitvaart bemiddeling Egyptenaren	Dienstverlening	19 maal	--	--	n.v.t.	
Excursie 'Duinrell'	Recreatie en sport	1 maal	--	--	40	
Viering feestdagen (Iftar en Kerst)	Educatie / ontmoeting	2 maal	--	--	170	

Stichting El Itihaad Chora

Vervolg schema B2.1 Overzicht van de activiteiten georganiseerd in 2007

Activiteit	Categorie van de activiteit	Aantal keer georganiseerd	Hoe lang duurde een les	Gedurende aantal maanden	Gemiddeld aantal Deelnemers (per keer)	Totale kosten van de activiteit
Voorlichtingsbijeenkomsten	Voorlichting	6 maal	--	--	30	450
Overleg met de politie	Netwerkactiviteiten	4 maal	--	--	n.v.t.	120
Sociale avond	Ontmoeting	1 x per maand	--	--	30	350
Werkgroep Krügerplein	Netwerkactiviteiten	n.v.t.	--	--	n.v.t.	0
Iftar en kerst	Recreatie en sport	2 maal	--	--	150 + 75	0
Sportactiviteiten	Recreatie en sport	1x per week	--	--	2 x 15 deelnemers	890
Spreekuren	Dienstverlening	3x per week	--	--	50 per week	2500
Contactvaders	Netwerkactiviteiten	2x per week	--	--	10 contactvaders	12100 (apart)
Week van de wijk	Netwerkactiviteiten	1 maal	--	--	n.v.t.	0
Studiereis Brussel	Educatie (bemiddeling en netw.)	1 maal	--	--	36	0
Sociale ruimte	Ontmoeting	Elke dag	--	--	30	10/15 per dag
Bomo overleg	Netwerkactiviteiten	1x per 6 weken	--	--	n.v.t.	0
Computergebruik	Educatie	Elke dag	--	--		0
Computercursussen buurt-online	Educatie		--	--	24	0
Stageplek	Educatie	n.v.t.	--	--	2 tot 3	0

Stichting Enderun

Vervolg schema B2.1 Overzicht van de activiteiten georganiseerd in 2007

Activiteit	Categorie van de activiteit	Aantal keer georganiseerd	Hoe lang duurde een les	Gedurende aantal maanden	Gemiddeld aantal deelnemers (per keer)	Totale kosten van de activiteit
Vrouwenbijeenkomsten	Ontmoeting	2x per maand + tijdens ramadan	--	--	8 tot 10	600
Jongerenbijeenkomst	Ontmoeting	2x per week	--	--	13 tot 15	1350
Computerlessen voor jongeren	Educatie	1x per week	2 uur per week	6 maanden	8	1050
Sportactiviteiten	Recreatie en sport	1x per week	--	--	25	760
Ouderactiviteiten (spreekuren)	Ontmoeting en dienstverlening	1x per week	--	--	7	750
Lessen Turkse cultuur	Ontmoeting en educatie	2x per week	3 uur per keer	10 maanden	28	2160
Kinderbibliotheek	Ontmoeting en educatie	1x per week	1 uur per week	10 maanden	7 tot 10	1040
Huiswerkbegeleiding	Educatie	2x per week	1, 5 per keer	6 maanden	8 tot 9	1600
Voorlichtingsbijeenkomsten	Voorlichting	3 maal	--	--	9	250

Stichting Fetih

Vervolg schema B2.1 Overzicht van de activiteiten georganiseerd in 2007

Activiteit	Categorie van de activiteit	Aantal keer georganiseerd	Hoe lang duurde een les	Gedurende aantal maanden	Gemiddeld aantal deelnemers (per keer)	Totale kosten van de activiteit
Naaillessen en handvaardigheid	Ontmoeting / educatie	1x per week	1,5 uur	6	6	35 euro per maand
Turkse (taal en) cultuur (vooral koken)	Educatie	1x per week	1,5 uur	3	15	15 euro per week
Huiswerkklass	Educatie	2x per week	2 uur	8	10	15 euro per week
Feest Internationale Vrouwendag	Recreatie en sport	1 maal	--	--	200	350 – 500
Viering Dag van het Kind	Recreatie en sport	1 maal	--	--	150	500 euro
Viering Iftar	Recreatie en sport	1 maal	--	--	135	750 euro
Vieren van Asure	Recreatie en sport	1 maal	--	--	60	100 – 150 euro
Viering offerfeest (i.c.m. opening, ramadan en suikerfeest)	Recreatie en sport	1 maal	--	--	70	200 euro
Picknick	Recreatie en sport	1 maal	--	--	80	
Rozen uitdeel actie geboortedag profeet	Publieksinformatie	1 maal	--	--	n.v.t.	180 euro
Gezondheidsvoorlichting	Voorlichting	1 maal	--	--	25	0
EHBO-cursus	Educatie	1 maal	3 uur	--	20	0
Computercursus	Educatie	1x per week	2 uur	9	6	0
Diverse voorlichtingsbijeenkomsten	Voorlichting	8 maal	--	--	18	150 euro
Doorverwijzingen naar spreekuur Dynamo	Dienstverlening	n.v.t.	--	--	2 per maand	0 euro
Sportactiviteiten	Recreatie en sport	3x per week	2 uur	9	15	180 euro
Bezoeken zieke ouderen	Ontmoeting	Elke 2/3 weken	--	--	n.v.t.	50/60 euro
Cursus Nederlandse les	Educatie	3x per week	3 uur	6	12	200 euro

Stichting Ibno Khaldoun

Vervolg schema B2.1 Overzicht van de activiteiten georganiseerd in 2007

Activiteit	Categorie van de activiteit	Aantal keer georganiseerd	Hoe lang duurde een les	Gedurende aantal maanden	Gemiddeld aantal deelnemers (per keer)	Totale kosten van de activiteit
Open dagen (moskee)	Publieksinformatie	2 tot 4 keer	--	--	50	
Rondleidingen moskee	Publieksinformatie	30 maal	--	--	15	
Viering ramadan	Recreatie en sport	1 maal maand	--	--	30 / 40 per dag	
Bezoek van 5 basisschoolgroepen	Publieksinformatie	5 maal	--	--	25	
Joods- Marokkaans contact	Netwerkactiviteiten	1 maal	--	--	20	
Voorlichtingsbijeenkomsten	Voorlichting	20 + 1x per maand	--	--	75	
Jongerenproblematiek	Netwerkactiviteiten	1 + reeks	--	--	5	
Spreekuur	Dienstverlening	1x per dag	--	--	20 per week	
Persvoorlichting	Publieksinformatie	diverse malen	--	--	n.v.t.	
Excursie jongeren	Recreatie en sport	1 maal	--	--	50	
Excursie vrouwen	Recreatie en sport	1 maal	--	--	80	
Suikerfeest en offerfeest	Recreatie en sport	2 maal	--	--	150	
Feest	Recreatie en sport	1 maal	--	--	125	
Specifiek spreekuur	Dienstverlening	1 x per 2 weken	--	--	5	
Deelname BOMO-overleg	Netwerkactiviteiten	n.v.t.	--	--	n.v.t.	
Buurt Online-project	Educatie	2x per week	--	--	6	
Themamiddagen	Voorlichting	1x per maand	--	--	50	
Alfabetiseringscursus en Nederlandse les	Educatie	3x per week			12 tot 15	
Naai- en borduurlessen	Ontmoeting	2x per week			8 tot 12	
Kooklessen	Ontmoeting	1x per week			2 groepen, 22 totaal	
OALT vrouwen	Educatie	1x per week	3 uur		45	
Inloop tienermeisjes	Ontmoeting /educatie	2x per week	2,5 uur		30-40 totaal	
Spreekuur vrouwen en mannen	Dienstverlening	1x per dag	--	--	20 per week	
Thema-/koffiemiddag	Ontmoeting / voorlichting	1x per week	--	--	10	
Ondersteuning hoofddoekbrigade	Netwerkactiviteiten	n.v.t.	--	--	n.v.t.	
Huiswerkbegeleiding	Educatie	2 x per week	1,5 uur		25 per week	
OALT jeugd	Educatie	5 x per week	2 uur		Za en zo 280, weekdagen 15	
Computercursus jongens	Educatie	1 keer per week			10	
Themabijeenkomsten en lezingen	Voorlichting	5 per jaar	--	--	ruim 50 per bijeenkomst	

Stichting SAN

Vervolg schema B2,1 Overzicht van de activiteiten georganiseerd in 2007

Activiteit	Categorie van de activiteit	Aantal keer georganiseerd	Hoe lang duurde een les	Gedurende aantal maanden	Gemiddeld aantal deelnemers (per keer)	Totale kosten van de activiteit
Voorlichting voor ouderen	Voorlichting	4 maal	--	--	totaal 150 tot 200	
Naaigroep voor vrouwen	Ontmoeting / educatie	1x per week			20	
Kookgroep	Ontmoeting / educatie	1x per week tot zomer 2007			8	
Voorlichtingsbijeenkomsten huis. gew.	Voorlichting		--	--	30	
Excursie HIV	Recreatie en sport/ Ontmoeting	1 maal	--	--		
Kinderfeest	Recreatie en sport	1 maal	--	--	45	
Cursus geven slavernij	Publieksinformatie	1 maal	--	--		
Campagne huiselijk geweld	Publieksinformatie	1 maal	--	--	n.v.t.	
Keti Koti feest	Recreatie en sport	1 maal	--	--	800	
Famirie Dei	Publieksinformatie	1 maal	--	--		
Kerstviering	Recreatie en sport	1 maal	--	--		

Stichting SSCCM

Vervolg schema B2.1 Overzicht van de activiteiten georganiseerd in 2007

Activiteit	Categorie van de activiteit	Aantal keer georganiseerd	Hoe lang duurde een les	Gedurende aantal maanden	Gemiddeld aantal deelnemers (per keer)	Totale kosten van de activiteit
Voorlichtingsbijeenkomsten voor mannen	Voorlichting	7 maal	--	--	55	
Taallessen voor mannen	Educatie	2 keer per week			25	
Bezoek minister in kader prachtwijken	Publieksinformatie	1 maal	--	--	100 bezoekers	
Afscheid consul	Recreatie en sport	1 maal	--	--		
Iftar-bijeenkomst	Recreatie en sport	maand ramadan	--	--	100 bezoekers per dag	
Kerstfeest (i.s.m. Dynamo)	Recreatie en sport	1 maal	--	--		
Taallessen voor vrouwen (Nederlands en Arabisch)	Educatie				30	
Excursie vrouwen Volendam	Recreatie en sport	1 maal	--	--	20	
Computercursus	Educatie	2x per week			15	
Vrouwenspreekuur	Dienstverlening		--	--		
Voorlichting DWI voor vrouwen	Voorlichting	2 maal	--	--	25	
Taallessen voor kinderen	Educatie				6 groepen, totaal 120	
Festiviteiten	Recreatie en sport	3 maal	--	--		
Ontmoetingsweekend	Publieksinformatie	1 maal	--	--	30	
Contactvaders	Netwerkactiviteiten	elke dag	--	--	15 contactvaders	
Vergaderingen (BOMO, BIO)	Netwerkactiviteiten	60 maal	--	--	n.v.t.	

Stichting Tisc
Vervolg schema B2.1 Overzicht van de activiteiten georganiseerd in 2007

Activiteit	Categorie van de activiteit	Aantal keer georganiseerd	Hoe lang duurde een les	Gedurende aantal maanden	Gemiddeld aantal deelnemers (per keer)	Totale kosten van de activiteit
Project algemene normen en waarden	Educatie				30	
Huiswerkbegeleiding	Educatie	1x per week			12	
Open inloop computergebruik	Recreatie en sport / educatie	elke dag	--	--	6	
Handvaardigheid	Ontmoeting / educatie	1x per week		10	15	
Voorlichtingsbijeenkomsten	Ontmoeting	3x per week	--	--	Vr. 12 - 15, Man. 7 - 10	
Maatschappijleer	Voorlichting	5 maal	--	--	20 tot 25	
Voorlichting aan ouderen	Dienstverlening	1x per week	--	--	20 tot 30	
Turkse taal- en cultuurles	Educatie	1x per week			twee groepen van 18	
Zwemlessen	Recreatie en sport	1x per week		6	15	
Sportactiviteiten jongeren	Recreatie en sport	1x per week			25	
Iftar	Recreatie en sport	2 maal	--	--	300 per keer	
Kerstdiner	Recreatie en sport	1 maal	--	--	150	
Taallessen Nederlands	Educatie	1x per week		6	6	
Bezoek tentoonstelling Istanbul	Recreatie en sport	1 maal	--	--	60	
Uitstapje Artis	Recreatie en sport	1 maal	--	--	60	

Stichting Ufuk

Vervolg schema B2.1 Overzicht van de activiteiten georganiseerd in 2007

Activiteit	Categorie van de activiteit	Aantal keer georganiseerd	Hoe lang duurde een les	Periode	Gemiddeld aantal Deelnemers (per keer)	Totale kosten van de activiteit
Voorlichtingsproject						
Gezondheidsvoorlichting	Voorlichting	3 maal	--	--	46	1500
Voorlichting ouderenvoorzieningen	Voorlichting	1x per maand	--	--	25	1500
Divers computergebruik	Educatie	dagelijks	--	--	250 per week	3000
NT2 voor oud- en nieuwkomers	Educatie	3x per week	3	9 mnd	20	5000
Activiteiten algemeen						
Sociaal spreekuur	Dienstverlening	elke dag	--	--	50 per week	2000
Viering Nederlandse feestdagen	Recreatie en sport / Educatie	10	--	--	40	500
Andere feesten	Recreatie en sport / Educatie	2	--	--	30	500
Informatieverstrekking derden gedurende Ramadan	Publieksinformatie	1	--	--	70	500
Activiteiten voor ouderen						
Ontmoetingsruimte	Ontmoeting	365	--	--	100	2500
Op de thee project	Ontmoeting	10 maal	--	--	40	1000
Zwemcursus	Educatie	1x per week	1.5	6 mnd	40	5000
Bijeenkomst voor ouders	Voorlichting	4 maal	--	--	40	1000
Uitstapjes/excursies	Recreatie en sport	3	--	--	45	1000
Diverse voorlichtingsbijeenkomsten	Voorlichting	15 maal	--	--	35	2500
Activiteiten voor vrouwen						
Ontmoetingsruimte	Ontmoeting	365	--	--	20	1000
Op de thee project	Ontmoeting	8 maal	--	--	60	1000
Project 'vrouwen onderling'	Ontmoeting	20	--	--	3	1000
Zwemcursus	Educatie	1x per week	1.5	6 mnd	80	10000
Bijeenkomst voor moeders	Voorlichting	4 maal	--	--	25	1000
Uitstapjes/excursies	Recreatie en sport	2 maal	--	--	35	1000
Naai- en borduurlessen	Ontmoeting	1x per week	2	6 mnd	23	500
Diverse voorlichtingsbijeenkomsten	Voorlichting	10	--	--	20	300

Stichting Ufuk

Vervolg schema B2.1 Overzicht van de activiteiten georganiseerd in 2007

Activiteit	Categorie van de activiteit	Aantal keer georganiseerd	Hoe lang duurde een les	Periode	Gemiddeld aantal Deelnemers (per keer)	Totale kosten van de activiteit
Activiteiten voor jongeren						
Ontmoetingsruimte	Ontmoeting	elke dag			15	1500
Op de thee project	Ontmoeting	8 maal			40	2000
Huiswerkbegeleiding	Educatie	216	2	9mnd	110	6000
OALT	Educatie	216	1	9mnd	200	1500
Kadertrainingen	Educatie	5	8	1jr	20	4000
Cursussen (sport en spel)	Recreatie en sport	30	2	9mnd	20	1500
Uitstapjes en excursies	Recreatie en sport	44 maal			50	3000
Voorlichtingsbijeenkomsten	Voorlichting	10 maal			20	250

BIJLAGE 3

Respondentnr.: OR __

Lijst 1: Interview organisator

1. Gegevens over de geïnterviewde en het interview

In te vullen door de interviewer.

1.1 Organisatie	☐ Al Maarif ☐ Enderun ☐ San Oost ☐ Ufuk	☐ El Fanaar ☐ Fetih ☐ SSCM ☐ Dynamo, nl.....	☐ El Itihaad Chora ☐ Ibno Khaldoun ☐ TISCC
1.2 Naam activiteit			
1.3 Naam interviewer			
1.4 Datum interview	<i>(dd/mm/jjjj)</i>		

2. Gegevens over de activiteit

2.1 Sinds wanneer wordt deze activiteit georganiseerd?	
2.2 Hoe vaak wordt deze activiteit in één jaar georganiseerd?	
2.3. Hoe lang duurt deze activiteit gemiddeld?	
2.4. Is deze activiteit kort geleden qua opzet veranderd?	

2.5. Wordt de activiteit begeleid door vrijwilligers of professionals? Let op: soms worden activiteiten door zowel een vrijwilliger als een professional begeleid. En vrijwilligers kunnen ook iets van een vergoeding krijgen.	
---	--

3. Gegevens over de deelnemers

3.1 Hoe veel mensen nemen er gemiddeld deel aan deze activiteit?	
3.2. Is dat steeds de zelfde groep mensen of verandert de samenstelling van de groep?	
3.3 Doen de deelnemers aan deze activiteit ook mee aan andere activiteiten van de organisatie?	
3.4 Wordt er een presentielijst bijgehouden?	
3.5 Moeten deelnemers zich afmelden als ze niet aanwezig kunnen zijn?	
3.6 Hoe veel deelnemers zijn er het afgelopen jaar uitgevallen?	
3.7. Hoe veel deelnemers zijn er het afgelopen jaar 'bijgekomen'?	

3.8. Komen er wel eens deelnemers uit andere stadsdelen?	
3.9. Zijn er wel eens deelnemers die hiernaartoe zijn doorverwezen door een andere (migranten) organisatie? Zo ja, door welke organisatie?	
3.10 Verwijs u wel eens mensen door naar andere organisaties? Zo ja, naar welke? Zo nee, waarom niet?	

4. Samenwerking met andere organisaties

4.1. Is deze activiteit ook wel eens met andere organisaties georganiseerd?	☐ Nee ☐ Ja	<i>ga naar vraag 4.2</i> <i>ga naar vraag 4.3</i>
4.2. Waarom is deze activiteit tot nu toe niet met een andere organisatie georganiseerd?		<i>Na antwoord: ga naar kopje 5</i>
4.3. Hoe vaak is deze activiteit het afgelopen jaar met andere organisaties georganiseerd?		
4.4. Met welke organisatie(s) is deze activiteit eerder georganiseerd?		
4.5. Hoe is het idee ontstaan om samen met een andere organisatie deze activiteit te organiseren?		

5. Doel van de activiteit

5.1. Wat is het voornaamste doel van deze activiteit?	
5.2. Heeft u het idee dat dit doel ook daadwerkelijk wordt bereikt? Indien ja, waaruit blijkt dat? Kunt u enkele voorbeelden geven?	

6. Tevredenheid

6.1 Hoe tevreden bent u over het algemeen over deze activiteit?	☐ (Erg) Tevreden ☐ Neutraal ☐ (Erg) Ontevreden ☐ Anders nl.
6.2 Zijn er specifieke onderdelen waar u wel tevreden over bent?	
6.3 Zijn er specifieke onderdelen waar u niet tevreden over bent?	
6.4. Zijn er verbeterpunten te benoemen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke zijn dit? Kunt u dit toelichten?	

7. Afsluiting

Wij willen u hartelijk bedanken voor uw medewerking aan het onderzoek. Heeft u nog opmerkingen of vragen?

<u>7. Opmerkingen:</u>
--

BIJLAGE 4

Respondentnr.: _ _ _ _

Lijst 2: Enquête deelnemers

1. Gegevens over de geïnterviewde en het interview

1.1 Organisatie	☐ Al Maarif ☐ Enderun ☐ San Oost ☐ Ufuk	☐ El Fanaar ☐ Fetih ☐ SSCM ☐ Dynamo, nl.....	☐ El Itihaad Chora ☐ Ibno Khaldoun ☐ TISCC
1.2 Activiteit			
1.3 Naam interviewer			
1.3 Datum interview	(dd/mm/jjj)		

2. Participatie

2.1 Hoe bent u bij deze organisatie terechtgekomen? (bijv. folder ontvangen, meegegaan met vriendin die al een activiteit deed etc.)	
2.2 Hoe vaak heeft u het afgelopen cursusjaar aan deze activiteit / cursus deelgenomen?	
2.3 Betaalt u voor deze activiteit een eigen bijdrage? Zo ja hoeveel?	
2.4 Indien u geen eigen bijdrage betaalt voor deze activiteit, zou u dan bereid zijn een eigen bijdrage te betalen? Zo ja, hoeveel?	
2.3 Doet u wel eens mee aan andere activiteiten van de organisatie? Zo ja, welke zijn dat? Hoe lang bezoek je al activiteiten bij deze organisatie?	

2.4. Doet u wel eens mee aan andere activiteiten van andere instellingen? Zo ja, welke activiteiten zijn dat? Bij welke organisaties? Waarom doe je dat bij een andere organisatie en niet bij deze organisatie? (nb dit kan ook bij een sportclub zijn) Als dit een Nederlandse organisatie is (bij migranten): wat zijn de belangrijkste verschillen? Heeft u een voorkeur voor één van beide organisaties? (bijv. omdat de één wel kinderopvang geregeld heeft en de ander niet, of dat er bij de ene organisatie wel in de moedertaal gesproken kan worden en bij de ander niet).	
2.5 (Interviewer: voor migranten) Als u niet aan activiteiten deelneemt bij een Nederlandse organisatie, waarom niet? (Interviewer: voor autochtonen) Als u niet aan activiteiten deelneemt bij een migrantenorganisatie, waarom niet?	

3. Zelf gerapporteerde meerwaarde

3.1. Wat vindt u van deze activiteit? Kun je dat toelichten?	
3.2. Als u deze activiteit niet kon bezoeken, wat zou u dan missen?	

4. Kennis

4.1. Heeft u iets van deze activiteit geleerd?	
4.2. Zo ja, wat heeft u van deze activiteit geleerd? <i>(interviewer: doorvragen!)</i>	
4.3. Waaruit blijkt dat?	

4.4. Deelt u kennis over wat u hier geleerd heeft met anderen?	
--	--

5. Attitude

Bent u door deze activiteit anders gaan denken over bepaalde dingen? <i>(interviewer: doorvragen, wat dan en waaruit blijkt dat)</i>	
---	--

6. Gedrag

6.1. Bent u anders gaan doen?	
6.2. Waaruit blijkt dat?	

7. Sociale betekenis

7.1. Heeft u bij deze activiteit mensen leren kennen die je nog niet kende? Zo ja, hoeveel?	
7.2. Ziet u de nieuwe mensen die je hebt leren kennen ook buiten de activiteit om? Zo ja, hoe vaak?	

8. Achtergrondvragen

8.1. Wat is uw leeftijd	jaar oud ☐ Wil niet zeggen
8.2 Bent u ooit naar school geweest? Zo ja, wat is uw hoogst voltooide opleiding? <i>(Interviewer: indien respondent een opleiding in een ander land heeft gevolgd en vergelijking met Nederlands systeem niet mogelijk blijkt, vragen naar het aantal jaren opleiding dat de respondent heeft gevolgd)</i>	☐ Lagere school / basisschool ☐ VMBO / VBO / MAVO ☐ HAVO / VWO ☐ MBO ☐ HBO ☐ WO of hoger ☐ Weet niet Aantal jaren opleiding gevolgd: ... ☐ Wil niet zeggen ☐ Niet naar school geweest ☐ Anders, nl.
8.3. Wat is uw burgerlijke staat?	☐ Ongehuwd ☐ Gehuwd ☐ Gescheiden ☐ Weduwe / weduwnaar ☐ Wil niet zeggen ☐ Anders, nl.
8.4. In welk land bent u geboren	Land: ☐ Wil niet zeggen
8.5. In welk land is uw vader geboren? En uw moeder?	Vader: Moeder : ☐ Wil niet zeggen
8.6. Rekent u zichzelf tot aanhanger van een bepaalde religie? <i>Indien ja: Welke is dat?</i>	☐ Christendom ☐ Islam ☐ Hindoeïsme ☐ Boedisme ☐ Niet-religieus ☐ Anders, nl. ☐ Wil niet zeggen
8.7. Heeft u betaald werk?	☐ Ja ☐ Nee (ga naar 8.9) ☐ Wil niet zeggen
8.8 Zo ja, hoeveel uur in de week werkt u?	

8.9 Wat is uw gezinsinkomen? Is dat per jaar... 8.10 Indien mensen deze vraag niet willen beantwoorden, vragen of ze een Stadspas hebben.	☐ Onder modaal (>32.500 bruto) ☐ Rond modaal (32.500 bruto) ☐ Boven modaal (> 32.500 bruto) ☐ Weet niet ☐ Wil niet zeggen
<u>Interviewer:</u> noteer geslacht resp.	☐ Man ☐ Vrouw

Afsluiting

Wij willen u hartelijk bedanken voor uw medewerking aan het onderzoek. Heeft u nog opmerkingen of vragen?

9. Opmerkingen:

BIJLAGE 5

Vragenlijst bibliotheken

Datum:

Motief voor bezoek

1. Waarom bezoekt u deze bibliotheek in het algemeen? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ om andere mensen te ontmoeten
- ☐ de boeken/ tijdschriften/ cd's te lenen
- ☐ om boeken/tijdschriften ter plekke te lezen (en niet mee te nemen)
- ☐ om gebruik te maken van een computer
- ☐ om deel te nemen aan activiteiten (voorleesmiddagen etc.)
- ☐ anders, namelijk

2. Hoe vaak bezoekt u deze bibliotheek gemiddeld?

- ☐ meerdere keren per week
- ☐ een keer per week
- ☐ eens in de twee weken
- ☐ eens in de drie weken
- ☐ eens per maand
- ☐ minder vaak dan eens per maand

Alternatieven

3. Zijn er andere plekken waar u, zoals in de bibliotheek, medebuurtbewoners kunt ontmoeten?

- ☐ ja
- ☐ nee

4. Hoe vaak koopt u voor uzelf boeken/ tijdschriften/ cd's?

- ☐ vaak
- ☐ regelmatig
- ☐ soms
- ☐ bijna nooit

5. Heeft u thuis een computer met internetaansluiting?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

6. Neemt u wel eens deel aan activiteiten die buurthuizen of migrantenorganisaties organiseren?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Algemeen

7. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

- ☐ geen opleiding afgerond
- ☐ lagere school
- ☐ MAVO
- ☐ HAVO
- ☐ VWO
- ☐ MBO
- ☐ HBO
- ☐ WO of hoger

8. Heeft u een Stadspas?

- ☐ ja
- ☐ nee

9. Hoe oud bent u?

..... jaar

10. In welk land bent u geboren?

- ☐ Nederland
- ☐ Marokko
- ☐ Turkije
- ☐ Suriname
- ☐ Nederlandse Antillen
- ☐ Anders, namelijk

11. In welk land zijn uw ouders geboren?

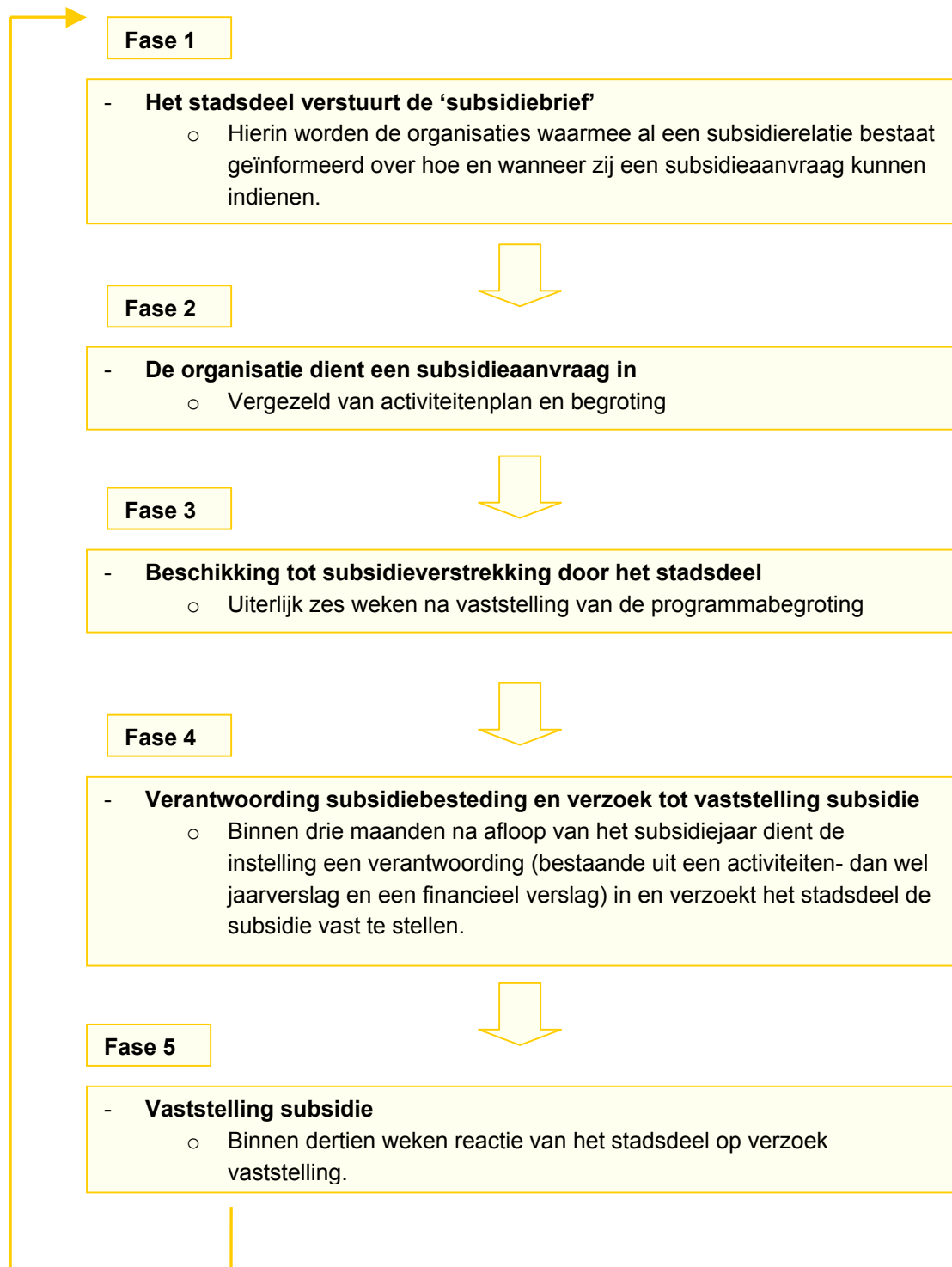
- ☐ Nederland
- ☐ Marokko
- ☐ Turkije
- ☐ Suriname
- ☐ Nederlandse Antillen
- ☐ Anders, namelijk

12. Enquêteur: geslacht invullen:

- ☐ Man
- ☐ Vrouw

BIJLAGE 6

Subsidiesystematiek: De aanvraag- en beoordelingscyclus

BIJLAGE 7

Subsidiebeschikking exploitatiesubsidie (> 25.000 euro), model 2007

Geacht bestuur,

Naar aanleiding van uw subsidieverzoek van xxx en de vaststelling van de begroting 2007 door de stadsdeelraad op xxx, delen wij u mee dat het dagelijks bestuur van stadsdeel Oost-Watergraafsmeer u een exploitatiesubsidie ad € xxx verleent voor het jaar 2007 ten behoeve van het organiseren van activiteiten en als gedeeltelijke vergoeding van uw kosten van huisvesting en organisatie.

De subsidie wordt verleend omdat uw activiteiten bijdragen aan twee van de maatschappelijke effecten die zijn opgenomen in de Programmabegroting 2007 van het Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer:

- *Gelijkwaardige positie van bewoners*
- *Gelijkwaardige participatie van bewoners*

De subsidie dient dan ook te worden ingezet ten behoeve van activiteiten die bijdragen aan het realiseren van deze doelen. Hieronder volgt een volledige opsomming van de subsidievoorwaarden:

Subsidievoorwaarden

1. De Algemene Subsidieverordening 2003 en de Bijzondere Subsidieverordening Welzijn, Kunst & Cultuur, Sport & Recreatie, Onderwijs en Buurtbeheer 2003 (BSW) van stadsdeel Oost/Watergraafsmeer zijn op dit subsidie van toepassing.
2. De subsidie wordt ingezet ten behoeve van activiteiten die bijdragen aan bovengenoemde maatschappelijke effecten.
3. De subsidie wordt verleend voor het organiseren van de volgende sociaal-culturele activiteiten die zijn genoemd in het activiteitenplan bij uw subsidieaanvraag:
 - categorie 1
 - categorie 2
 - categorie 3
 - categorie 4
4. U dient uiterlijk 1 april 2008 een inhoudelijk en financieel verslag van uw activiteiten bij het stadsdeel in te dienen. Op basis hiervan wordt de subsidie vastgesteld.

5. Het inhoudelijk verslag dient tenminste de volgende informatie te bevatten:
 - Een overzicht en beschrijving van de verschillende activiteiten
 - Het aantal keer dat een activiteit heeft plaatsgevonden
 - Het (gemiddelde) aantal deelnemers per activiteit

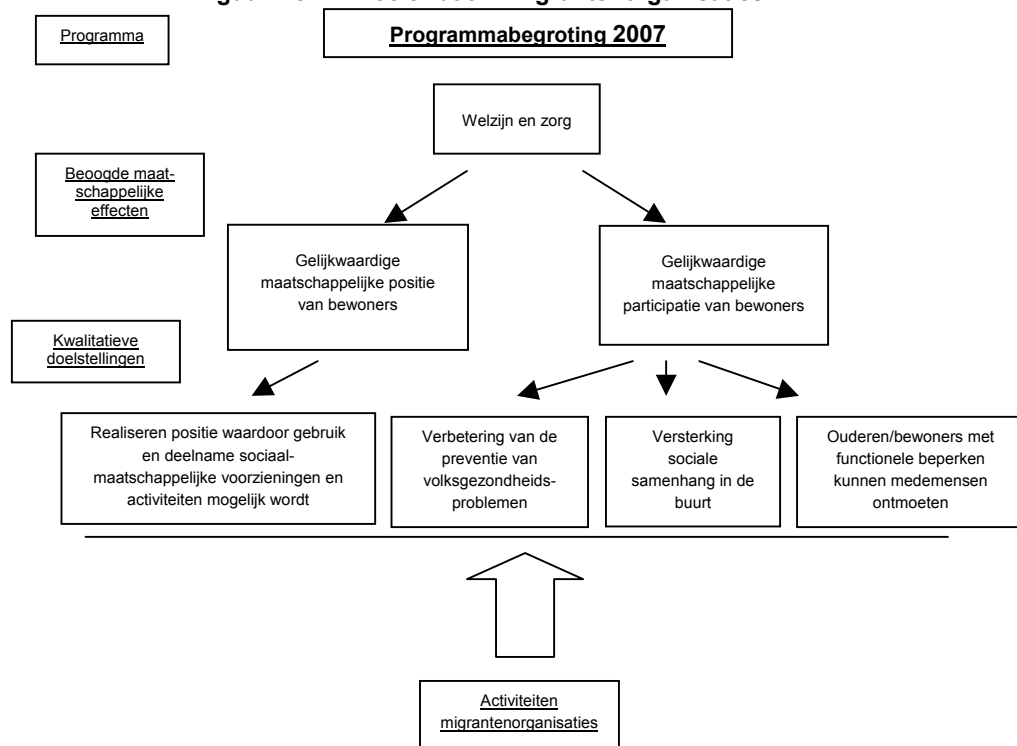
Indien activiteiten niet of slechts gedeeltelijk zijn gerealiseerd, dient u dit te vermelden.

6. Het financiële verslag dient te bestaan uit een balans en een resultatenrekening, en dient vergezeld te gaan van een accountantsverklaring. Uit het financieel verslag en de accountantsverklaring moet blijken dat de verleende middelen besteed zijn aan het doel waarvoor ze bestemd zijn. De BTW over de gesubsidieerde kosten komt alleen voor vergoeding in aanmerking als die BTW niet teruggevorderd, verrekend of anderszins in mindering gebracht kan worden. Deze BTW moet zichtbaar in de financiële verantwoording worden opgenomen en voor zover een accountantsverklaring moet worden afgegeven, moet dit expliciet uit de accountantsverklaring blijken.

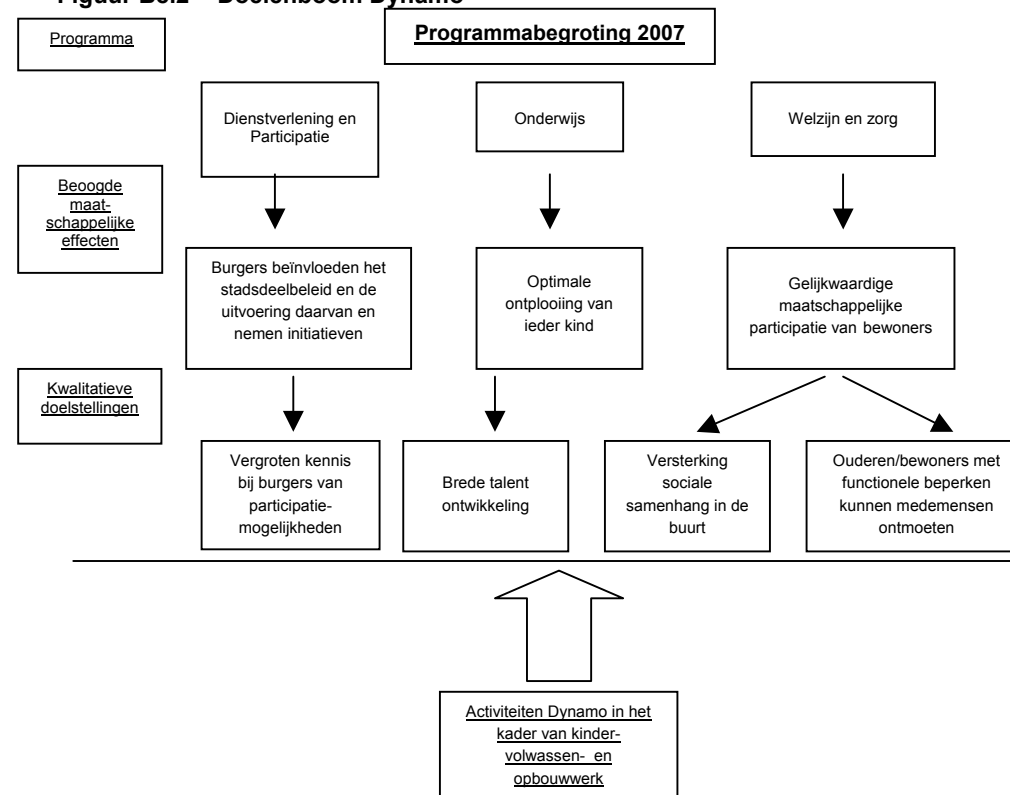
(...)

BIJLAGE 8

Figuur B8.1 Doelenboom migrantenorganisaties

Figuur B8.2 Doelenboom Dynamo

BIJLAGE 9

Effectniveaus migrantenorganisaties

Tabel B9.1 Effectniveaus van enkele activiteiten van de migrantenorganisaties

Organisatie en activiteit	Aantal geïnterviewde deelnemers	Deelname activiteiten andere organisaties	Meerwaarde activiteit	Kennis	Attitude	Gedrag	Sociale betekenis
Al Maarif: Arabische les	6	7 personen	Leren taal van ouders, meer begrip eigen cultuur en Koran	Beter beheersen Arabische taal	Eén persoon: beter begrip eigen cultuur	Eén persoon: netter gaan praten	Allen: Minimaal 6 nieuwe mensen leren kennen, komen ze in de buurt tegen
Al Maarif: Gymnastiek voor vrouwen	5	Drie niet, twee wel (sporten bij andere verenigingen)	Bewegen, sociale contacten	Bewegingsoefeningen	Eén: het is niet moeilijk om aan je conditie te werken	Twee: fitter geworden, komt tot uiting in dagelijks leven.	Drie mensen: nieuwe mensen leren kennen, spreken ze niet mee af buiten de activiteit
El Fanaar: Huiswerkbegeleiding/taalles	3	Twee ja (sporten), één niet	Extra uitleg van wat ze op school niet begrijpen	Grammatica, spelling en woordenschat is verbeterd. Dit heeft geleid tot betere rapportcijfers.	-	Eén persoon is wat rustiger geworden.	Twee personen hebben 3 tot 6 nieuwe mensen leren kennen. Eén persoon heeft geen nieuwe mensen leren kennen.

Vervolg tabel B9.1 Activiteiten migrantenorganisaties

Organisatie en activiteit	Aantal geïnterviewde deelnemers	Deelname activiteiten andere organisaties	Meerwaarde activiteit	Kennis	Attitude	Gedrag	Sociale betekenis
Enderun: Sportactiviteiten	7	Drie niet, vier wel (voetbalclub, studentenvereniging, andere migrantenorganisatie)	Beweging, sociale contacten.	Eén persoon geeft aan dat hij door de activiteit geleerd heeft zijn gevoelens beter te beheersen en heeft leren samenwerken. Eén persoon geeft aan beter te hebben leren voetballen.	Eén persoon geeft aan meer aan het teambelang te denken.	Eén persoon geeft aan socialer en opener te zijn geworden.	De deelnemers geven aan tussen de 5 en 12 andere mensen te hebben leren kennen door de activiteit. Die zien ze bijna allemaal ook buiten de activiteit om.
Enderun: Vrouwenbijeekomsten. Wegens te weinig deelnemers is de activiteit is overgenomen door SSCM	4	Twee personen niet, twee personen wel, waarvan één persoon Nederlandse taal en één persoon Turkse- en Koranles.	Sociale contacten, Nederlandse taal.	Twee personen geven aan niets geleerd te hebben, twee personen geven aan de Nederlandse taal beter te beheersen.	-	Het boodschappen doen gaat makkelijker	Iedere respondent heeft 3 of 4 vrouwen leren kennen, die ze niet buiten de activiteit om zien.
Fetih: Huiswerkbegeleiding	6	Vijf niet, één wel (streetdansen en zwemmen via school)	Begeleiding bij huiswerk maken	Twee personen: leren hoe ze hun huiswerk beter kunnen maken, één persoon: knutselen	-	-	Alle deelnemers hebben twee tot vijf nieuwe meisjes leren kennen, die ze soms ook buiten de activiteit om zien.

Vervolg tabel B9.1 Activiteiten migrantenorganisaties

Organisatie en activiteit	Aantal geïnterviewde deelnemers	Deelname activiteiten andere organisaties	Meerwaarde activiteit	Kennis	Attitude	Gedrag	Sociale betekenis
El Itihaad Chora: Spreekuren	5	Allen niet	Hulp bij invullen formulieren en wegwijs raken in het veld van sociaal-maatschappelijke voorzieningen.	Kennis van organisaties (zoals de belastingdienst en het UWV) en voorzieningen (zoals huurtoeslagen)	Twee personen: ja (besef dat rekeningen op tijd betaald moeten worden/ dat ik zelf ook dingen kan regelen met instanties). Drie niet.	Vier ja: (twee personen meer gebruik maken van voorzieningen, één persoon op tijd betalen en op tijd met vragen komen, één persoon zelf dingen ondernemen zoals bellen naar instanties.) Eén persoon niet.	Drie personen wel (van 2 tot 10 personen), drie niet. De deelnemers zien deze mensen niet buiten de activiteit om.
El Itihaad Chora: Sociale avonden	5	Allen niet	Sociale contacten, praten over zaken die anderen bezig houden en hiervan leren.	Door te discussiëren over onderwerpen leer je hoe anderen over een kwestie denken, informatie uitwisselen over hoe problemen met bijv. de Belastingdienst aan te pakken.	Alle deelnemers: ja. Ze zijn zich bijv. gaan beseffen dat ze niet de enige zijn met problemen.	Vier: ja. Ze zijn socialer geworden, leggen makkelijker contacten en maken zich minder zorgen en gaan minder vaak naar het koffiehuis voor sociale contacten.	Allen: veel nieuwe mensen leren kennen, zien ze ook buiten de activiteit om, bijv. op straat of bij elkaar thuis.
Ibno Khaldoun: Koken	5	Twee personen: Nederlandse les/ koken bij Al Maarif. Drie personen niet.	Sociale contacten, gezond leren koken, gedachte afleiden van ziekte en pijn.	Allen: Gezond eten koken, nieuwe recepten, elkaar helpen, samenwerken.	Eén persoon: dat mijn lichaam ondanks ziekte nog dingen aankan.	-	Allen: groep deelnemers aan de kookles. Twee zien deze mensen alleen tijdens de activiteit, drie van hen ook buiten de activiteit om.

Vervolg tabel B9.1 Activiteiten migrantenorganisaties

Organisatie en activiteit	Aantal geïnterviewde deelnemers	Deelname activiteiten andere organisaties	Meerwaarde activiteit	Kennis	Attitude	Gedrag	Sociale betekenis
Ibno Khaldoun: Rondleidingen door moskee	Nog geen ingevulde vragenlijsten retour						
SAN Kooklessen	6	Drie personen wel (buurtcommissie, Pleintheater, Iftarfeesten, Schildercursussen). Drie personen niet.	Sociale contacten, ontspanning, saamhorigheid, lekkere recepten, praten over de eigen cultuur.	Twee: geleerd over de Surinaamse cultuur en geschiedenis. Vier: koken. Eén: sociale vaardigheden.	Twee: verruimde blik, niet altijd gehaast zijn. Eén: positiever gaan denken over de buurt. Eén: op welke manier ik oud zou willen worden.	Drie: nee. Eén: ja toon meer interesse in ouderen. Eén: is meer ontspannen en minder egoïstisch geworden. Eén: opener geworden.	Allen, variërend van 3 tot 20 mensen. Twee personen zien deze mensen ook buiten de activiteit om. De overige vier niet.
SAN Naailessen	6	Twee: nee, anderen wel. O.a. vrijwilligerswerk voor de kerk, computerles en aquazwemmen.	Eén deelnemer: eigen kleren maken geld. Anderen: leren naaien, gezelligheid. Wordt er minder eenzaam van.	Allen: kleding maken en ontwerpen. Eén: tussen het naaien door voeren we discussies over politiek daar leer je ook van.	-	Eén: minder eenzaam geworden.	Allen: heel veel mensen leren kennen, zien elkaar op verjaardagen en op de markt.

Vervolg tabel B9.1 Activiteiten migrantenorganisaties

Organisatie en activiteit	Aantal geïnterviewde deelnemers	Deelname activiteiten andere organisaties	Meerwaarde activiteit	Kennis	Attitude	Gedrag	Sociale betekenis
SSCM Nederlandse les voor analfabeten	4	Twee: gymnastiek in het bejaardenhuis. Eén: fietsles in buurthuis Transvaal.	Leren lezen en schrijven	, gezelligheid.	Allen: leren lezen en schrijven en begrijpen. Zodat ze nu hun naam en straatnaam herkennen en daarmee hun eigen post. Eén deelnemer begrijpt nu het journaal beter.	-	-
SSCM Voorlichting voor mannen, bleek ter plaatse inburgerings-cursus	2	Allen: nee	Inburgeren, leren van Nederlandse taal en cultuur	Eén: ja over de politie structuur van het land en de sociaal-maatschappelijke voorzieningen. Eén: ja, de Nederlandse taal;		Eén: ja, de praktische zaken uit het dagelijks leven worden makkelijker.	-

Vervolg tabel B9.1 Activiteiten migrantenorganisaties

Organisatie en activiteit	Aantal geïnterviewde deelnemers	Deelname activiteiten andere organisaties	Meerwaarde activiteit	Kennis	Attitude	Gedrag	Sociale betekenis
Tiscc Sportactiviteiten voor jongeren	7	Vijf: Nee. Twee: Ja, voetbal/American Football.	Samen sporten, zijn van de straat af, op straat is het 's avonds donker dus dan kunnen ze niet voetballen.	Zes: Teamwork en voetballen. Twee: socialer omgaan met elkaar.	Vier: nee. Eén: dat de vereniging ook aan ons jongeren denkt. Eén: dat voetbal maar een spel is dus agressie niet nodig is. Eén: dat je bij alles wat je doet sportief moet spelen en samenwerken.	Vijf: Nee. Eén: Ja, minder agressief geworden (schreeuwt minder vaak), Eén: socialer met elkaar omgaan.	Vijf: nee. Twee: Ja, tussen de vijf en 14 jongens.
Tiscc Sociale activering	5	Drie: nee. Twee: Ja (sportactiviteiten)	Sociale contacten, er uit te zijn en afleiding van ziekte, leren omgaan met computers.	Twee: computer gebruiken. Eén: niet veel omdat vanwege stemmen in het hoofd deze persoon slecht slaapt en daardoor het moeilijk vindt iets te leren. Eén: leren ook over actuele en politieke issues.	-	Eén: gebruik thuis nu ook computer.	Allen: de hele groep. Zien twee personen ook in de moskee, de rest niet buiten de activiteit om.

Vervolg tabel B9.1 Activiteiten migrantenorganisaties

Organisatie en activiteit	Aantal geïnterviewde deelnemers	Deelname activiteiten andere organisaties	Meerwaarde activiteit	Kennis	Attitude	Gedrag	Sociale betekenis
Ufuk: Huiswerkbegleiding	6	Vijf: nee. Eén: ja, voetballen.	Vijf: begeleiding bij huiswerk, sociale contacten, leren concentreren. Eén: geen, is hier alleen omdat het moet van zijn vader.	Vijf: zelfstandig werken, vaardigheden zoals Nederlands en wiskunde zijn verbeterd. Daardoor snappen ze dingen beter en zijn hun cijfers vooruit gegaan. Eén: geen antwoord.	Twee: ja, dat ik eigenlijk slimmer ben dan ik dacht. Eén: ben school en de projecten leuker gaan vinden. Drie: nee.	Drie: meer open en socialer geworden. Eén rustiger geworden. Eén: is meer gaan studeren.	Allen: ja, van 6 tot 40 mensen. Vijf zien deze mensen ook bij andere gelegenheden of spreken ze via MSN.
Ufuk: Ontmoetingsruimte voor ouderen	5	Eén: Ja, MOC. Vier: nee.	Sociale contacten, tweede huis, voelen zich thuis. Soms ook voorlichtingen/ cursussen gegeven die leerzaam zijn.	Allen: Informatie over gezond leven en opvoeding van kinderen. Goed voor de eigen ontwikkeling.	Eén: gedachte dat ik meer kan en meer kan bereiken in het leven. Eén: plan om meer positieve dingen te doen voor mijzelf en mijn gezin. Eén: dat er veel zinvolle dingen zijn in het leven.	Allen: ja, socialer geworden, meer activiteiten gaan ondernemen. Eén: gestopt met roken en drinken dus gezonder gaan leven.	Allen: Veel nieuwe mensen leren kennen. De meeste deelnemers komen meerdere keren per week in de ontmoetingsruimte dus zien de mensen dan daar. Soms ook op straat.

BIJLAGE 10

Effectniveaus Dynamo

Tabel B10.1 Effectniveaus van enkele activiteiten van Dynamo

Organisatie en activiteit	Aantal geïnterviewde deelnemers	Deelname andere activiteiten organisatie	Deelname activiteiten andere organisaties	Meerwaarde activiteit	Kennis	Attitude	Gedrag	Sociale betekenis
BC De Werf: Koffieochtend voor Turkse vrouwen	6	Vijf: Nee. Eén ja, computercursus. Eén heeft in verleden de computercursus gedaan.	Vier: Nee. Twee: Ja, bijv. een koffieochtend van een andere organisatie en een discussiemiddag.	Sociale contacten, reden om het huis uit te gaan, delen van problemen met elkaar. Soms wordt een voorlichting gegeven.	Vijf: Ja, van de voorlichtingen over bijv. suikerziekte en menopauze, elkaar adviseren bij dilemma's/ Eén: nee.	-	Eén: het delen van problemen met andere vrouwen zorgt voor minder stress.	Allen: 3 tot 15 nieuwe vrouwen leren kennen, daar spreken ze buiten de activiteit om niet mee af maar maken ze wel een praatje mee als ze die op straat of op de markt tegenkomen.
BC De Werf: Oost beweegt	5	Eén: ja. Vier: nee.	Vier: niet. Eén: ja, geef Koranles als vrijwilliger.	Bewegen, stress verminderen, fit worden, suikerziekte beheersen, sociale contacten	Allen: informatie over suikerziekte en bewegen. Bewustwording van ziekte.	Eén: bewustwording van ziekte.	Twee: bewegen thuis nu ook meer. Eén: rustiger geworden, minder gestresst. Eén let beter op wat ze eet.	Allen: ja, variërend van 3 tot 9 mensen. Zien ze niet buiten de activiteit om, alleen soms toevallig op straat.

Vervolg tabel B10.1 Effectniveaus van enkele activiteiten van Dynamo

Organisatie en activiteit	Aantal geïnterviewde deelnemers	Deelname andere activiteiten organisatie	Deelname activiteiten andere organisaties	Meerwaarde activiteit	Kennis	Attitude	Gedrag	Sociale betekenis
BC de Werf: Yoga	5	Twee: Nee. Drie: eten wel eens in BC de Werf met de yogagroep.	Twee: nee. Eén ja, zingen. Twee: geen antwoord.	Allen: ontspanning, sociale contacten, beweging, betaalbaar, dicht bij huis.	Allen: ontspanning. Eén persoon past de oefeningen ook thuis toe. Eén persoon heeft het geholpen om na het overlijden van haar man te ontspannen.		Twee: Meer gaan relativeren en ontspannen.	Allen, ja. Variërend van 5 tot 20 buurtgenoten. Spreken ze niet buiten de activiteit om mee af, maar gaan vaak wel nog wat eten of drinken samen na afloop.
BC de Werf: Opbouwwerk dat de buurtbeheergroep Dapperbuurt ondersteunt	4			Opbouwwerk houdt buurtbeheergroep draaiende. De vrijwilligers doen al veel en willen de extra last van het voorzitterschap en notuleren er niet bij willen hebben. Opbouwwerk is onafhankelijk, objectief, geen eigenbelangen.				
Geen BC: Breien in de buurt	7	Allen: Nee	Vier: nee. Drie: ja, maar in andere buurten dan Oost-Watergraafsmer.	Gezelligheid, sociale cohesie.	-	Eén: positievere kijk op de buurt.	-	Allen: veel nieuwe mensen leren kennen, spreken ze niet mee af buiten de activiteit om.

Vervolg tabel B10.1 Effectniveaus van enkele activiteiten van Dynamo

Organisatie en activiteit	Aantal geïnterviewde deelnemers	Deelname andere activiteiten organisatie	Deelname activiteiten andere organisaties	Meerwaarde activiteit	Kennis	Attitude	Gedrag	Sociale betekenis
BC de Werf: Inloop kinderen groep 3-5	5	Niet helemaal duidelijk, de kinderen weten niet welke activiteit ze bij welke organisatie doen (te jong)	Niet helemaal duidelijk, de kinderen weten niet welke activiteit ze bij welke organisatie doen (te jong)	Leren spelen met andere kinderen.	Eén: goed met kinderen omgaan. Twee: spelen, knutselen, tekenen.	-	-	Allen: ja, variërend van 5 tot 20 kinderen.
BC Oosterpark: Nederlandse les	4	Allen: nee	Twee: nee. Twee: activiteiten in andere buurthuizen.	Het leren van de taal, sociale contacten, lessen zijn betaalbaar.	Allen: Nederlands leren spreken, verstaan en spreken.	-	-	Allen: alle groepsdeelnemers (10-15 mensen)
BC Oosterpark: Drawing her story	5	Vier: niet. Eén: ja, aquarelcursus.	Vier: nee. Eén: ja, gymnastiek.	Creatief bezig zijn,	Allen: leren tekenen.	Eén: dacht dat ik het niet kon, maar kon het wel. Eén: kunst is een goed middel voor sociale integratie.	Allen: nee.	Allen: alle deelnemers van de groep. Zien ze niet buiten de activiteit om.
BC Oosterpark: Ouderensoos	6	Vier wel (volksdansen, bingo, gym), twee: niet.	Vier: nee. Twee: ja (vrijwilligerswerk en playbacken)	Sociale contacten, reden om het huis uit te gaan, biedt afleiding, leuke uitstapjes.	Eén: het omgaan met elkaar. Eén: koersballen en sjoelen.	Eén: je begrijpt anderen beter.	-	Allen: veel nieuwe mensen. Twee ontmoeten geen andere buiten de activiteit om. Vier wel: koffie drinken, samen zieken bezoeken, naar de opera.

Vervolg tabel B10.1 Effectniveaus van enkele activiteiten van Dynamo

Organisatie en activiteit	Aantal geïnterviewde deelnemers	Deelname andere activiteiten organisatie	Deelname activiteiten andere organisaties	Meerwaarde activiteit	Kennis	Attitude	Gedrag	Sociale betekenis
BC Oosterpark: Opbouwwerk ondersteuning Groep Oranje	1	Nee	-	Ondersteuning en kennis van opbouwwerker van belang bij overleg met woningcorporatie.	Ja, toepassing van wet- en regelgeving, procedures en processen, over overlegsituaties en bewonersparticipatie.	Ja, dat ik invloed kan uitoefenen op plannen en voornemens in mijn woonomgeving.	-	Ja, ongeveer 20 mensen.
BC Oosterpark: Judo	5	Vier: nee. Eén: eenmalig een kookcursus.	Eén: nee. Vier: ja (Artisatelier, zwemles, voetbal, hockey).	(aan ouders gevraagd): judo leren, discipline, iets zekerder van fysieke mogelijkheden. Kinderen kunnen hun energie kwijt.	(aan ouders gevraagd) techniek van het judo, wachten op de beurt, discipline.	-	-	
BC Oosterpark: Straatverhalen	7	Allen: nee.	Vijf: nee. Twee: ja (kerkelijke activiteiten, cursussen op de Volksuniversiteit zoals fotografie en meditatie)	De buurt en de burens beter te leren kennen.	De activiteit is pas begonnen, desondanks zeggen de deelnemers al hebben geleerd over de buurt en de buurtbewoners.	Eén: positievere kijk op de buurt. Eén: dat het makkelijker is om met activiteiten mee te doen als je andere mensen kent.	Twee: de burens groeten, makkelijker in de omgang.	Allen: enkele tot 12 deelnemers.
BC Oosterpark: Cook and eat	5	-	Drie: vrijwilligerswerk. Eén: sportactiviteit. Eén: nee.	Gezellig samenzijn met andere mensen, goed en gratis eten, muziek maken.	Eén: Je praat met andere mensen met dezelfde problemen en begrijpt elkaar daardoor goed.		Twee: socialer geworden.	Twee: ja., ongeveer 5 mensen. Drie: nee, kende mensen al van het DAC.

Vervolg tabel B10.1 Effectniveaus van enkele activiteiten van Dynamo

Organisatie en activiteit	Aantal geïnterviewde deelnemers	Deelname andere activiteiten organisatie	Deelname activiteiten andere organisaties	Meerwaarde activiteit	Kennis	Attitude	Gedrag	Sociale betekenis
BC Oosterpark: Koken	5	Allen: nee	Allen: nee.	Vrijtijdsbesteding, leren koken.	Allen: koken.	-	-	Alle kinderen kenden elkaar al van school.
BC Transvaal: Alzheimer-café	7	Allen: nee.	Vier: nee. Drie: ja, o.a. volksdansen, yoga en vrijwilligerswerk bij de Zonnebloem.	Geeft informatie over Alzheimer en hoe om te gaan met mensen met Alzheimer.	Allen: ja informatie over Alzheimer. Dat je geduld moet hebben met mensen met Alzheimer en niet tegen de mensen in moet gaan.	Drie: ja, anders gaan denken over de ziekte door het krijgen van meer informatie.	Eén: geduldiger tegen moeder met Alzheimer.	Vier: nee. Drie: ja, ongeveer vier. Deze zien ze niet buiten de activiteit om.
BC Transvaal: Timmeren	7	Allen: nee	Zes: nee. Eén: zwemmen.	Vrijtijdsbesteding, creatief bezig zijn.	Leren timmeren en zagen.	-	-	Zes: kennen elkaar uit de klas. Eén kind zit op een andere school dan de rest.
BC Transvaal: Koken en bakken	11	Allen: ja, bijv. toneel, zomeruitjes en sporten.	Zes: activiteiten van een ander buurthuis zoals meidenclub en dansen en schilderen. Vijf: niet.	Vrijtijdsbesteding, leren koken, leren over liters/grammen.	Allen: leren koken. Twee: samenwerken.		Vijf: koken nu soms ook thuis.	Negen: ja, 4 tot 30 kinderen. Twee: nee, kenden kinderen al van school. Zien ze af en toe op straat of in de speeltuin.

Vervolg tabel B10.1 Effectniveaus van enkele activiteiten van Dynamo

Organisatie en activiteit	Aantal geïnterviewde deelnemers	Deelname andere activiteiten organisatie	Deelname activiteiten andere organisaties	Meerwaarde activiteit	Kennis	Attitude	Gedrag	Sociale betekenis
BC Transvaal: Taal en sport	5	Drie: nee. Twee: sporten.	Twee: nee. Eén: tallessen in ander buurthuis. Eén: sporten. Eén vrouwenbijeenkomsten.	Informatieverstrekking over gezondheid, beweging, ontmoeting tussen verschillende culturen, leren van de Nederlandse taal. Vrijtijdsbesteding.	Allen: beweging, leren over gezondheid en voeding.		Eén: weerbaarder geworden.	Drie: heel veel mensen, spreken hier niet mee af buiten de activiteit. Eén: ja, maar geen persoonlijke band mee. Eén: net begonnen en ben de enige die Turks spreekt dus nog niet veel contact gemaakt met de anderen.
BC Transvaal: Eetsoos 55+	6	Twee: nee. Vier: ja, bingo, zingen, kaarten.	Allen: ja. O.a. gym, zingen en koersbal in BC Oosterpark.	Sociale contacten, vrijetijdsbesteding.	-	Eén: kijkt anders tegen buurthuizen aan, dacht dat het truttig was.	-	Iedereen: ja, variërend van een paar tot heel veel mensen. Een enkeling ziet elkaar buiten de soos om (koffie drinken)
BC Transvaal: Portaal	7	Allen: nee.	Vijf: nee. Twee: Nederlandse les.	Sociale en maatschappelijke activering, mensen uit hun isolement halen.	Allen: ja. Over andere culturen, hulp vragen, samenwerken, Nederlands, gezond leven, licht sporten.	Eén: dat ik ondanks mijn operatie licht kan sporten.	Eén: weer licht sporten.	Allen: ja, rond de 12 mensen. Zien elkaar alleen bij de activiteit.

Vervolg tabel B10.1 Effectniveaus van enkele activiteiten van Dynamo

Organisatie en activiteit	Aantal geïnterviewde deelnemers	Deelname andere activiteiten organisatie	Deelname activiteiten andere organisaties	Meerwaarde activiteit	Kennis	Attitude	Gedrag	Sociale betekenis
BC Transvaal: Naailles	7	Zes: nee. Eén: ja, yoga.	Vijf: nee. Eén: ja, vrijwilligerswerk als taalcoach. Eén: yoga en meditatie.	Gezelligheid, leren naaien, ontspanning.	Allemaal: leren naaien.	Drie: positiever gaan denken over buurthuizen.	-	Allen: hele groep, zien ze niet buiten de activiteit om.
BC Park de Meer: Muziekcirkel	Alleen observaties gedaan en organisator geïnterviewd							
BC de Vergulde Eenhoorn: Creatieve fotografie	3	Twee: ja (o.a.a Geheugen van Oost en buurt online)	Allen: Ja. Gitaarles, cursussen bij de Volksuniversiteit, Centrum voor Beeldende Kunst.	Creativiteit, inspiratie, goede docent.	Allen: techniek van fotografie en anders kijken naar de werkelijkheid.	Allen: Andere kijk op de werkelijkheid, staat meer open om de werkelijkheid anders te bekijken.	Allen: ja, meer fotograferen.	Allen: Ja, zes mensen. Die zien ze af en toe buiten de activiteit om, bijvoorbeeld om naar een expositie te gaan.
BC de Vergulde Eenhoorn Tekenen en schilderen	6	Vier: nee. Twee: ja, o.a. bewegen voor ouderen en computerlessen.	Vier: Nee. Twee: Ja, activiteiten van Mentrum en Italiaanse les.	Creatief bezig zijn, sociale cohesie in de groep, educatie, vrijetijdsbesteding.	Allen: leren tekenen en schilderen, sociale contacten. Eén: leren hoe je vriendschappen moet onderhouden.	Twee: positiever in het leven geworden, door bezig te zijn komt depressie op de achtergrond/ helpt iemand uit de VS contacten op te doen. Twee: anders gaan denken over kunst. Eén: ontdekt dat ik eigenlijk ook creatief ben.	Drie: leven is zinvoller geworden. Geeft ritme en structuur, een plek in de maatschappij. Eén: sta nu met minder moeite op 's ochtends. Eén: leg minder claim op mijn kinderen doordat ik sociaal actief ben gebleven.	Allen: ja, rond de 15 mensen. Groep is heel hecht, ziet elkaar al jaren bij de activiteit en gaat daarna soms samen naar het theater of toneel.

Vervolg tabel B10.1 Effectniveaus van enkele activiteiten van Dynamo

Organisatie en activiteit	Aantal geïnterviewde deelnemers	Deelname andere activiteiten organisatie	Deelname activiteiten andere organisaties	Meerwaarde activiteit	Kennis	Attitude	Gedrag	Sociale betekenis
BC Het Brinkhuis: Country line dansen	5	Vier: ja, o.a. rounddansen. Eén: Nee.	Vier: ja. O.a. zangkoor en stijldansen. Eén: nee.	Bewegen, ontmoetingsfunctie.	Allen: Ja, dansen. Eén: omgaan met verlegenheid.	Twee: ja, dat het goed is om onder de mensen te zijn.	Eén: rustiger geworden. Ben onrustig in mijn hoofd, als je bezig bent met danspasjes gaat de onrust van binnen ook weg.	Allen: ja, ongeveer 15 mensen. Een deel ziet deze mensen ook buiten de activiteit om, bijv. om naar bioscoop te gaan of te fietsen.
BC Park De Meer: Buurtbeheer-groep Don Bosco:	6	Vijf: nee. Eén: ja (bridgeclub).	-	De buurtbeheergroep is essentieel voor bewonersbetrokkenheid. Opbouwwerk is belangrijk om proces goed te laten lopen en vanwege hun deskundigheid en netwerk	-	-	-	Allen: Ja, ongeveer 15 mensen, zien ze niet buiten de activiteit om.
BC Park de Meer: 3D-kaarten maken	4	Drie: nee. Twee: ja. O.a. Mahjong (via We doen het samen en handwerken bij het Brinkhuis)	Twee: Nee. Twee: Ja (gymnastiek en Mandala tekenen)	Creativiteit, sociale contacten	Drie: creatieve kennis. Eén: me niet bemoeien met conflicten.	Vier: nee.	Drie: Nee. Eén: ja, ben nu thuis ook creatief bezig.	Allen: ja, variërend van 4 tot 17 personen.
BC Park de Meer: Computeren voor kinderen	3	Twee: ja, o.a. buurtfeest en knutselen. Eén: nee.	-	Vrijtijdsbesteding samen met andere kinderen.	Twee: computeren, typen en msn'en. Eén: weet niet.	-	-	-

BIJLAGE 11

De enquêtes onder de bezoekers van de bibliotheekfilialen

De enquêtes onder de bezoekers van de bibliotheken zijn gedurende meerdere dagdelen afgenomen. In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de dagdelen waarop de filialen zijn bezocht.

Tabel B11.1 Dagen waarop de enquêtes onder de bezoekers van de filialen zijn afgenomen

	Filiaal Watergraafsmeer	Filiaal Oosterpark
Dagdeel 1	Dinsdag 22/09/09 (14.00 – 17.00)	Dinsdag 29/09/09 (14.00 – 17.00)
Dagdeel 2	Vrijdag 11/09/09 (14.00 – 17.00)	Woensdag 16/09/09 (14.00 – 17.00)
Dagdeel 3	Woensdag 14/10/09 (14.00 – 17.00)	

Omdat de enquêtes op werkdagen en tijdens werktijden zijn afgenomen, ligt het voor de hand dat bepaalde groepen mensen, bijvoorbeeld mensen die op dat tijdstip arbeid verrichten, niet worden bereikt. Dit betekent dat de weergegeven resultaten in de tabellen 6.10 tot en met 6.13 (hoofdstuk 6) niet representatief zijn naar kenmerken van bijvoorbeeld de leden van de bibliotheekfilialen.

Uiteraard vormen de resultaten uit de enquêtes wel een afspiegeling van de kenmerken, motieven en alternatieven van doorsnee bezoekers die de bibliotheken op een doorsnee dag bezoeken.

In totaal zijn er onder de bezoekers van het filiaal Watergraafsmeer 128 enquêtes afgenomen en onder de bezoekers van het filiaal Oosterpark 101.

De gehanteerde vragenlijst is in bijlage 5 integraal opgenomen.

Regioplan Beleidsonderzoek

**Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam**

T 020 531 531 5

F 020 626 519 9

E info@regioplan.nl

I www.regioplan.nl